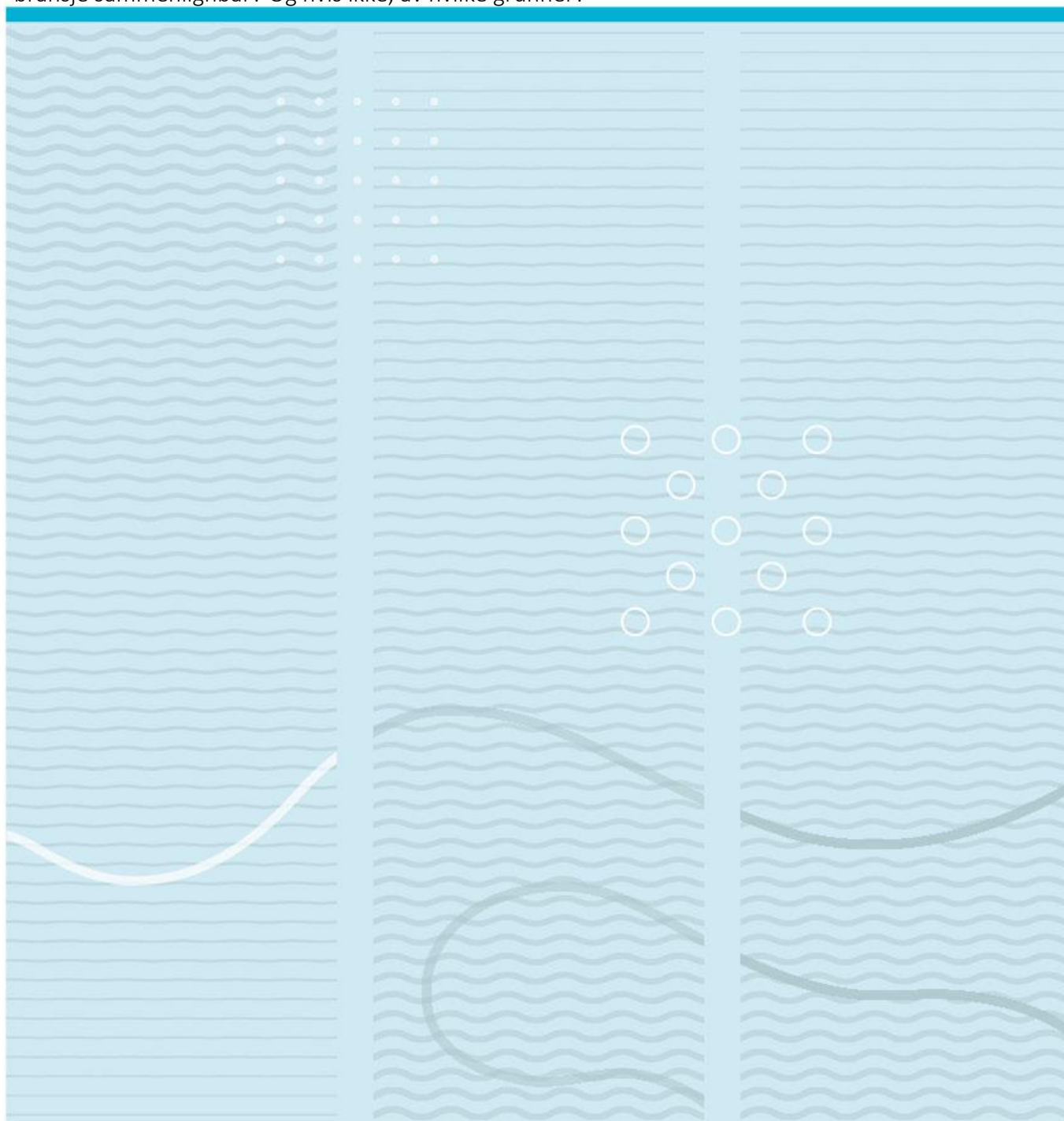

Kristine Bogen & Malin Kaugerud

Sammenlignbarhet i bærekraftsrapportering

Er informasjonen om klimagassutslipp utgitt i GRI-rapporteringen fra norske virksomheter i samme bransje sammenlignbar? Og hvis ikke, av hvilke grunner?

Universitetet i Sørøst-Norge
Fakultet: USN Handelshøyskolen
Institutt for økonomi, historie og samfunnsvitenskap
Postboks 4
3199 Borre

<http://www.usn.no>

© 2023 Kristine Bogen & Malin Kaugerud

Denne avhandlingen representerer 30 studiepoeng

Sammendrag

Samtidig som fokuset på en tredelt bunnlinje øker, øker også fokuset på selskapenes bærekraftsrapportering. I motsetning til regnskapslovens absolutte krav til presentasjon av finansiell informasjon, stiller ikke loven i dag like sterke krav til hvordan ikke-finansiell informasjon, herunder informasjon om bærekraft, skal presenteres. Internasjonale organisasjoner jobber derfor kontinuerlig for å utarbeide rammeverk som skal veilede selskapene slik at bærekraftsrapportene skal tilfredsstillende samme kvalitetskrav som den finansielle rapporteringen. Et av de sentrale kvalitetskravene er kravet om å utarbeide sammenlignbar informasjon. Med dette som bakgrunn vil vi i denne oppgaven se nærmere på hvor sammenlignbar dagens bærekraftsrapportering utarbeidet etter samme rammeverk er.

Ved hjelp av kvalitativ dokumentanalyse har vi gjennomgått ni selskapers bærekraftsrapportering. Disse ni selskapene er valgt på bakgrunn av fastsatte kriterier, herunder at de alle er store, norske selskaper som opererer i transportbransjen og rapporterer etter GRI Core option. Vi har valgt å fokusere på rapportenes informasjon om klimagassutslipp, og benytter derfor GRI 305 som hjelp til å strukturere informasjonen og presentere funnene. I tillegg tar vi for oss noen generelle observasjoner.

Våre funn viser at selv om virksomheter befinner seg i samme bransje og benytter samme rammeverk for rapportering, ser man likevel at informasjonen som gis rundt deres klimagassutslipp ikke er sammenlignbar på alle områder. Funnene tyder blant annet på at liten grad av samsvar med kravene i standardene, samt standardenes fleksibilitet er med på å bidra til at informasjonen som gis ikke er sammenlignbar.

Forord

Denne masteroppgaven er skrevet som en avsluttende del av vår masterutdanning i regnskap og revisjon ved Universitetet i Sørøst-Norge og utgjør 30 studiepoeng. Prosessen har vært utfordrende og tidkrevende, men samtidig bidratt til ny kompetanse på et område der vi fra tidligere ikke har hatt mye erfaring. Denne kompetansen kommer vi til å sette stor pris på videre i arbeidslivet i årene som kommer.

Vi ønsker i første omgang å takke Even Fallan som gjennom faget *MRR4400 Bærekraftsrapportering og annen ikke-finansiell rapportering* introduserte oss for temaet og inspirerte oss til å forske videre på det. Vi ønsker også å rette en takk til vår arbeidsgiver, PwC, for støtte i valg av tema og tilrettelegging gjennom prosessen. Videre vil vi takke kollegaer, venner og familie for tålmodighet og motivasjon gjennom de siste månedene.

Vi kommer ikke unna å takke hverandre. Denne prosessen hadde ikke vært gjennomført såpass knirkefritt uten å ha en makker man fungerer så godt sammen med. Vi har utfylt hverandre, motivert hverandre og spilt hverandre gode i en krevende og hektisk tid.

Vi ønsker til slutt å rette en stor takk til vår veileder, Hans Roger Granrud, for uvurderlig hjelp, raske og gode tilbakemeldinger, samt motiverende tommer opp gjennom prosessen.

Horten, Mai 2023

Kristine Bogen

Malin Kaugerud

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1: Innledning	1
1.1 Aktualisering og forskningsbidrag	1
1.2 Samfunnsbidrag	2
1.3 Problemstilling	3
1.4 Avgrensninger	4
1.5 Struktur	5
Kapittel 2: Bakgrunn og teoretisk rammeverk	6
2.1 Bærekraft	6
2.1.1 Bærekraft i transportbransjen	6
2.2 Bærekraftsrapportering	8
2.3 Formål med bærekraftsrapportering	9
2.4 Dagens og fremtidige lovverk	10
2.4.1 Regnskapsloven	11
2.4.2 Bærekraftsdirektivet (CSRD)	11
2.4.3 Taksonomien	12
2.4.4 Globale standarder fra ISSB	13
2.5 Internasjonale, frivillige rammeverk	13
2.5.1 GHG-protokollen	14
2.5.2 CDP	14
2.5.3 TCFD	15
2.6 Global Reporting Initiative	15
2.6.1 Kritikk av GRI	20
2.6.2 Kvalitetskrav	21
2.6.2.1 Nøyaktighet	21
2.6.2.2 Balanse	22
2.6.2.3 Klarhet	22
2.6.2.4 Sammenlignbarhet	22
2.6.2.5 Pålitelighet	23
2.6.2.6 Aktualitet	23

2.6.2.7 Fullstendighet og bærekraftig kontekst	24
2.6.3 Kvalitetskrav på tvers av rammeverk	24
2.7 Sammenlignbarhet	27
2.8 Attestasjon av bærekraftsrapportering	30
Kapittel 3: Teori	31
3.1 Stakeholderteorien	31
3.1.1 Stakeholderteori og bærekraftsrapportering	32
3.1.2 Svakheter ved teorien	33
3.2 Legitimitetsteorien	33
3.2.1 Legitimitetsteori og bærekraftsrapportering	36
3.2.2 Svakheter ved teorien	38
3.3 Forskjeller mellom stakeholder- og legitimitetsteorien	39
Kapittel 4: Metode	40
4.1 Kvalitativ metode	40
4.2 Forskningsdesign	40
4.2.1 Populasjon, utvalg og avgrensninger	42
4.3 Forskningskvalitet	46
4.3.1 Pålitelighet	46
4.3.2 Validitet	47
4.3.3 Etske vurderinger	47
Kapittel 5: Resultater og analyse	48
5.1 Presentasjon av funn	48
5.1.1 GRI 305-1 a	49
5.1.2 GRI 305-1 b	50
5.1.3 GRI 305-1 c	51
5.1.4 GRI 305-1 d	52
5.1.5 GRI 305-1 e	55
5.1.6 GRI 305-1 f	57
5.1.7 GRI 305-1 g	59
5.1.8 GRI 305-2	63
5.1.9 GRI 305-3	64
5.1.10 GRI 305-4	67

5.1.11 GRI 305-5	69
5.1.12 GRI 305-6	71
5.1.13 GRI 305-7	71
5.2 Oppsummering GRI 305	73
5.3 Generelle betraktninger	74
5.4 Attestasjon	76
Kapittel 6: Konklusjon	78
Videre forskning	79
Litteraturliste.....	81

Figuroversikt

Figur 2.1: Utslipp av klimagasser fra transport fordelt på transportkilder i Norge	7
Figur 2.2: Timeline of GRI's history	16
Figur 2.3: Oppbygging av GRI.....	17
Figur 2.4: Reasons for omission	20
Figur 2.5: Rapporteringsprinsipper GRI	21

Tabelloversikt

Tabell 2.1: Kvalitetskrav i ulike rammeverk	25
Tabell 5.1: Oversikt utvalg	49
Tabell 5.2: Oversikt basisår	54
Tabell 5.3: Oversikt utslipp i prosent av omsetning Scope 1	61
Tabell 5.4: Oversikt utslipp i prosent av omsetning selskap F historisk	62
Tabell 5.5: Oversikt utslipp Scope 3 i prosent av totale utslipp	65
Tabell 5.6: Fremstilling utslippsintensitet.....	68

Begrepsordliste

CDP	Carbon Disclosure Project
CSRD	The Corporate Sustainability Reporting Directive
EFRAG	European Financial Reporting Advisory Group
ESG	Environmental, Social and Governance
ESRS	European Sustainability Reporting Standards
EU	Den europeiske union
GRI	Global Reporting Initiative
GSSB	Global Sustainability Standards Board
GWP	Global Warming Potential/Globale oppvarmingspotensialer
IASB	International Accounting Standards Board
IFRS	International Financial Reporting Standards
IPCC	Intergovernmental Panel on Climate Change
KPMG	Peat Marwick International (PMI) og Klynveld Main Goerdeler (KMG)
NACE	Nomenclature statistique des activités économiques dans la Communauté européenne (Standard for næringsgruppering)
PwC	PricewaterhouseCoopers
TCFD	Task Force on Climate-related Financial Disclosures

Kapittel 1: Innledning

1.1 Aktualisering og forskningsbidrag

Klima- og miljødepartementet innleder sin klimaplan for 2021 - 2030 med å påpeke at "klimautfordringen er global, men at utslippene skjer gjennom handlinger og prosesser lokalt" (Meld. St. 13, (2020-2021), s. 11). Videre påpekes det at Norge har forpliktet seg til å redusere utslippene knyttet til klimagasser med minst 50 % innen 2030 sammenlignet med 1990 gjennom Parisavtalen, og hva Norge og resten av verden gjør de ti neste årene blir avgjørende for om vi makter å bremse de menneskeskapte klimaendringene. Samtidig kommer det rapporter som viser at vi aldri har hatt høyere karbonutslipp enn det vi har i dag (Elster, 2022), noe som viser behovet for å konkretisere tiltak og bidra til at næringslivet ansvarliggjøres for sine handlinger.

Samtidig som forventningene til Norge som nasjon konkretiseres gjennom Parisavtalen, øker også kravene til norsk næringsliv. Virksomheter opplever nå tyngre regulering på området for at de skal ta sitt ansvar i kampen for å nå klimamålene. Et av disse kravene omhandler virksomheters rapportering på bærekraft. Gjennom bærekraftsrapporteringen formidler virksomhetene hvordan de tar samfunnsansvar. Dette er nødvendig for at man skal kunne måle virksomhetenes utvikling, både mellom ulike virksomheter og bransjer, men også for å kunne se historisk utvikling, og dermed kunne se om virksomhetene faktisk når de målene de setter seg. Bærekraftsrapportering er ikke et nytt fenomen, men ettersom bærekraft har blitt stadig viktigere for næringslivet, interessenter og brukere av rapporteringen, har rapporteringen gått fra å være en ren kommunikasjonsøvelse til å bli en del av vesentlig foretaksinformasjon (Revisorforeningen, u.å.).

Den raske veksten i etiske og miljømessige investeringsfond viser at investorene nå tar beslutninger basert på mer enn den finansielle informasjonen (Sbanken, 2020). Samtidig etterspørres det miljøsertifiseringer i forhandlinger om leieavtaler og det tilbys grønne lån i bankene, i tillegg til at det forventes at ekstern revisor skal kunne kontrollere selskapenes bærekraftsrapporter. Dette medfører et større behov for å måle, sammenligne og rangere

bedrifter på bakgrunn av bærekraft, noe bærekraftsrapportering er ment å skulle bidra med. Men dette krever igjen at informasjonen som gis faktisk er sammenlignbar.

Et sentralt forskningstema innenfor bærekraftsrapportering er forskningen på kvaliteten. Internasjonalt har blant annet Ching, Gerab og Toste (2013) og Baalouch, Ayadi og Hussainey (2019) funnet at kvaliteten på bærekraftsrapporteringen generelt er lav. Samtidig har også blant annet Fallan, Granrud, Litlabø og Rønning (2021) sett samme tendens nasjonalt. I tillegg har tidligere forskning vist at det er dårlig samsvar mellom det lovene og standardene krever og hva som faktisk blir rapportert (Luque-Vilchez & Larrinaga, 2016; Melting & Tungen, 2012; Christensen & Johansen, 2022).

Dette viser bredden i forskningsområdet på bærekraftsrapportering, og at dette stadig blir viktigere. Samtidig er mye av forskningen gjort flere år tilbake, og ettersom bærekraftsrapportering blir mer og mer sentralt for hvert år som går, er det grunn til å tro at oppdatert forskning vil gi ny informasjon. Kvaliteten på GRI-rapportering er også forsket på tidligere, og vi finner også her forskning som fokuserer på sammenlignbarhet i en utslippstung bransje (Boiral & Henri, 2017), men igjen kan dette anses noe utdatert ettersom rapporteringen i denne studien var fra 2007, og dermed også basert på GRI-standarder som i dag er utdatert. Ettersom kravene til form og innhold i bærekraftsrapportering utvikles raskt, både i form av forventninger fra interessenter og myndighetenes krav, er dette et tema hvor det i dag finnes begrenset oppdatert forskning, og spesielt knyttet til transportbransjen i Norge. Vi mener derfor at en studie på dette området vil gi nyttig innsikt i bærekraftsrapporteringen i Norge i dag.

1.2 Samfunnsbidrag

Vi står nå midt i en intens utvikling i regulering på dette området. De store revisjonsselskapene forsøker å utarbeide veiledninger, kompass og andre verktøy for å hjelpe de ulike virksomhetene med å se hvilke lover og regler som gjelder for de i dag, hva som kan komme til å treffe virksomhetene, og hvilke rapporteringsstandarder som kan benyttes. Samtidig som myndighetene utvikler nye regler og retningslinjer, utvikler virksomhetene egne praksiser og tar i

bruk internasjonale, frivillige rammeverk, for å kunne levere den informasjonen som brukerne forventer. Dette gjør at dagens praksis viser et vidt spenn av rapportering, med hensyn til kvalitet.

Ved å velge bærekraftsrapportering som hovedtema, har vi valgt å ta for oss et område som er i stor endring. Rammeverket vi vil se nærmere på i denne oppgaven, vil kunne være utdatert i løpet av et par år. Allikevel vet vi at nye standarder for rapportering av bærekraft ikke vil bli banebrytende endret fra dagens frivillige rammeverk, men heller være inspirert av disse og utformet for å være forenlig med dem (PwC, u.å.-a). Derfor mener vi at våre funn også vil være aktuelle fremover.

Vi vet at brukerne av rapporteringen er opptatt av tillit til informasjonen som gis. Og ettersom vi i denne oppgaven også vil se nærmere på om selskaper faktisk rapporterer i henhold til de reglene de sier de rapporterer i henhold til, vil dette bidra med å kunne si noe om hvor stor tillit brukerne bør kunne ha til rapporteringen.

Vår forventning er at dagens rapportering vil vise et visst preg av at den er frivillig, ettersom den på mange måter er å anse som det. Ettersom at nye krav vedtas i EU i disse dager, og rapporteringen går fra å være av mer frivillig karakter til å faktisk bli pliktig for mange virksomheter, vil vår studie også kunne bidra til å gjøre en vurdering på hvor rustet selskapene er for kravene som kommer. Dette vil kunne være med på å belyse behovet for utvikling i kompetanse, og hvordan etterspørselen etter slik kompetanse vil bli fremover.

1.3 Problemstilling

Formålet med denne masteroppgaven er å undersøke kvaliteten av dagens bærekraftsrapportering, med fokus på kvalitetskravet sammenlignbarhet. Mer spesifikt vil vi dykke i et utvalg bærekraftsrapporter for å se om informasjonen de oppgir legger opp til sammenligning historisk, og mot andre selskaper. Vi ønsker også å forsøke å finne kilden til hva

som eventuelt begrenser sammenlignbarheten, for å kunne belyse hva som skal til for å bedre muligheten for sammenlignbarhet. Vi har valgt å gjøre visse avgrensninger i studien, både for å få et bedre grunnlag for å vurdere sammenlignbarheten, men også grunnet begrensninger på tid. Dette danner grunnlag for følgende problemstilling:

Er informasjonen om klimagassutslipp utgitt i GRI-rapporteringen fra norske virksomheter i samme bransje sammenlignbar? Og hvis ikke, av hvilke grunner?

1.4 Avgrensninger

Vi har valgt å begrense denne studien til å kun omfatte norske virksomheter i transportbransjen. Transportbransjen anses å være en utslippstung bransje, og vi har derfor en forventning om at større virksomheter i denne bransjen leverer bærekraftsrapportering av høy kvalitet. Selv om vi har tatt utgangspunkt i transportbransjen, mener vi at studien vil være relevant også for andre bransjer.

Vi konsentrerer studien rundt GRIs 305-standarder om utslipp. Dette er både av praktiske formål, ettersom denne standarden danner grunnlag for informasjon som i utgangspunktet vil anses å være bedre egnet for sammenligning, men også fordi vi mener dette er svært sentral informasjon i bærekraftsrapporten. I tillegg dreier dette seg om et dagsaktuelt tema. Vi mener allikevel at våre funn også kan være relevante for andre standarder, og også andre rammeverk.

Vi ønsker innledningsvis også å understreke at vi i denne oppgaven kun forsøker å tolke hvor sammenlignbar informasjonen i bærekraftsrapportene til virksomhetene er. Vi har ingen grunnlag for å bedømme om informasjonen som oppgis i rapporteringen faktisk er riktig.

1.5 Struktur

Oppgaven består av seks kapitler. I det første kapitlet har vi redegjort for bakgrunn, forskningsbidrag og formålet med oppgaven, samt problemstilling. I det neste kapitlet vil vi presentere hva som ligger i begrepet bærekraftsrapportering, formålet med bærekraftsrapportering, samt de viktigste trekkene ved dagens rammeverk. Vi vil her fokusere på GRI, samt kvalitetskravet sammenlignbarhet som er sentralt i forhold til vår problemstilling. I kapittel tre presenteres aktuelle teorier, før vi i kapittel fire redegjør for valgt metode. I femte kapittel vil vi analysere og presentere våre funn og resultater, før vi avslutningsvis konkluderer og presenterer forslag til videre forskning i kapittel seks.

Kapittel 2: Bakgrunn og teoretisk rammeverk

I dette kapitlet ønsker vi å innledningsvis forklare hva som ligger i begrepet bærekraft, og hvilken betydning begrepet har for transportbransjen. Videre vil vi redegjøre for hva bærekraftsrapportering er og formålet med det. Deretter presenteres lovgivningen på området, samt de ulike frivillige rammeverkene for rapportering. Ettersom vi i denne oppgaven vil fokusere på sammenlignbarhet av bærekraftsrapportering vil kvalitetskravet sammenlignbarhet diskuteres som et eget punkt.

2.1 Bærekraft

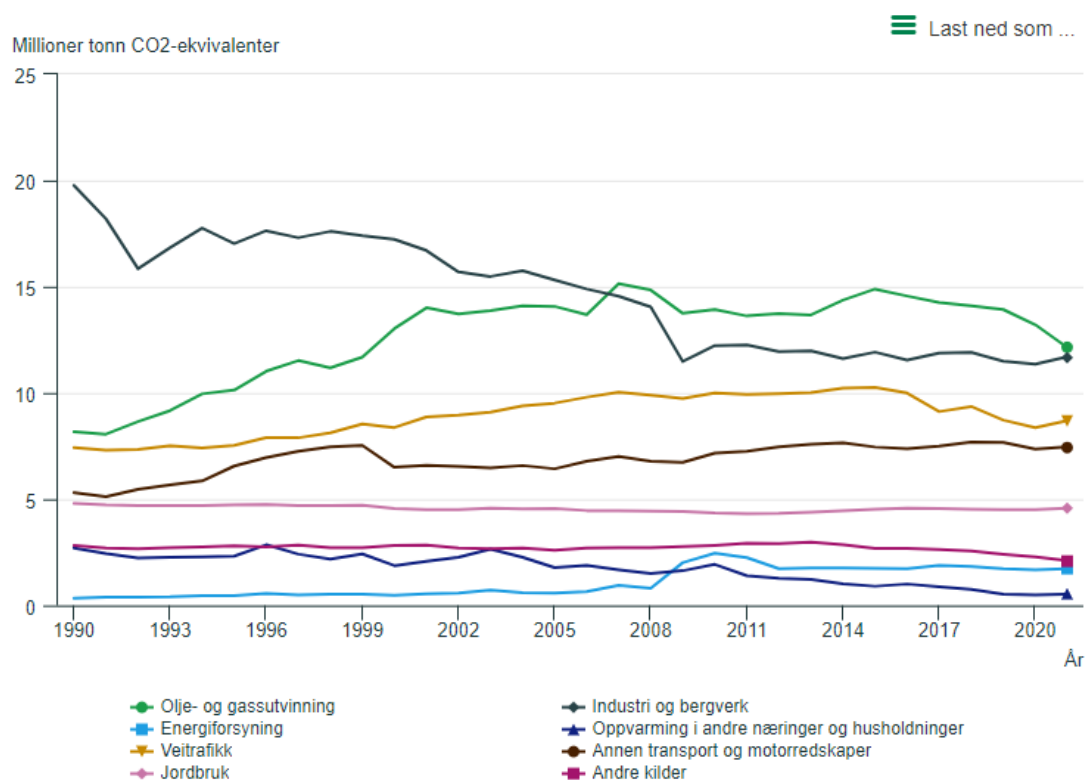
Allerede i 1987 fikk ordet bærekraft internasjonal oppmerksomhet da det ble nevnt i Brundtland-kommisjonens rapport som forsøkte å finne løsninger på både fattigdoms- og miljøproblemer. Bærekraft ble her definert som "En utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov" (FN-Sambandet, 2021). Ofte brukes også begrepet ESG, som forklarer ordets tre dimensjoner: Miljø-, sosiale- og forretningsetiske forhold. Dette utgjør da et tredelt fokus på ikke-finansielle hensyn, som investorer og andre interessenter bruker for å vurdere og rangere selskapers evne til å ivareta klima/miljø, sosiale forhold og rettigheter og ansvarlig og etisk forretningsstyring (PwC, u.å.-b).

2.1.1 Bærekraft i transportbransjen

De største utslippkildene i Norge er olje- og gassutvinning, industri, veitrafikk og annen transport (Miljødirektoratet, 2022a). De samlede utslippene fra transport økte ifølge Miljødirektoratet betydelig fra 1990 og frem til 2014 før trenden snudde, og er nå 9,7 % lavere enn i 2014 (Miljødirektoratet, u.å.). Utviklingen i utslipp forklares videre av Miljødirektoratet ved at det i de senere årene har blitt tatt i bruk alternative teknologier for drivstoff, som biodrivstoff og elektrifisering. I tillegg har koronapandemien bidratt til å redusere utslippene grunnet lavere aktivitet. Allikevel ser man at økonomisk vekst og befolkningsutvikling øker behovet for mer person- og godstransport, ettersom bedre betalingsevne gir oss mulighet til å reise og forbruke

mer. Selv om utslippene er på en nedadgående kurve, står allikevel transportsektoren for 33 % av norske klimagassutslipp.

Tallene Miljødirektoratet bruker i sin analyse, gjelder for det de kaller "Transport". Dette inkluderer både utslipp fra veitrafikk og "annen transport", som inkluderer kysttrafikk, jernbane, motorredskaper og innenriks lufttrafikk. Innfor disse er det personbiler som står for høyest utslipp i 2020 med 4,11 millioner tonn CO₂-ekvivalenter, foran tunge kjøretøy og varebiler med 4,13. Innenlands luftfart står for 0,81 millioner tonn CO₂ ekvivalenter, mens jernbane står for ca. 0,03. Sett i forhold til for eksempel olje- og gassutvinning, utgjør veitrafikk og annen transport til sammen 15,7 millioner tonn CO₂-ekvivalenter, mens olje- og gassutvinning står for 13,2.

Figur 2.1: Utslipp av klimagasser fra transport fordelt på transportkilder i Norge

(Statistisk sentralbyrå, 2022)

Det skal dog nevnes at disse dataene gjenspeiler utslipp som er direkte forårsaket av menneskelig aktivitet i norsk territorium. Utslipp knyttet til naturlige prosesser og kretsløp i

naturen inngår ikke i statistikkene. Utslipp fra import inngår heller ikke i statistikken, mens eksportandelen av norsk produksjon ikke er trukket fra (Statistisk sentralbyrå, 2015).

Norges Lastebileierforbund uttaler på sine nettsider at næringen er en sentral forutsetning for næringsvirksomhet og handel, samt for verdiskapning og tilvekst av nye arbeidsplasser. Samtidig er de tydelige på at transport påvirker miljøregnskapet negativt og at bærekraftig utvikling derfor er en sterk prioritet (Norges Lastebileierforbund, u.å.). Dette underbygges også av Regjeringens nasjonale transportplan for 2022 - 2033 der det overordnede og langsiktige målet for transportsektoren er "Et effektivt, miljøvennlig og trygt transportsystem i 2050" (Meld. St. 20, (2020 - 2021), s. 10-11). Dette spesifiseres videre gjennom fem underordnede, sidestilte mål der tre av disse tydelig bygger opp under en bærekraftig utvikling:

- Få mer igjen for fellesskapets ressurser
- Ta i bruk ny teknologi og forskning som bidrar til enklere og tryggere transport med lavere utslipp
- Utvikle en transportsektor som hjelper oss å nå Norges klima- og miljømål.

2.2 Bærekraftsrapportering

Allerede fra tidlig 1900-tall har man sett tegn på at selskaper har rapportert informasjon utover finansiell informasjon, med fokus på sosiale forhold (Laine et al., 2021, s. 87; Guthrie & Parker, 2012). Gjennom 1970-tallet var det mer betydelig økning i antall selskaper som rapporterte på sosiale forhold, mens miljømessige forhold først begynte å få mer oppmerksomhet mot 1980-tallet, mye grunnet internasjonale hendelser og katastrofer som eksempelvis Tsjernobylulykken (Laine et al., 2021, s. 87). En viktig milepæl i utviklingen av bærekraftsrapportering var da GRI i år 2000 publiserte første utgave av sine veiledninger for bærekraftsrapportering (Laine et al., 2021, s. 88). Ifølge GRI er bærekraftsrapportering å anse som organisasjonens praksis for offentlig rapportering om sine økonomiske, miljømessige og/eller sosiale påvirkninger, og dermed dens positive og/eller negative bidrag til målet om bærekraftig utvikling (GRI, 2016a). Ofte brukes begrepet "ikke-finansiell" om denne typen rapportering, selv om det er diskutert om dette er

riktig betegnelse. Dette fordi bærekraft blir viktigere og viktigere for kunder, markeder, leverandører, myndigheter og andre interessenter, som gjør at det får en direkte betydning for organisasjoners finansielle situasjon, og skillet mellom finansiell og ikke-finansiell rapportering dermed minsker (Revisorforeningen, u.å.).

2.3 Formål med bærekraftsrapportering

Man ser som nevnt et økende fokus på bærekraftsrapportering, og en forventning om at virksomhetene rapporterer ut over det finansielle og økonomiske aspektet. De tradisjonelle formålene med finansregnskap er å bidra med brukernyttig informasjon for både ressursallokering og kontroll (Gjesdal, 1981). De samme formålene er like relevante for miljørapportering og samfunnsansvarsrapportering (Fallan, 2020).

Ressursallokeringsformålet deles gjerne i verdsettingsformål og andre ressursallokeringsformål. Det handler i hovedsak om allokering av penger. Hvor ønsker ulike aktører å bruke pengene/ressursene sine for å oppnå egne målsettinger. Hva disse målsettingene er kan variere. Kontrollformålet handler både om å bruke informasjon til å for eksempel kontrollere virksomheter og deres handlinger, eller det kan benyttes som et incentiv for de ulike virksomhetene til å handle etter ulike interessenters ønske (Fallan, 2020).

For å kunne gi brukernyttig informasjon må virksomhetene kartlegge hvem som er deres brukere. Ved denne kartleggingen kan det være to relevante perspektiver, 1. Hvordan foretaket påvirker miljø og samfunn og 2. Hvordan miljø og samfunn påvirker foretaket. Det andre perspektivet vil gjerne ha de samme interessentene som finansregnskapet har, mens det første perspektivet også vil ha interessenter utover dette. Informasjonen skal være av en art som gjør at brukerne kan hensynta miljømessige, sosiale og økonomiske forhold ved beslutninger som omhandler virksomheten. For at bærekraftsrapportering skal bidra til dette, må informasjonen oppfylle visse kvalitative egenskaper. Kvaliteten måles ikke direkte, men gjennom oppfyllelsen av disse. IASBs konseptuelle rammeverk for finansiell rapportering angir slike kvalitetskriterier, som

også kan benyttes ved måling av kvaliteten på bærekraftsrapportering. Overordnet omhandler kvalitetskravene relevans, pålitelighet og sammenlignbarhet, disse vil vi gjennomgå i detalj mot slutten av dette kapittelet.

Det bør imidlertid nevnes her at selv om bærekraftsrapporteringen har utviklet seg til en vanlig praksis, anses ikke alltid troverdigheten til bærekraftsrapportene å være veldig høy. Dette belyser også andre, og mer kritiske sider ved hvilke formål bærekraftsrapportering kan ha, nemlig grønn-, blå og hvitvasking (Laine et al., 2021, s. 85). Når det er snakk om rapporteringen knyttet til miljø, har grønnvasking blitt et sentralt tema. Grønnvasking ble først nevnt i 1986 i forbindelse med at aktivisten Jay Westerveld blant annet påstod at hotellenes ønske om at gjestene skulle gjenbruke håndklær ikke hadde et miljømessig formål, men heller et økonomisk (de Freitas Netto et al., 2020, s. 2). Begrepet har senere vokst til å bli et viktig begrep i kampen mot selskaper som maler seg som bærekraftige, når de er nærmest det motsatte (Skara & Kjelsest, 2021, s. 32). Grønnvaskingsplakaten definerer i dag formålet som “en form for misledende markedsføring der et produkt eller en virksomhet fremstilles som bedre enn den faktisk er i forhold til innvirkning på klima, natur, dyr og mennesker” (Grønnvaskingsplakaten, u.å.).

2.4 Dagens og fremtidige lovverk

Samtidig som bærekraftsrapportering har blitt mer utbredt og aktuelt, har et økende antall regulatoriske initiativer dukket opp i ulike land og regioner. Disse initiativene setter ulike forventninger til organisasjonene og rapportene de publiserer. I tillegg har ulike internasjonale organisasjoner hatt sterk påvirkning på utformingen av rapportene ved at de har utarbeidet standarder som forsøker å hjelpe organisasjonene, samt å standardisere rapporteringen for å hjelpe brukerne (Laine et al., 2021, s. 84).

2.4.1 Regnskapsloven

Dagens krav til bærekraftsrapportering i Norge fremkommer i hovedsak av regnskapslovens § 3-3a og § 3-3c. I regnskapslovens § 3-3a listes kravene til styrets årsberetning opp, som gjelder for alle foretak som ikke er små. Et av kravene til årsberetningen er at virksomhetene som er omfattet skal gi opplysninger om forhold ved virksomheten, herunder innsatsfaktorer og produkter, som kan medføre en ikke-ubetydelig påvirkning av det ytre miljø. I tillegg krever paragrafen at det opplyses om hvilke miljøvirkninger de enkelte forhold ved virksomheten gir eller kan gi, samt tiltakene virksomheten har eller planlegger å iverksette for å forhindre eller redusere negative miljøvirkninger (regnskapsloven, 1999, § 3-3a 10. ledd). I lovens § 3-3c ligger kravet om at store foretak skal utarbeide en redegjørelse for samfunnsansvar. Dette inkluderer blant annet miljø og sosiale forhold. Kravet til omfang er ifølge rskl. § 3-3c 1. Ledd: "i det omfang som er nødvendig for å forstå foretakets utvikling, resultat, stilling og konsekvenser av foretakets virksomhet". I 2. Ledd redegjøres det for innholdskravene, mens det i 6. Ledd åpnes for at virksomhetene kan utarbeide redegjørelsen i samsvar med rammeverk for slik rapportering, så lenge man opplyser om hvilket rammeverk man har benyttet.

Norsk RegnskapsStandard (NRS) 16 Årsberetningen gir i tillegg ytterligere anbefalinger til rapportering gjennom årsberetningen, og gjelder da for selskapene som er pliktig å utarbeide årsberetning etter regnskapslovens § 3-1 1. Ledd. Standarden stiller altså ingen ytterligere krav enn det regnskapsloven gjør, men kommer med anbefalinger rundt hvilke forhold som bør inntas, foretakets ambisjoner og mål, samt en oppfordring til å angi hvilke miljøforhold som er viktigst for foretaket.

2.4.2 Bærekraftsdirektivet (CSRD)

Direktivet om rapportering av bærekraft, CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) ble vedtatt i EU ved årsskiftet 2022/2023, og i Norge arbeider nå verdipapirlovutvalget med å utrede gjennomføringen av CSRD i norsk rett (PwC, 2023). Det følger av direktivet at det skal vedtas et sett av EU standarder for bærekraftsrapportering. EFRAG (European Financial Reporting Advisory Group) har utarbeidet forslag til standarder for bærekraftsrapportering, kalt ESRS (European

Sustainability Reporting Standards). Disse standardene følger av EUs regnskapsdirektiv og vil komme som krav også etter norsk lovgivning (Revisorforeningen, 2022). Utkast til standarder ble publisert i november 2022, og skal etter planen vedtas i EU innen 30. Juni 2023 (PwC, 2023). Sammenlignet med dagens krav til rapportering, vil de nye standardene blant annet føre til at flere virksomheter må rapportere. Standardene legger i første omgang opp til at de største foretakene av allmenn interesse omfattes fra og med regnskapsåret 2024. Deretter vil store foretak inkluderes fra og med regnskapsåret 2025, før små og mellomstore foretak som har verdipapirer notert på et regulert marked i EØS skal rapportere fra og med regnskapsåret 2026 (PwC, 2022; Revisorforeningen, 2023). Politiske signaler så langt tyder på at Norge vil følge EU-direktivet med hensyn til hvem som blir rapporteringspliktige. En annen viktig endring vil være at ekstern revisor skal attestere på bærekraftsinformasjonen, samt at informasjonen skal publiseres som en del av styrets beretning og offentliggjøres i maskinlesbart format. I tillegg vil det komme krav om at det rapporteres i tråd med obligatoriske europeiske bærekraftsstandarder, noe som vil si at det ikke lenger vil være mulig å bruke frivillige standarder for rapportering (PwC, 2022).

2.4.3 Taksonomien

Taksonomien er en viktig del av EUs handlingsplan mot en mer bærekraftig økonomi. Taksonomien er å anse som et rammeverk for å klassifisere bærekraftige økonomiske aktiviteter utført i EU (EU Taxonomy Info, u.å.). EU skaper med dette et klart rammeverk for bærekraftsbegrepet, som nøyaktig definerer når et selskap driver bærekraftig eller miljøvennlig. Dette kan brukes til å sammenligne selskaper, der bærekraftige selskaper vil skille seg positivt ut, noe som vil være svært aktuelt for investorer som setter bærekraft høy. I tillegg vil lovverket bidra til å kunne belønne og fremme miljøvennlig forretningspraksis og teknologier. I Norge er Taksonomiforordningen vedtatt og det er bestemt at den innføres i to steg, der første gruppe allerede skal rapportere i 2024 for regnskapsåret 2023. Denne gruppen inkluderer foretak av allmenn interesse og konsern med over 500 ansatte, som enten har totale eiendeler over 160 millioner kroner eller omsetning over 320 millioner kroner. I neste steg omfattes alle foretak som skal rapportere i samsvar med CSRD (PwC, 2023). Finansdepartementet oppfordret derfor

norske foretak som vil bli omfattet om å inkludere taksonomirelatert informasjon i sine årsrapporter allerede fra regnskapsåret 2021 (Meld. St. 12, (2021-2022), s. 11).

2.4.4 Globale standarder fra ISSB

I november 2021 annonserte IFRS Foundation at de hadde nedsatt en gruppe for standardsetting kalt ISSB (International Sustainability Standards Board) (IFRS, u.å.). Intensjonen var å levere globale bærekraftstandarder med fokus på å gi investorer og andre aktører i kapitalmarkedet informasjon om bærekraftsrelaterte risikoer og muligheter. Hovedskillet mellom standardene fra ISSB og standardene fra EFRAG er at ISSB ikke legger opp til dobbel vesentlighet, noe som er et sentralt prinsipp i EFRAGs arbeid. ISSB bygger kun på prinsippet om finansiell vesentlighet, og fokuserer med det mer på investorperspektivet, mens EFRAG også inkluderer en vesentlighetsvurdering av hvordan virksomheten påvirker samfunnet og miljøet, og dermed også gir informasjon som treffer flere interessenter (PwC, u.å.-a).

2.5 Internasjonale, frivillige rammeverk

Det er etablert mange ulike rammeverk, standarder og veiledere for bærekraftsrapportering. Disse har igjen ulike formater, metodikk og metoder for implementering. Resultatene fra Finanstilsynets kartlegging av bærekraftsrapportering viste i 2020 at det var tre rammeverk for rapportering som skilte seg ut som mest benyttet: GRI, CDP og TCFD. I tillegg viste resultatene at over en tredjedel ikke bruker konkrete rammeverk i sin rapportering (Finanstilsynet, 2020). Man ser også at organisasjonene velger å rapportere etter ulike rammeverk i en og samme rapport, for å skape en større bredde i rapporteringen.

Vi vil nå gjennomgå de mest sentrale rammeverkene, med hovedfokus på GRI, ettersom det er dette rammeverket vi vil fokusere på videre i oppgaven. Vi velger allikevel også å inkludere andre sentrale rammeverk for å vise bredden i fokuset de ulike rammeverkene har.

2.5.1 GHG-protokollen

Greenhouse Gas Protocol, ofte omtalt som GHG-protokollen er den mest brukte og anerkjente standarden for rapportering av klimagassutslipp i et klimaregnskap (Emisoft, u.å.). Der GRI og TCFD er større rammeverk for utarbeidelse av bærekraftsrapportering, kan GHG-protokollen benyttes for å identifisere vesentlige utslippskilder og for å kunne rapportere virksomhetenes klimafotavtrykk på en sammenlignbar måte (Emisoft, u.å.). Men de frivillige rammeverkene, som GRI, bruker gjerne GHG-protokollen som grunnlaget for deres standarder knyttet til utslipp og klimaregnskap.

GHG-protokollen deler utslippene inn i tre “scopes” (World Resources Institute (WRI) & World Business Council for Sustainable Development (WBCSD), 2004). Ved Scope 1 skal virksomhetene rapportere på direkte utslipp av klimagasser. Dette er utslipp knyttet til utstyr virksomhetene selv eier. Scope 2 er indirekte utslipp fra energi virksomhetene har kjøpt. Dette kan eksempelvis være utslipp knyttet til elektrisitet, fjernvarme og fjernkjøling. Dette utslippet kan beregnes på to ulike måter: lokasjonsbasert metode som beregnes med utgangspunkt i hvilket land for eksempel strømmen er produsert og markedsbasert metode som beregnes basert på hvorvidt selskapet har kjøpt opprinnelsesgarantier for strømforbruket sitt (Emisoft, u.å.; World Resources Institute (WRI) & World Business Council for Sustainable Development (WBCSD), 2004). Det siste scopet, Scope 3, er alle andre indirekte utslipp. Dette scopet deles gjerne i to deler, oppstrøms- og nedsstrømsutslipp. Oppstrøm omfatter utslipp knyttet til tjenester og varer som selskapet kjøper fra andre, mens utslipp som kategoriseres som nedstrøm omfatter klimapåvirkning fra forbruk og behandling

2.5.2 CDP

Carbon Disclosure Project er en ideell organisasjon som driver et globalt informasjonssystem for håndtering av miljøpåvirkninger. På forespørsel fra investorer, kunder og andre interessenter støtter CDP årlig tusenvis av selskaper, byer, stater og regioner for å måle og håndtere deres risikoer og muligheter knyttet til klimaendringer, vannsikkerhet og avskoging (Carbon Disclosure

Project, u.å.). CDP bruker informasjonen som er gitt i rapporteringsprosessen til å gi score til selskaper og byer basert på deres handlinger og fremgang, og har per 2022 over 800 investorer som medlemmer.

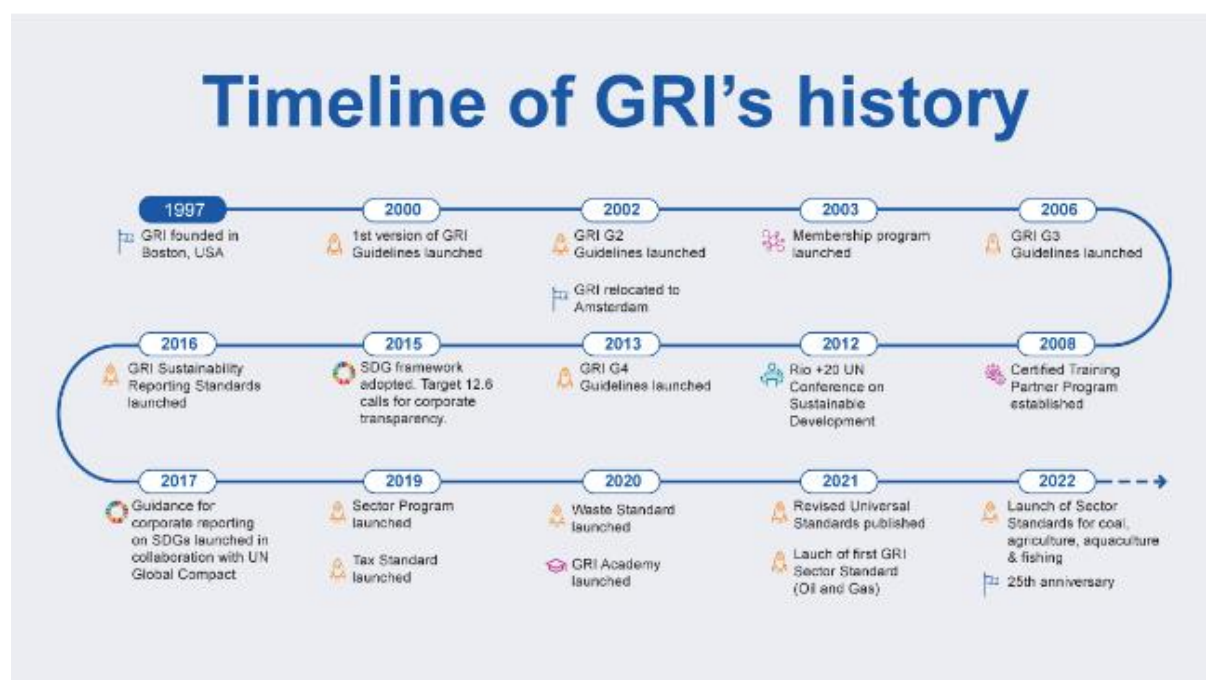
2.5.3 TCFD

Task Force on Climate-related Financial Disclosures er et initiativ for å forbedre og øke rapporteringen på klimarelatert finansiell informasjon, utarbeidet av The Financial Stability Board (TCFD, u.å.). Rammeverket er å anse som et rammeverk for klimarisikorapportering med fire overordnede hovedanbefalinger: Styring (hvordan styret og ledelsen er involvert i vurderingen av klimarisikoer og muligheter), Strategi (Hvordan virksomhetene identifiserer risikoer, vurderer klimapåvirkning og beskriver deres evne til å nå målene), Risikostyring (Proessen med å identifisere, håndtere og vurdere risiko) og Måling (Hvordan virksomheten måler risiko). Videre består rammeverket av anbefalinger til hva virksomhetene skal inkludere i rapporteringen for å gi brukernyttig informasjon (TCFD, 2017, s. 14). Hovedskillet mellom TCFD og GRI er at TCFD legger opp til at det skal rapporteres informasjon som fokuserer på den finansielle påvirkningen av ESG-risikoene, mens GRI har et større brukerfokus der målet er å gi informasjon til alle interessentene (Gamsjäger & Ray, 2021).

2.6 Global Reporting Initiative

Global Reporting Initiative (GRI) er en uavhengig internasjonal organisasjon som blant annet jobber med bedrifter, investorer og beslutningstakere for å utvikle GRI-standardene og fremme bruken av dem av organisasjoner over hele verden (GRI, u.å.-a). GRI er det mest brukte rammeverket for bærekraftsrapportering, basert på en undersøkelse utført av KPMG i 2022 (KPMG International, 2022, s. 24). Ifølge undersøkelsen er det 68% av de 100 største selskapene (basert på omsetning) i 58 ulike land som benytter rammeverket. GRI ble lansert i 2000 og var det første frivillige rammeverket for bærekraftsrapportering. Med navnet "GRI Guidelines (G1)", bestod rammeverket på dette tidspunktet av retningslinjer. Med økende bruk av rammeverket i

de kommende årene ble retningslinjene både utvidet og oppdatert. Siste oppdatering kom i 2013 og denne versjonen fikk navnet “GRI Guidelines (G4)”. Standardene utarbeidet av GRI kom i 2016, og ble omtalt “GRI Standards”. Disse oppdateres og utvides med nye standarder kontinuerlig. Den siste oppdateringen av standardene ble kjent i mars 2022, men vil være gjeldende fra regnskapsåret 2023. Se figur under for illustrasjon av tidslinjen til utviklingen av GRI. Videre i dette kapittelet tar vi for oss det vi vurderer som mest relevant og de viktigste trekkene ved GRI Standards. All benyttet informasjon er hentet fra GRI 101: Foundation dersom annet ikke er spesifisert.

Figur 2.2: Timeline of GRI's history

(GRI, u.å.-b)

GRI standards gir veiledning om hvordan virksomheter kan rapportere på økonomiske, miljømessige og sosiale temaer. De beskriver selv formålet med standardene i GRI 101 på følgende måte:

The GRI Standards create a common language for organizations and stakeholders, with which the economic, environmental, and social impacts of organizations can be communicated and understood. The Standards are designed to enhance the global comparability and quality of information on these impacts, thereby enabling greater transparency and accountability of organizations. (GRI, 2016a, s. 3)

GRI Standardene er strukturert som et sett av sammenhengende standarder som i utgangspunktet er laget for å brukes sammen for å bistå organisasjoner til å utarbeide bærekraftsrapporter som er basert på definerte rapporteringsprinsipper og fokuserer på vesentlige emner. Standardene er bygget opp med tre universelle standarder, samt tre serier av emnespesifikke standarder. I 100-serien finner man de universelle standardene, mens de temaspesifikke kan deles i 200-, 300- og 400-serien. De tar henholdsvis for seg hvert sitt tema: økonomiske, miljømessige og sosiale.

Figur 2.3: Oppbygging av GRI

(GRI, 2016a.)

I den nye versjonen av GRI 101, kalt GRI 1 fremkommer også sektorspesifikke standarder som gjelder for ulike typer sektorer. Dette er blant endringene nevnt over som trer i kraft fra 1. Januar 2023. Ettersom vi senere i oppgaven vil gjennomgå rapportering som er rapportert før den nye versjonen av GRI 101 trer i kraft som nevnt over, vil vi her presentere innholdet i

standardene som var gjeldende på dette tidspunktet. Dersom det er store endringer, eller punkter i den nye standarden som vi mener det er viktig å få frem, vil disse bli nevnt.

Som man ser av figuren over består 100-serien av tre ulike universelle standarder. GRI 101 Foundation er startpunktet for anvendelse av GRI. Denne standarden inneholder prinsipper for hvordan innholdet og kvaliteten i rapporteringen skal defineres. GRI 102 General disclosures inneholder standarder om hvilken informasjon som skal offentliggjøres om selskapet og praksisen knyttet til bærekraftsrapportering i selskapet. GRI 103 Management approach skal anvendes sammen med alle vesentlige temaer en virksomhet definerer under GRI 101. Den handler i hovedsak om rapportering på hvorfor temaer er ansett å være vesentlige, selskapenes påvirkninger og hvordan disse påvirkningene styres.

De temaspesifikke standardene tar som nevnt for seg hvert sitt tema: økonomi, miljø og sosiale forhold. Standardene inneholder en rekke ulike områder rundt hvert tema som skal bygge opp rapporteringen på selskapets påvirkning på de respektive temaene. Hvilke standarder som skal anvendes defineres i prinsippene for innhold i GRI 101.

Hver standard innleder med en detaljert forklaring på hvordan standarden skal anvendes. De ulike standardene består både av krav, anbefalinger og veiledninger. Kravene er informasjon som er obligatorisk å medta dersom man hevder å rapportere etter GRI. Anbefalingene er noe man oppmuntres til å bruke, men er ikke obligatorisk på samme måte som kravene. Veiledningen er med for å bidra til bedre forståelse av standardene og omfatter bakgrunnsinformasjon, forklaringer og eksempler. Selve standardene er bygget opp med et sett av "disclosures". Eksempelvis er GRI 305 en standard, mens 305-1 er en "disclosure".

GRI tillater to ulike tilnærminger til rapportering etter standardene. Den ene er rapportering "In accordance with", hvor selskapene rapporterer og utarbeider bærekraftsrapporteringen i samsvar med alle de vesentlige standardene på områdene økonomi, miljø og sosiale forhold. Den andre er "With reference to GRI", som kan benyttes dersom selskapet ikke kan oppfylle alle

kravene til å rapportere i henhold til GRI eller de ønsker kun å rapportere spesifikk informasjon for spesifikke formål. GRI oppfordrer dog til å benytte tilnærmingen der man anvender den mer omfattende versjonen og rapporterer i samsvar med GRI.

Uansett om det rapporteres på hele standarden eller deler av den, skal det gå klart frem hvilke deler som er anvendt. Det er et viktig prinsipp i GRI at interessentene skal kunne finne ønsket informasjon uten å utøve urimelig innsats. Dermed er det et krav dersom man rapporterer etter GRI å utarbeide en GRI-indeks. Dette er en slags innholdsfortegnelse/oversikt over hele GRI-rapporteringen. Her skal det fremgå alle standarder som er anvendt og hvor man kan finne informasjonen. Det kan oppgis henvisninger til sidetall i årsrapporten/bærekraftsrapporten, linker eller annet. Kravet i GRI til henvisningene er at de skal være spesifikke og lette å forstå.

Dersom man rapporterer etter "In accordance with" GRI, altså i samsvar med GRI, er det igjen to ulike måter å rapportere på. Disse er Core Option og Comprehensive Option. For de ulike måtene å benytte standarden på er det et krav om presisering av hvilken måte selskapet benytter i rapporteringen. Dersom man rapporterer etter Core Option indikerer dette at bærekraftsrapporteringen inneholder minimumsinformasjonen som trengs for å forstå organisasjonen, dens materielle temaer og relaterte påvirkninger. Comprehensive Option bygger videre på Core Option, men krever ytterligere informasjon om organisasjonens strategi, etikk, integritet og styring. I tillegg er det krav om at organisasjonen rapporterer mer omfattende om sine påvirkninger ved alle de temaspesifikke standardene for alle de vesentlige temaene som dekkes av GRI-standardene.

Hovedkravet ved rapportering i samsvar med GRI er at det rapporteres fullt ut på alle krav i de standardene som anvendes. Dersom en organisasjon skulle velge å ikke rapportere på enkelte krav i unntakstilfeller, kan man ved gode forklaringer fortsatt kunne hevde å rapportere i samsvar med GRI. Det følger strenge regler for hvordan dette eventuelt skal gjøres. Organisasjonen må oppgi og beskrive årsaken til hvorfor den type informasjon utelates, og i

tabellen under fremkommer fire ulike årsaker med tilhørende forklaring som GRI angir kan brukes.

Table 2 Reasons for omission	
Reason for omission	Required explanation in the sustainability report
Not applicable	Specify the reason(s) why the disclosure is considered to be not applicable.
Confidentiality constraints	Describe the specific confidentiality constraints prohibiting the disclosure.
Specific legal prohibitions	Describe the specific legal prohibitions.
Information unavailable	Describe the specific steps being taken to obtain the information and the expected timeframe for doing so. If the reason for omission is due to the fact that the necessary information cannot be obtained, or is not of adequate quality to report (as may sometimes be the case when the Boundary for a material topic extends beyond the reporting organization), explain this situation.

Figur 2.4: Reasons for omission

(GRI, 2016a, s. 24)

2.6.1 Kritikk av GRI

Til tross for detaljerte veiledninger utarbeidet av GRI og andre organisasjoner, ser man utfordringer da det gjelder kvaliteten av rapporteringen (Laine et al., 2021, s. 183). Quilice, Cezarino, Alves, Liboni og Caldana publiserte i 2018 en artikkel hvor de gjennomførte en studie for å identifisere både positive og negative aspekter ved GRI-rammeverket. For å komme fram til resultater tok de utgangspunkt i hvordan virksomhetene selv oppfatter GRI. Funnene de gjorde var blant annet at respondentene syntes at rammeverket var noe komplekst, tvetydig og for fleksibelt. Videre mente forskerne at denne fleksibiliteten førte til at standardiseringen GRI var ment å gi mistet verdi, og at konsekvensene av dette er at man mister muligheten til å sammenligne bærekraftsrapportering (Quilice et al., 2018). Garcia-Torea og Fernandez-Feijoo (2019) kommer på mange måter til samme konklusjon, der de i sin studie konkluderte med at det er GRI-rammeverket som i seg selv er det største hinderet for høy kvalitet på

bærekraftsrapportering. De mente årsakene til dette blant annet skyldes mangel på forklaringer på hvordan rapporteringsprinsippene skal utøves.

2.6.2 Kvalitetskrav

GRI har fastsatt rapporteringskrav som de beskriver som fundamentale for å oppnå høy kvalitet på rapporteringen. Virksomheter som hevder å rapportere etter GRI må også oppfylle alle disse kravene. Kravene er fordelt på to grupper der den ene dreier seg om innhold og den andre om kvalitet. Kravene knyttet til innhold er fordelt på fire hovedkategorier: Inkludering av interessenter, bærekraftig kontekst, vesentlighet og fullstendighet. Kravene knyttet til kvalitet fordeler seg på nøyaktighet, balanse, klarhet, sammenlignbarhet, pålitelighet og aktualitet (GRI, 2016a).

Reporting Principles for defining report content	Reporting Principles for defining report quality
<ul style="list-style-type: none"> • Stakeholder Inclusiveness • Sustainability Context • Materiality • Completeness	<ul style="list-style-type: none"> • Accuracy • Balance • Clarity • Comparability • Reliability • Timeliness

Figur 2.5: Rapporteringsprinsipper GRI

(GRI, 2016a, s.7)

Vi vil videre gjennomgå kvalitetskravene i detalj, før vi også vil oppsummere likheter og forskjeller for sentrale kvalitetskrav i ulike, sentrale rammeverk for rapportering.

2.6.2.1 Nøyaktighet

Kravet i henhold til GRI knyttet til nøyaktighet er at informasjonen som rapporteres skal være tilstrekkelig nøyaktig og detaljert til at brukerne kan vurdere virksomhetens prestasjoner (GRI 101 pkt. 1.5). Videre påpekes det i veiledningen at informasjonen som skal presenteres varierer fra mer overordnet kvalitativ informasjon til detaljert kvantitativ informasjon, og at

karakteristikken som definerer nøyaktighet dermed også vil variere. Allikevel bør informasjonen som oppgis rundt målinger av data og grunnlag for beregninger være tilstrekkelig beskrevet slik at det kan gjennomføres en retest med samme resultat.

2.6.2.2 Balanse

GRI stiller i GRI 101 punkt 1.6 krav til at informasjonen som rapporteres skal reflektere både positive og negative aspekter rundt virksomhetens prestasjoner for å muliggjøre en bredere vurdering av den samlede ytelsen. I veiledningen nevnes objektivitet som en viktig egenskap og at man som bruker skal kunne forvente å finne både gunstige og ugunstige forhold i informasjonen.

2.6.2.3 Klarhet

Det fremkommer av GRI 101 punkt 1.7 at virksomhetene skal gjøre informasjonen tilgjengelig på en måte som gjør det mulig for brukeren å forstå og bruke informasjonen. Dette tydeliggjøres i veiledningen der det nevnes at man skal kunne forvente at informasjonen er forståelig, tilgjengelig og brukervennlig. Informasjonen skal kunne finnes uten at brukeren skal måtte gjøre noen urimelig innsats i å lete. Eksempler som nevnes på hva som bidrar til klarhet er grafer og tabeller, samt innholdsfortegnelser eller lenker som ofte bidrar til å hjelpe brukeren å forstå og finne informasjonen. I tillegg påpekes det at rapportene skal gi den informasjonen brukeren forventer å finne, men at man bør unngå overflødig og unødvendig informasjon.

2.6.2.4 Sammenlignbarhet

Ifølge GRI 101 punkt 1.8 skal virksomheten velge, sammenstille og rapportere informasjonen konsekvent. Den rapporterte informasjonen skal presenteres på en måte som gjør det mulig for brukeren å analysere endringer i organisasjonens prestasjoner over tid, samt støtte analyse mot andre virksomheter. Det påpekes i veiledningen at det er viktig å opprettholde konsistens i metodene som brukes for å beregne data, forutsetninger som er tatt, utformingen av rapporten

og forklaringer på metoder. Dette fordi det gjør at brukerne kan benchmarke prestasjonene og vurdere fremgang som en del av ratinger, investeringsbeslutninger og lignende. Det trekkes også frem at det er naturlig at det kan forekomme endringer i driften, som igjen påvirker rapporteringen, men at det da er viktig å eventuelt omformulere historiske data, og forklare tilstrekkelig slik at informasjonen er pålitelig og meningsfull også over tid. I tillegg foreslås det noen tester som virksomheten kan bruke for å vurdere om de har anvendt prinsippet. Testene knyttet til sammenlignbarhet knytter seg blant annet til å sjekke om rapporten og informasjonen i den kan bli sammenlignet på et år- til år basis, om virksomhetens prestasjoner kan bli sammenlignet med passende benchmarks og om eventuelle større endringer kan identifiseres og forklares. Dette er altså GRI's definisjon av begrepet sammenlignbarhet. Vi vil komme tilbake til begrepet i et eget delkapittel med en drøftelse rundt ulike innfallsvinkler.

2.6.2.5 Pålitelighet

Det fremgår av GRI 101 punkt 1.9 at virksomheten skal samle inn, registrere, analysere og rapportere informasjon og prosesser brukt i utarbeidelsen av rapporten på en måte som kan bli gjenstand for kontroll, og som fastslår kvaliteten og vesentligheten til informasjonen. Det er derfor viktig at virksomheten blant annet kan identifisere originalkilder til informasjonen som gis, samt levere pålitelige bevis som støtter forutsetninger og/eller komplekse beregninger.

2.6.2.6 Aktualitet

Virksomheten skal ifølge GRI 101 punkt 1.10 rapportere på en jevnlig basis slik at informasjonen er tilgjengelig i tide og brukerne da kan ta informerte beslutninger. I tillegg trekkes det frem at konsistens i hyppigheten av rapportering, og lengden på rapporteringsperioder er nødvendig for å muliggjøre sammenlignbarhet av informasjonen over tid. Det er derfor viktig at det opplyses om hvilken periode informasjonen relaterer seg til, når de siste oppdateringene ble gjort, samt eventuelle omarbeidelser av tidligere års opplysninger og årsaken til dette.

2.6.2.7 Fullstendighet og bærekraftig kontekst

I den nye versjonen av GRI 101, GRI 1, legges det til to nye prinsipper: Fullstendighet og bærekraftig kontekst. Samtidig erstattes prinsippet om pålitelighet med et prinsipp om verifiserbarhet. Fullstendighet var også et sentralt prinsipp i GRI 101, men lå da som et prinsipp knyttet til innhold, og ikke kvalitet. Fullstendighetskravet er at informasjonen som utarbeides skal være tilstrekkelig til å kunne vurdere virksomhetens påvirkninger i rapporteringsperioden. Med bærekraftig kontekst menes det at virksomheten skal rapportere informasjon om deres impacts i en bredere sammenheng av bærekraftig utvikling, eksempelvis informasjon om deres påvirkning i relasjon til målene i Parisavtalen (GRI, 2022, s. 22-23).

2.6.3 Kvalitetskrav på tvers av rammeverk

De ulike frivillige rammeverkene viser at det finnes ulike veier til en optimal bærekraftsrapportering. Hovedforskjellen ser man nok når det gjelder hvilke interessenter som er hensyntatt ved oppbyggingen. Gitt at virksomhetene og interessentgruppene er ulike, og har ulike prioriteringer, forventninger, behov og ambisjoner, krever dette også at rapporteringskravene og rapportene er ulike (Laine et al., 2021, s. 90). Samtidig er det ulike karakteristikk som det er generelt akseptert at virksomhetene skal følge. Felles for de fleste av rammeverkene er at de har etablert prinsipper for kvalitet. For å kunne sammenligne kvalitetskriteriene i GRI mot andre sentrale rammeverk har vi valgt å sette opp en tabell som oppsummerer dette:

GRI	GHG	TCFD	CSRD
Nøyaktighet	Relevans	Relevant	Relevans
Balanse	Fullstendighet	Spesifikk og fullstendig	Troverdig representasjon
Klarhet	Konsistens	Klar, balansert og forståelig	(Fullstendig, nøytral og feilfri)
Sammenlignbarhet	Transparens	Konsistent	Sammenlignbarhet
Pålitelighet	Nøyaktighet	Sammenlignbar	Sammenlignbarhet
Aktualitet		Pålitelig, verifiserbar og objektiv	Varifiserbarhet
		Aktuelle/Tidsriktige	Forståelighet

Tabell 2.1: Kvalitetskrav i ulike rammeverk

(GRI, 2016a, s. 7; World Resources Institute (WRI) & World Business Council for Sustainable Development (WBCSD), 2004, s. 7; TCFD, 2022, s. 31; EFRAG, 2022, s. 35-37)

CDP er ikke tatt med her, da vi ikke finner informasjon på deres hjemmesider som viser om de har fastsatt slike kriterier.

Tabellen viser at selv om rammeverkene viser ulike veier til god bærekraftsrapportering, har de likevel mange likheter i de grunnleggende prinsippene for kvalitet. Vi ser at alle GRI's kvalitetskriterier går igjen i minst ett av de andre rammeverkene. Nøyaktighet går igjen i GHG som et eget punkt. I TCFD fremgår ikke dette som et eget kriterium, men kan tolkes å inngå i kriteriet spesifikk og fullstendig. Dette fordi TCFD selv forklarer dette prinsippet med "det skal oppgis forklaring på kvantitativ informasjon" (TCFD, 2017, s. 52), som også fremgår av GRIs forklaring av begrepet nøyaktighet. Når det gjelder CSRD er ikke nøyaktighet nevnt som et av de fem hovedprinsippene, men da man går dypere inn i forklaringen rundt troverdig representasjon ser man at nøyaktighet nevnes som eget underpunkt, med en forklaring på hva de legger i begrepet, og hva som skal til for å oppnå nøyaktighet (EFRAG, 2022, s. 35-36).

Balanse er definert som et eget kvalitetskriterie i GRI og TCFD. I GHG derimot fremgår ikke dette som eget kriterium, men nevner under transparens at det innebærer at informasjonen skal være

klar, saklig, nøytral og forståelig, samt at eventuelle ekskluderinger må forklares og begrunnes tilstrekkelig (World Resources Institute (WRI) & World Business Council for Sustainable Development (WBCSD), 2004, s. 9). I forklaring til punktet troverdig representasjon i CSRD fremkommer nøytral også som underpunkt. De beskriver dette som informasjon som ikke er vektet, fremhevet, nedtonet eller på annen måte manipulert for å gjøre det mer sannsynlig at brukerne vil motta informasjonen positivt eller ugunstig, og at den da skal være balansert slik at den dekker både gunstige og ugunstige aspekter (EFRAG, 2022, s. 34). Vi ser derfor at nøytralitet og balansert er begreper som går noe i hverandre, og som går igjen i alle standardene. Det samme gjelder for kvalitetskravet klarhet. Dette kommer frem som eget punkt i GRI og TCFD, mens det i CSRD kan sies å ligge under punktet forståelig som de forklarer med blant annet "Sustainability information is understandable when it is clear, and concise" (EFRAG, 2022, s. 37). I GHG inngår klarhet i beskrivelsen av kvalitetskravet transparens, nevnt over.

Når det kommer til kvalitetskravet sammenlignbarhet ser vi at dette er et eget krav i GRI, TCFD og CSRD. I GHG har man ikke dette som et eget punkt, men det fremkommer av forklaringen til kvalitetskravet konsistens at konsistens i tilnærming, avgrensning og metode er en forutsetning for å oppnå sammenlignbare utslippsdata over tid (World Resources Institute (WRI) & World Business Council for Sustainable Development (WBCSD), 2004, s. 8). Dermed kan det påstås at også GHG anser sammenlignbarhet som essensielt, ved å ha kvalitetskrav som bygger opp under det.

Aktualitet går igjen som eget krav i GRI og TCFD, men fremgår ikke tydelig av GHG eller CSRD. Det samme gjelder pålitelighet. Her fremgår det dog av GRIs definisjon av pålitelighet at virksomhetene skal utarbeide og rapportere informasjon på en slik måte at det kan være gjenstand for kontroll, og at det da blant annet bør oppgis originalkilder til informasjonen som gis. Ser vi på CSRDs forklaring til kravet verifiserbarhet er det mye av det samme som går igjen: "Sustainability information is verifiable if it is possible to corroborate either such information itself or the inputs used to derive it" (EFRAG, 2022, s. 36). I tillegg nevnes det at virksomhetene kan oppnå verifiserbarhet ved å oppgi informasjon om input og metoder som er benyttet. GHG

kommer med en lignende forklaring under punktet Transparens: “Information needs to be recorded, compiled, and analyzed in a way that enables internal reviewers and external verifiers to attest to its credibility” (World Resources Institute (WRI) & World Business Council for Sustainable Development (WBCSD), 2004, s. 9). Her ser vi med andre ord at det å utarbeide informasjonen på en slik måte at den kan etterprøves både bygger opp under kvalitetskravet pålitelighet, verifiserbarhet og transparens. På en annen måte kan man si at verifiserbarhet og transparens er to sentrale krav for å oppnå pålitelig informasjon.

Et kvalitetskrav som går igjen i de tre andre standardene, men som i GRI 101 ligger under “krav knyttet til innhold”, er fullstendighet. GRI mener fullstendighet blant annet kan referere til praksisen for informasjonsinnhenting (eksempelvis sikre at alle virksomhetsområdene er med) og om presentasjonen av informasjonen er rimelig og passende. Her henviser de videre til beskrivelsene av nøyaktighet og balanse, fordi dette også relaterer seg til disse kvalitetskravene. På den måten viser også GRI tydelig at kvalitetskravene går noe i hverandre. Det ser man også i beskrivelsene av balanse, som indikerer at all informasjon må med, både negativ og positiv.

Oppsummert ser vi at selv om rammeverkene trekker frem noe ulike kvalitetskrav som sentrale, finner vi likevel igjen essensen av de fleste kravene i alle standardene. Vi ser også at kravene går noe i hverandre, ved at ulike rammeverk trekker inn ulike kvalitetskrav i relativt like definisjoner. Eksempelvis ser vi at dersom informasjonen ikke er fullstendig, kan den ikke verifiseres, og når den ikke kan verifiseres, kan man ikke være sikker på at den er pålitelig. I tillegg vil fullstendighet være et krav for at informasjonen skal være sammenlignbar, fordi man må vite om man sammenligner “epler og epler”, eller om det er “epler og pærer”.

2.7 Sammenlignbarhet

Ettersom vi ønsker å fokusere på sammenlignbarheten i rapporteringen, vil vi drøfte og definere dette begrepet ytterligere. Sammenlignbarhet er et vidt begrep og et uklart konsept som det er utfordrende å regulere, og som det er vanskelig å forske på (Røsok, 2020, s. 57). Vi ønsker å vektlegge dette kvalitetskravet fordi bærekraftsrapportering kan være med på å gi

beslutningsnyttig informasjon for interessenter; og siden beslutninger gjerne innebærer valg mellom alternativer, vil beslutningsnyttien øke hvis beslutningstaker får informasjon som bidrar til sammenligning av alternativene (Røsok, 2020, s. 67). Røsok (2020) er blant de som har gjennomført egen forskning på begrepet sammenlignbarhet, og han gjorde det med utgangspunkt i IASBs syn på sammenlignbarhet i finansregnskapet. Som Røsok (2020) påpeker i sin artikkel er det bemerkelsesverdig få forskere som utdyper hva de faktisk legger i begrepet sammenlignbarhet når de gjennomfører forskning.

Vi vet at sammenlignbarhet er en kvalitet ved finansregnskapet som både lovgivere og standardsettere legger stor vekt på i sitt arbeid med regnskapsregulering (Røsok, 2020, s. 55). Å bidra til økt internasjonal sammenlignbarhet er et av hovedformålene i blant annet IFRS. Dette er også en del av formålet med GRI, da disse standardene ble utviklet og utformet for å forbedre sammenlignbarhet over landegrenser og sikre kvaliteten på informasjon om de påvirkningene virksomheten har på omgivelsene (Ellefsen, 2019). Viktigheten av prinsippet sammenlignbarhet kommer tydelig frem ved at de påpeker det som en nødvendighet for at brukerne skal kunne sammenligne og vurdere ulike virksomheters bærekraftsprestasjoner (GRI, 2016a). I GRI-standarden beskrives sammenlignbarhet blant annet som “[...] muligheten for interessenter til å sammenligne rapporterte data over tid for samme virksomhet og på tvers av virksomheter” og at man oppnår dette blant annet ved å “[...] select, compile, and report information consistently” (GRI, 2016a, s. 14).

Røsok (2020) påpeker i sin artikkel at det ved utvikling av regnskapsstandarder lenge har vært enighet om at sammenlignbarhet ikke er det samme som uniformitet, noe også CSRD er tydelige på i sin definisjon av sammenlignbarhet “Comparability is not uniformity [...]”. (EFRAG, 2022, s. 36). På den måten kan man luke ut hva det ikke er. CSRD forklarer videre i sin definisjon at “For information to be comparable, like components shall look alike and different components shall look different”. De tar med det utgangspunkt i Truebloods (1966 s. 189) sitt konsept om sammenlignbarhet, “Make like things look alike, and unlike things look different”. Utfordringene med dette er at det ikke er klart når noe er likt og når det er ulikt (Røsok, 2020; Zeff, 2007).

Spørsmålene blir da hva som skal til for at noe skal presenteres ulikt, hvordan ulikheten skal fremgå, og om reglene må åpne for ulike målemetoder eller presentasjonsformer, men dette kan igjen bidra til at like ting blir presentert ulikt (Røsok, 2020).

I sin forskning skaper Røsok en bedre innsikt i konseptet sammenlignbarhet ved å analysere hvordan IASB refererer til konseptet (Røsok, 2020). Vi mener at mye av dette kan trekkes som en parallell til bærekraftsrapportering, og vil ta utgangspunkt i flere av hans poenger i vår definisjon av sammenlignbarhet videre i denne oppgaven. Som nevnt handler det i hovedsak om hva som skal til for å oppnå muligheten til å kunne sammenligne over tid innad i et selskap, men også mellom selskap. Dette blir dermed de to aspektene vi tar utgangspunkt i videre.

Sammenlignbarhet over tid handler om å gjøre det enklere for brukerne å analysere trender (IAS 8.15). Sammenlignbarhet mellom selskaper handler om mye av det samme. IASB vektlegger at konsistens og substans er to viktige virkemidler for å bidra til sammenlignbarhet (Røsok, 2020), noe vi også har sett at GRI trekker frem i sin fremstilling av begrepet (GRI, 2016a). Konsistens handler om å bruke samme metode for samme ting over tid eller mellom selskap (Røsok, 2020, s. 67). Det fremkommer av IASBs konseptuelle rammeverk at konsistens ikke er et mål i seg selv, men vektlegges spesielt som et virkemiddel som kan bidra til sammenlignbarhet. Dette sammenfaller også noe med CSRDs definisjon av konsistens der de påpeker at det er relatert til, men ikke det samme som sammenlignbarhet (EFRAG, 2022). CSRD sier videre at “Consistency refers to the use of the same approaches or methods for the same sustainability matter, from period to period by the undertaking and other undertakings. Consistency helps to achieve the goal of comparability.” (EFRAG, 2022, s. 36). IASB vektlegger i tillegg substans som et virkemiddel for å bidra til sammenlignbarhet ved å sikre at informasjonen som rapporteres er relevant og pålitelig. For eksempel kan informasjon om bærekraft basert på substans bidra til å sikre at informasjonen er sammenlignbar med andre selskaper i samme bransje, fordi den er basert på faktiske forhold og ikke bare på formelle krav.

Når vi videre i oppgaven skal avgjøre hvorvidt rapporteringen er sammenlignbar over tid, vil vi se på hvorvidt det er konsistens behandling i det som presenteres. Dette mener vi handler om å

være konsekvente ved eventuelle valgmuligheter, gjennom konsistent begrepsbruk og klare formuleringer som reduserer risiko for ulik fortolkning av rapporteringen. Sammenligning mellom virksomheter bygger på mye av det samme. Konsistens mener vi er like viktig om man skal sammenligne mellom ulike virksomheter. Når det kommer til poenget om hva som faktisk er likt, og hva er ulikt, mener vi dette er et større diskusjonstema i finansregnskapet. Der man kan stille spørsmål til hva som faktisk gjør et driftsmiddel likt i finansregnskapet, mener vi for eksempel klimagassutslipp er et mer tydelig og sammenlignbart begrep.

2.8 Attestasjon av bærekraftsrapportering

Ifølge revisorforeningen (2021) er ekstern verifisering av bærekraftsinformasjon en viktig kvalitetssikring for å kunne bekrefte at informasjonen som presenteres er transparent og sammenlignbar. I tillegg kan det bidra til å unngå grønnvasking og skape tillit. En undersøkelse utført av Jadoon et al. (2021) bekrefter noe av dette, da de kom frem til at bærekraftsrapporter attestert av de store revisjonsfirmaene har høyere selskapsverdi sammenlignet med bærekraftsrapporter som kun er egenerklært av selskapet selv. Per dags dato er det imidlertid ingen krav til attestasjon av bærekraftsrapportering i Norge, men som nevnt i kapittel 2.4.2 vil dette bli pålagt ved innføringen av CSRD.

Revisors attestasjon av bærekraftsrapportering gjennomføres som oftest i henhold til attestasjonsstandard ISAE 3000 Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon. Av standardens punkt 10 følger det at praktiserende revisor skal fremskaffe betryggende eller moderat sikkerhet. I punkt 12 (a)(i) i samme standard fremkommer det at ved fremskaffing av moderat sikkerhet er oppdragsrisikoen større enn ved oppdrag som gir betryggende sikkerhet. Arten av oppdraget, tidspunkt for utførelse og omfanget av det som utføres er altså mindre enn og begrenset ved moderat sikkerhet enn ved betryggende sikkerhet. Attestasjon av bærekraftsrapportering omfatter stort sett en begrenset attestasjon som gir moderat sikkerhet for at presentert informasjon ikke inneholder vesentlige feil. Med bakgrunn i dette kan det stilles spørsmål ved om attestasjon er tilfredsstillende nok for brukerne av bærekraftsrapporten (Stenvold & Degerstrøm, 2020).

Kapittel 3: Teori

I dette kapittelet skal vi ta for oss ulike teorier som vi anser som relevante for å belyse deler av problemstillingen i denne oppgaven. Vi vil både benytte ulike aspekter som grunnlag for vårt utvalg som er diskutert videre i påfølgende kapittel, samt drøfte resultatene i lys av teoriene.

3.1 Stakeholderteorien

Stakeholderteorien er en forretningsfilosofi som kan forstås som at selskaper eksisterer i et komplekst økosystem, hvor integrasjoner med forskjellige interessenter er avgjørende for langsiktig suksess (Freeman, 1984). Begrepet "stakeholder" har utviklet seg gjennom tidene, men ble presentert for første gang allerede i 1963. På den tiden ble det brukt i ledelseslitteratur på Stanford Research Institute, og definisjonen som ble benyttet var "Those groups without whose support the organization would cease to exist" (Lépineux, 2005, s. 100). Grunnprinsippet deres var at dersom en organisasjon på sikt skulle overleve, behøver den dekning fra ulike interessentgrupper som støtter opp om organisasjonens mål. I 1984 publiserte R. Edward Freeman boken "Strategic Management: A Stakeholder Approach", som presenterte en systematisk analyse av stakeholder begrepet og dets implikasjoner for ledelse og forretningsstrategi. Han endte opp med definisjonen "any group or individual who can affect or is affected by the achievement of the organization's objectives" (Freeman, 1984, s.46). Denne grunnleggende definisjon av interessenter kan tolkes som enhver gruppe eller individer som har anledning til å påvirke eller bli påvirket av en organisasjons måloppnåelse og mening. Videre inkluderer definisjonen hans flere relasjoner, hvor interessenter kan være kunder, ansatte, aksjonærer, samfunnet, leverandører og alle andre som påvirkes av selskapets handlinger. Stakeholderteori er med det en motsetning til den tradisjonelle shareholderteorien som fokuserer på å maksimere aksjonærenes fortjeneste.

En av de viktigste ideene i stakeholderteorien er at alle interessenter har like stor betydning for selskapet og at deres interesser skal balanseres og tas hensyn til. Dette betyr at selskapet må ha et bredt fokus på både kortsiktige og langsiktige mål, og ikke bare maksimere aksjonærenes verdi

på bekostning av andre interessenter. Interessenter kan ha ulike og potensielt motstridende interesser, og dermed vil ledelse i samsvar med stakeholderteorien kreve en kontinuerlig dialog og forhandling for å balansere ulike interesser og finne et fellesskap som kan oppfylle både selskapets og interessentenes behov. Dette kan bidra til å skape tillit og langsiktig suksess for selskaper. Noe empirisk teori viser dog til at et selskap ikke har mulighet til å ivareta alle potensielle krav, og en må dermed gjøre en rekke prioriteringer av interessentene (Mitchell et al., 1997).

Mitchell et al. (1997) argumenterer i sin forskning for at identifisering av interessenter avhenger av egenskapene til interessentene. Det forklares med at dynamikken som eksisterer i alle relasjoner vil innebære komplekse betraktninger, og disse kan ikke forklares av det eksisterende interessentrammeverket. Med bakgrunn i dette utformet de et rammeverk som kan benyttes når interessenter skal kategoriseres. De tok utgangspunkt i grad av makt, legitimitet og hastverk som avgjørende egenskaper. I maktkategorien legger de at interessentene er i stand til å oppnå sin vilje og ønskede resultater, tross motstand fra selskapet. Legitimitet innebærer en oppfatning der selskapets aktiviteter er ønskelige, riktige eller passende innenfor et sosialt konstruert system av verdier, normer, tro og definisjoner. Hastverk oppstår i de tilfeller et forhold er tidssensitivt, og samtidig viktig eller kritisk for interessentene. Hastverk fører ikke ene og alene til at en interessent er mer viktig, men i kombinasjon med makt eller legitimitet. Interessenter som har en eller flere av disse trekkene vil være viktige for et selskap å imøtekomme (Mitchell et al., 1997).

3.1.1 Stakeholderteori og bærekraftsrapportering

Man kan si at stakeholderteorien i dag stadig blir mer relevant, spesielt i lys av økt fokus på bærekraft og samfunnsansvar. Det er også en økende interesse for å integrere stakeholderteori i selskapets styringsstruktur og rapporteringsprosesser, da stakeholderteorien fokuserer på betydningen av å ta hensyn til alle interessentene i en virksomhet, inkludert samfunn, miljø og sikkerhet. Bærekraftsrapportering handler om å kommunisere virksomhetenes påvirkning på nettopp disse områdene, og stakeholderteorien kan dermed gi et rammeverk for å identifisere

og involvere alle interessentene i denne prosessen. Klassifisering av interessentene blir som nevnt viktig, og det er bred enighet om at virksomheter har et ansvar for å imøtekomme et større mangfold av interessenter enn tidligere (Freeman & Reed, 1999). Ching og Gerab (2017) hevder at det ser ut til å bli mer og mer viktig for virksomheter å satse på en bedriftskultur med god rapportering og bruke denne prosessen for å generere verdi og tillit for sine interessenter, og dermed bygge et meningsfylt forhold til dem.

3.1.2 Svakheter ved teorien

Selv om stakeholderteorien har blitt anerkjent og implementert av mange bedrifter og organisasjoner, har det også vært noen kritiske blikk på teorien. Det eksisterer svært mange definisjoner på hva en interessent er, og på bakgrunn av dette mener Miles (2017) at det istedenfor å finne et universelt begrep, burde det fokuseres på å diskutere rammene for identifisering av interessenter. Key (1999) mener det er mer hensiktsmessig å ta utgangspunkt i å identifisere ulike interesser som interessentene representerer, i stedet for å identifisere potensielle interessenter. Hun kritiserer og hevder at Mitchell, Agle og Woods (1997) sin identifisering av interessenter ikke bidrar til å definere hvordan en skal vurdere de ulike interessentene, og at det dermed skaper mer forvirring for virksomhetene. Key (1999) hevder også at stakeholderteorien i utgangspunktet ikke er en teori, men et utviklet rammeverk for å beskrive virksomheters adferd. Hun mener at Freeman på den måten han har bygget opp teorien ikke gir noen form for rettleiding for å teste eller forutsi eksterne aktørers handlinger, og derfor er det heller et rammeverk.

3.2 Legitimitetsteorien

Legitimitet er sentralt for å forklare hvorfor organisasjoner handler som de gjør, med hensyn til omgivelsene sine. Fernando og Lawrence (2014) mener stakeholder teorien og legitimitetsteorien direkte eller indirekte er relatert til hverandre, og de burde dermed betraktes som utfyllende med hverandre. Der stakeholderteorien vektlegger en mer konsentrert del av

interessentene til organisasjonen og deres påvirkning på virksomheten, så refererer legitimitetsteorien mer til samfunnet som en helhet og dermed et bredere syn (Deegan, 2019; Ching & Gerab, 2017).

Max Weber fokuserte på at legitimitet er en sosial konstruksjon, siden organisasjonens legitimitet er basert på samfunnets verdier og meninger om den. Selve potensialet for å opparbeide seg legitimitet ligger i interessentene sine oppfatninger (Wæraas, 2007). Legitimitetsteorien benyttes ofte for å forklare rapportering om samfunnsansvar. Dette fordi samfunnet krever at organisasjoner tar opp de sosiale problemene som er knyttet til virksomheten (Deegan, 2019). Det er et grunnprinsipp i teorien om at organisasjoner kontinuerlig jobber for å operere i samsvar med forventningene i samfunnet, rammeverk og normer. Organisasjoner inngår dermed en sosial kontrakt med samfunnet. Kontrakten består av vilkår som både kan være eksplisitte (juridiske) og implisitte (forventninger). For organisasjonen er det viktig å hensynta begge disse innfallsvinklene, slik at organisasjonenes legitimitet til samfunnet opprettholdes (Fernando & Lawrence, 2014). Samtidig må det påpekes at disse ikke er statiske, og kan dermed endre seg over tid. Den sosiale kontrakten består av og representerer flere synspunkter i samfunnet, men det antas at ingen grupper er dominerende og at det derfor ikke eksisterer ulikheter. Hele samfunnet og verden har en "stemme", og denne bestemmer hvilke handlinger og atferd som aksepteres (Deegan, 2019).

Suchman utarbeidet en definisjon på legitimitet i 1995, hvor han definerte legitimitet som "a generalized perception or assumption that the actions of an entity are desirable, proper, or appropriate within some socially constructed systems of norms, values, beliefs, and definitions" (Suchman, 1995, s. 574). Det skilles gjerne mellom to innfallsvinkler som benyttes til å studere legitimitet i akademisk litteratur, den strategiske innfallsvinkelen og det kulturelle. Dersom man vektlegger strategisk vinkling tas det utgangspunkt i et ledelsesperspektiv og det studeres hvordan selskapet benytter manipulasjon og stemningsskapende effekter for å oppnå aksept fra samfunnet. Om man derimot vektlegger det kulturelle presset som er utenfor kontrollen til selskapene, ser man på legitimitet som et institusjonelt perspektiv (Suchman, 1995). Det er

samfunnet som selv bedømmer om en organisasjon oppnår legitimitet, og det er derfor viktig å gå ut med tilstrekkelig informasjon for at samfunnet skal kunne bedømme om organisasjonen opptrer som en god "samfunnsborger" (Suchman, 1995). Dette støtter også opp under forestillingen om at det finnes forpliktelser som ikke omfattes av loven, men som organisasjonene må gi samfunnet for å opprettholde retten til å eksistere (Woodward et al., 1996).

Begrepet legitimitet har blitt kritisert for å være et endimensjonalt begrep og dermed vanskelig å anvende (Lodhia et al., 2012; Fallan & Fallan, 2017). Derfor har stadig flere benyttet seg av et heterogent legitimitetsbegrep, hvor begrepet deles inn i flere konseptualiseringer. Suchman (1995) utarbeidet i sin studie tre primære former av begrepet; kognitiv legitimitet, moralsk legitimitet og pragmatisk legitimitet. Disse formene har igjen blitt videreutviklet av flere, blant annet delte Aldrich og Ruef (2006) inn i kognitiv legitimitet, moralsk legitimitet og regulatorisk legitimitet. Felles for disse definisjonene er at det danner en formening om at begrepet legitimitet er flerdimensjonalt. En som igjen har videreutviklet begrepet med disse primære formene er Fallan (2016), som igjen deler legitimitet inn i fire. Dette er kognitiv legitimitet, moralsk legitimitet, regulatorisk legitimitet og pragmatisk legitimitet.

Med utgangspunkt i de fire primærformene på begrepet, kan de bidra til å forklare hvordan ulike typer legitimitet kan få frem ulik atferd i organisasjonene. Pragmatisk legitimitet er basert på egeninteresse til en organisasjons nærmeste interessenter, man oppnår og opprettholder legitimitet fordi det anses nyttig for både interessenter og samfunnet. Kognitiv legitimitet bygger ikke på egeninteresse, men handler om i hvilken grad en viss type atferd forventes eller aksepteres. Moralsk legitimitet vurderes på bakgrunn av om en aktivitet er "det rette" å gjøre, og bygger på opprettholdelse av normer og verdier i samfunnet. Den regulatoriske legitimiteten handler om overholdelse av lovpålagte regler og forskrifter (Fallan & Fallan, 2017).

3.2.1 Legitimitetsteori og bærekraftsrapportering

Legitimitetsteorien er helt sentral for å forklare hvorfor et selskap frivillig velger å rapportere og offentliggjøre sine bærekraftsrapporter. Legitimitet og bærekraftsrapportering kan knyttes mot hverandre på to ulike måter. For å påvirke samfunnets oppfatning av virksomheten kan rapporteringen brukes som et virkemiddel, men på den andre siden kan det i tillegg medføre en legitimitetsrisiko i seg selv å publisere rapporteringen (Fallan & Fallan, 2017).

Dowling og Pfeffer (1975) argumenterer for at når selskapene ikke greier å demonstrere at deres aktiviteter er kongruente med samfunnets forventninger, vil deres legitimitet trues, og det kan oppstå et legitimitetsgap. Det finnes ulike forklaringer på hvordan legitimitetsgap oppstår. Det kan oppstå fordi samfunnets forventninger til selskapets prestasjoner endres, uten at selskapet faktisk foretar noen endringer. Det kan også være at selskapet gjør endringer som endrer deres presentasjoner, men samfunnets forventninger forblir uendret. En tredje forklaring kan være at både selskapene sine presentasjoner og samfunnet sine forventninger endres, men det skjer i ulik hastighet eller i ulik retning (Wartick & Mahon, 1994).

Bærekraftsrapportering vil være en forklarende grunn til hvordan selskaper arbeider med å opprettholde sin legitimitet med bakgrunn i legitimitetsteorien. Lindblom (2010) mener det finnes fire ulike legitimeringsstrategier som virksomhetene kan benytte både alene eller i kombinasjon med hverandre for å styrke deres legitimitet:

Legitimeringsstrategi 1: Informere og kommunisere til samfunnet de faktiske endringene de gjør for å bli bedre.

Legitimeringsstrategi 2: Informere og kommunisere til samfunnet for å endre deres oppfatning og redusere forventningene, uten å faktisk gjøre endringer.

Legitimeringsstrategi 3: Manipulering og avledning av oppmerksomhet i samfunnet. Virksomheten utfører ingen interne endringer, men prøver å få samfunnet til å assosiere det med legitime handlinger.

Legitimeringsstrategi 4: Endre eksterne forventninger uten å gjøre justeringer.

Ved utarbeidelse og rapportering på bærekraft vil virksomheter kunne oppnå legitimitet gjennom å vise at de anerkjenner at de har et større ansvarsområde enn å kun oppnå profit. Informasjonen som presenteres i rapportene kan være med på å endre samfunnet sin oppfatning av virksomhetene. Forbedring i kvaliteten på rapporteringen vil kunne styrke en virksomhets legitimitet, gjennom å redusere informasjonsasymmetrien mellom virksomheten og selskapet (Ching et al., 2017).

Med utgangspunkt i legitimitetsteorien er det en påstand at større selskaper ofte har en høyere legitimitetsrisiko enn mindre selskaper. Dette skyldes at større selskaper har gjerne flere interessenter, er mer komplekse og genererer som regel mer oppmerksomhet enn mindre selskaper (Chauvey et al., 2015). Med økt legitimitetsrisiko er det rimelig å anta at større selskaper i større grad vil benytte bærekraftsrapportering som et strategisk virkemiddel for å håndtere denne risikoen, enn mindre selskaper. Tar man utgangspunkt i Lindblom (2010) sine legitimeringsstrategier som er nevnt over, er det sannsynlig at større virksomheter anvender legitimeringsstrategi 1 eller 2, da man forventer at disse medfører rapportering av høy kvalitet. Som nevnt over vil bærekraftsrapportering i seg selv også medføre en legitimitetsrisiko (Fallan & Fallan, 2017). Når interessentene er flere, er det gjerne større spredning i informasjonsbehovet. Dette kan føre til at det er større sannsynlighet for at noen interessenter ikke mottar ønsket informasjon, og som følge av dette ikke opplever bærekraftsrapporteringen som nyttig. Oppsummert predikerer legitimitetsteorien at større virksomheter vil anvende bærekraftsrapportering som en strategi for å redusere legitimitetsrisikoen.

Samfunnet har ulike oppfatninger av ulike virksomheters påvirkning på miljø og samfunn, men dersom samfunnet har en oppfatning om at virksomheten påvirker miljø og samfunn negativt kan det oppstå en legitimitetsrisiko. Dersom virksomheter har høyere bærekraftsrisiko, vil de med bakgrunn i teorien oppleve et større sosialt og politisk press, enn om den var lav. Chauvey et al. (2015), mener denne risikoen vil håndteres ved at virksomhetene offentliggjør mer bærekraftsinformasjon og bedre rapportering. For virksomheter som opererer i bransjer som oppfattes å ha en betydelig påvirkning på samfunnet vil det å forbedre bærekraftsrapporteringen

som en kompensasjon benyttes for å opprettholde legitimiteten (Mahadeo et al., 2011). Oppsummert vil legitimitetsteorien også her predikere at større virksomheter vil anvende bærekraftsrapportering som en strategi for å redusere legitimitetsrisikoen, og da spesielt virksomheter i utslippstunge bransjer.

Videre kan det nevnes at attestasjon med utgangspunkt i legitimitetsteorien vil fungere som et verktøy for å redusere legitimitetsrisikoen og forbedre eget omdømme ytterligere. En slik anerkjennelse av en tredjepart kan knyttes opp mot Lindbloms (2010) legitimeringsstrategi 1 og 2, og er med på å i større grad sikre kvalitet på rapporteringen da attestasjon vil fungere som en overvåkningsfunksjon som reduserer presentasjonen av feilaktig informasjon. Med bakgrunn i dette oppstår det en forventning om at attesterte bærekraftsrapporter har høyere samsvar med GRI som igjen burde bety høyere kvalitet. Ifølge forskning av blant annet Ballou, Chen, Grenier og Heitger (2018) påpekes det dog at dette med attestasjon av bærekraftsrapporter er såpass ferskt at det er usikkert hvor mye kvaliteten faktisk øker ved at den er attestert. Det de derimot fant i sin forskning er at attestasjon dobler sjansen for at enkelte feil og mangler oppdages, og dermed kan dette indikere at attestasjonen bidrar til å øke kvaliteten.

3.2.2 Svakheter ved teorien

Legitimitetsteorien er kritisert for at den ikke er spesifikk nok, og at den alene ikke er i stand til å belyse virksomheters bærekraftsrapportering (Gray, 2007). Ifølge Deegan (2019) er dette en underutviklet teori, og dette medfører en rekke svakheter i teorien. Teorien baseres som nevnt på en slags sosial kontrakt med samfunnet som en helhet, noe de mener er en urealistisk tilnærming. Forskjellene mellom ulike interessenter ignoreres, til fordel for en antagelse om at verden er enstemmig og pluralistisk (Deegan, 2019). I den sosiale konteksten har både organisasjonene og samfunnet forpliktelser i denne kontrakten som må overholdes, men det finnes ingen svar i teorien på hva som vil skje dersom samfunnet ikke overholder sin del av kontrakten selv om organisasjonene overholder vilkårene i den (Deegan, 2019). Videre kritiserer Deegan (2019) teorien for at den ikke har tydelig informasjon om hvilke legitimitetsstrategier

som effektivt reduserer legitimitetsgapet. Den sier samtidig lite om hvor stort dette gapet må være før det truer organisasjonens eksistens.

3.3 Forskjeller mellom stakeholder- og legitimitetsteorien

Begge teoriene presentert over bygger på virksomheters samhandling med og forhold til omgivelsene sine. Stakeholderteorien fokuserer på hvordan virksomheter bør ta hensyn til interessene til alle interessentene i virksomheten, ikke bare aksjonærene eller eierne. Videre fokuserer teorien på å skape en balanse mellom de ulike interessentene i virksomheten og å skape en langsiktig verdi for alle involverte. Legitimitetsteorien derimot fokuserer overordnet på hvordan bedrifter oppnår og opprettholder sin legitimitet i samfunnet. Legitimitet refererer til graden av aksept og anerkjennelse av en virksomhets handlinger og eksistens i samfunnet. Legitimitetsteorien hevder at bedrifter må følge sosiale normer og verdier i samfunnet for å bli ansett som legitime og tillitsfulle aktører. Dette kan inkludere å følge lover og forskrifter, ta hensyn til miljøet, og bidra til samfunnet på en positiv måte. Ved å opprettholde sin legitimitet, kan virksomheter oppnå fordeler som tilgang til kapital, samarbeid med andre virksomheter og tillit fra kunder og samfunnet generelt. Kort sagt er forskjellen mellom de to teoriene at der stakeholderteorien fokuserer på å balansere interessene til alle interessentene i virksomheten, fokuserer legitimitetsteorien på å opprettholde en positiv og akseptabel posisjon i samfunnet ved å følge sosiale normer og verdier. Ved stakeholderteorien bruker selskapene interessentenes krav som mål for selskapets virksomhet, mens ved legitimitetsteorien tar selskapet i bruk interessentenes krav til å legitimere virksomheten.

Kapittel 4: Metode

Vi vil i dette kapitlet belyse våre valg knyttet til metode, forskningsdesign, utvalg og avgrensninger. I tillegg vil vi gjennomgå fremgangsmåten som er benyttet, med begrunnelser for valgene som er tatt. Avslutningsvis vil vi belyse kvaliteten på forskningen.

4.1 Kvalitativ metode

Å bruke en metode betyr å følge en bestemt vei mot mål. Samfunnsvitenskapelig metode handler da om hvordan man skal gå frem for å få informasjon om virkeligheten, hvordan denne informasjonen skal analyseres og hva den forteller oss om samfunnsmessige forhold og prosesser (Johannessen et al., 2020). Når vi ønsker å få mer detaljert og utfyllende informasjon om et fenomen som vi ikke kjenner særlig godt, og som er forsket lite på, vil det være hensiktsmessig å benytte kvalitativ metode (Johannessen et al., 2020). Kvalitativ metode handler kort sagt om å samle inn og registrere data i form av tekst, lyd og bilder, fremfor kvantitativ metode der man samler inn og registrerer data i form av tall (Johannessen et al., 2020). Ettersom vi i denne oppgaven ønsker å observere egenskaper ved virksomhetenes bærekraftsrapportering, som innebærer en mer inngående, analytisk gjennomgang av tekst, og er et relativt ferskt tema som det ikke er forsket mye på, anser vi det som mest hensiktsmessig å velge kvalitativ metode.

4.2 Forskningsdesign

Forskningsdesign handler om "alt" som knytter seg til en undersøkelse (Johannessen et al., 2020, s. 55). Det dreier seg om hvordan man skal gjennomføre en undersøkelse fra start til mål, tidsdimensjonen, hvilke typer data som skal samles inn og hvordan. Når det gjelder kvalitativ metode kan undersøkelsene gjennomføres på mange forskjellige måter, og i følge Williams (2007) finnes det fem typiske områder av kvalitativ forskning: Casestudie, etnografiske studier, fenomenologiske studier, grounded theory studier og innholdsanalyse (Williams, 2007, s. 67).

Innholdsanalyse er et annet ord for dokumentanalyse (Sander, 2022). En dokumentanalyse er en analyse av dokumenter, hvor man forsøker å besvare forskningsspørsmålet gjennom å samle inn og analysere andres ord, setninger og fortellinger om et tema (Sander, 2022). Det finnes mange ulike måter for gjennomføring av dokumentanalyse, men felles for dem er at man forsøker å lage en objektiv og systematisk beskrivelse av tekstinnholdet (Melvær, 2019, s. 43). Ifølge Grønmo (2004) er kjennetegnene ved en dokumentanalyse, uavhengig av design, at innholdet i de ulike dokumentene gjennomgås systematisk med sikte på å finne relevant informasjon om de forholdene som skal studeres (Grønmo, 2004). Års- og/eller bærekraftsrapportene vi analyserer er data som eksisterer uavhengig av om det gjennomføres en undersøkelse eller ikke, også kalt naturlig forekommende data (Johannessen et al., 2020). I vårt tilfelle vil det være naturlig å benytte dokumentanalyse for å besvare problemstillingen, ettersom det er avlagt bærekraftsrapportering vi ønsker å studere. Vi vil derfor først gjennomgå rapporteringen systematisk og sortere informasjonen basert på definerte kriterier, før vi vil analysere sammenhenger og forskjeller. De definerte kriteriene vil være de satte kravene i GRI standarden vi har valgt å benytte. Vi gjennomgår rapporteringene hver for oss, og diskuterer innholdet for å sikre fullstendighet og objektivitet i informasjonen før den systematiseres. Vi benytter excel for dokumentasjon av dette arbeidet. Dette gir en god oversikt over informasjonen både per selskap og på tvers mellom de ulike selskapene, sett mot kriteriene. Det vil også kunne bidra med å sile ut informasjonen som er relevant og gi grunnlag for en systematisk beskrivelse av innholdet.

Ved første gjennomgang av bærekraftsrapportene så vi at det ville bli vanskelig å strukturere all relevant informasjon uten å ha noen holdepunkter for struktur. Ingen bærekraftsrapporter følger samme mal, eller har samme oppbygging. Derfor fant vi det naturlig å strukturere opp informasjonen basert på kravene i GRI standarden GRI 305 som et utgangspunkt, i tillegg til at vi noterte ned andre funn som vi mente også var relevante for å besvare problemstillingen. Vi satte oss derfor grundig inn i kravene i GRI 305-serien for å kunne plukke ut informasjonen som var relevant for de ulike kravene. Grunnen til at vi begrenser analysen til å gjelde en av GRI-standardene er for å kunne gå tilstrekkelig i dybden og ved analysen, uten at omfanget blir for stort. Vi benytter kvalitativ metode, som krever en mer detaljert gjennomgang og en viss dybde,

fremfor et alternativt kvantitativt opplegg. Grunnen til at vi nettopp valgte GRI 305 er at den omhandler klimagassutslipp, som vi mener er et bedre grunnlag for å vurdere sammenlignbarhet, fremfor standarder som krever mer kvalitativ informasjon.

I vårt tilfelle ønsker vi å studere egenskaper ved bærekraftsrapporter som inneholder informasjon for en bestemt periode og er avlagt i omtrent samme tidsrom. Dette fordi vi ønsker å fokusere på sammenlignbarhet, og vi mener da det er mest hensiktsmessig å benytte rapportering fra samme tidspunkt for å oppnå et så godt grunnlag som mulig. Vi foretar dermed en tverrsnittundersøkelse, som innebærer undersøkelse av data, fenomener, mønstre eller sammenhenger på et bestemt tidspunkt (Johannessen et al., 2020, s. 260). I vårt tilfelle skjer gjennomgangen av bærekraftsrapporter sent 2022/tidlig 2023, som betyr at siste tilgjengelige avlagte bærekraftsrapport vil være rapporten som gjelder for 2021 og er avlagt i løpet av første halvår i 2022.

4.2.1 Populasjon, utvalg og avgrensninger

En populasjon er en betegnelse for alle enhetene problemstillingen gjelder for, mens utvalget er enhetene som deltar i undersøkelsen (Johannessen et al., 2020, s. 268-269). Å velge hvem som skal være med i en undersøkelse er en viktig del av all samfunnsforskning. Ofte benyttes ordet representativitet i forskningen, som relaterer seg til det å sette sammen et utvalg som representerer sammensetningen i populasjonen. Når det gjelder kvalitative studier er ikke representativitet et sentralt kriterium, men heller det å velge et begrenset antall som har mye og relevant informasjon om fenomenet som undersøkes (Johannessen et al., 2020, s. 57). Dette fører også til at man ved utvalget av informanter har et klart mål der man gjør systematiske vurderinger av hvilke enheter som ut fra teoretiske og analytiske formål er mest relevant og interessant (Johannessen et al., 2020; Grønmo, 2004, s. 88). Dette kalles “purposeful sampling”, eller strategisk utvelgelse, og betyr at man tenker gjennom hvilken målgruppe som må med for at man skal få samlet nødvendige data, før man velger ut de informantene som skal delta (Johannessen et al., 2020, s. 59). Dermed blir hensiktsmessighet viktigere en representativitet.

Det finnes flere ulike måter å gjøre et utvalg på. Vi har i denne oppgaven valgt å sette ulike kriterier for utvalget. Populasjonen vil være alle bærekraftsrapporter som gjelder for regnskapsåret 2021, mens utvalget er kriteriebasert. Vi velger da ut de bærekraftsrapportene som oppfyller satte kriterier (Johannessen et al., 2020). Begrunnelsen til at vi har satt disse kriteriene, er et ønske om at rapporteringen skal ha et så likt utgangspunkt som mulig. Vi har med det gjort et strategisk valg om å benytte et mer homogent utvalg, og de taktiske kjennetegnene knyttet til utvalget er satt i form av kriterier som avgrenser utvalget (Johannessen et al., 2020, s. 57). Kriteriene våre er knyttet til bransje, størrelse, geografisk virksomhetsområde, samt hvilken rapporteringsstandard selskapene benytter seg av. Ved å gjøre disse avgrensningene mener vi at vi har et bedre grunnlag for å kunne sammenligne rapporteringen, og legger med dette bedre til rette for sammenlignbarhet mellom selskapene.

Den første avgrensningen vi gjør er å definere en bransje som analysen skal gjelde for. Vi har valgt å studere rapportering i transportbransjen da dette blant annet er å anse som en utslippstung bransje (Miljødirektoratet, 2022b). Vi forventer dermed, med bakgrunn i legitimitetsteorien, at rapporteringen knyttet til miljø og klimagasser er relativt grundig, og dermed mulig å forske på. For å få en oversikt over hvilke virksomheter som inngår i transportbransjen har vi valgt å benytte Proff Forvalt der vi filtrerer på NACE bransje og sorterer på omsetning. NACE er EU's standard for koding av enheter og en viktig standard for økonomisk statistikk som muliggjør sammenligning og analyser både nasjonalt og internasjonalt (Statistisk sentralbyrå, u.å.). Vi har valgt å benytte NACE Bransje H som omfatter passasjer- og godstransport med jernbane, rørtransport, veitransport, skipsfart og luftfart. I tillegg inkluderes tjenester i tilknytning til dette som transportsentraler, godsterminaler, parkeringsanlegg og lagerdrift. Post- og kurervirksomhet er også inkludert (Statistisk sentralbyrå, u.å.). Filtrerer man på bransjekode H i proff Forvalt viser resultatet at det finnes ca. 36 000 selskaper i denne bransjen med forretningsadresse i Norge.

Vi har i tillegg foretatt en geografisk avgrensning ved å fokusere på norske virksomheter. Ved å benytte Proff Forvalt vil denne avgrensningen skje automatisk, ettersom det kun er norske

virksomheter som ligger i denne portalen. Allikevel ser vi en tendens til at mange av selskapene er å anse som norske avdelinger av internasjonale konsern. Med det mener vi at det norske selskapet ikke utgjør en vesentlig del av konsernet, og grunnen til at vi påpeker dette er at bærekraftsrapporteringen ofte skjer for konsernet som helhet. Da vil den norske delen av konsernet inngå i de konsoliderte tallene, sammen med selskaper fra andre deler av verden og andre bransjer. Grunnet vårt fokus på sammenlignbarhet og at vi ønsker å holde oss til norske virksomheter, og i disse tilfellene utgjør den norske delen ofte bare en liten del av den samlede GRI-rapporteringen, er disse selskapene dermed eliminert fra utvalget. Vi spesifiserer derfor dette kriteriet til å være at selskapene skal utgjøre en vesentlig del av konsernet dersom det er konsernet/morselskapet som rapporterer.

Deretter har vi foretatt en avgrensning knyttet til størrelse. Dette handler i all hovedsak om en antakelse om at kvaliteten på bærekraftsrapporteringen påvirkes av størrelsen på foretaket. Basert på legitimitetsteorien har større selskaper en høyere legitimitetsrisiko, som gjør at de vil ha bedre kvalitet på bærekraftsrapporteringen. Ettersom vi som nevnt ønsker et så godt grunnlag for sammenlignbarhet som mulig, velger vi derfor å foreta denne avgrensningen. Vi ser av oversikten fra Proff Forvalt over de norske selskapene i bransje H at 58 av selskapene omsetter for over en milliard norske kroner i 2021.

Den siste avgrensningen vi har foretatt er knyttet til hvilken rapporteringsstandard virksomhetene rapporterer etter. Vi valgte her å avgrense utvalget til de virksomhetene som rapporterer i samsvar ("In accordance with") med GRI, og de av disse som følger GRI Core option. Grunnen til at vi valgte GRI er at det er det rammeverket som er identifisert som det mest brukte rammeverket for bærekraftsrapportering, basert på en undersøkelse utført av KPMG i 2022 (KPMG International, 2022). Vi vil innhente selskapenes års- og/eller bærekraftsrapporter ved å enten søke opp og finne rapportene på selskapenes hjemmesider, eller ved å bestille rapportene fra Brønnøysundregistrene, dersom de ikke er tilgjengelige på hjemmesiden. Ved å søke opp "GRI" i rapportene har vi funnet ut hvilke av selskapene som benytter GRI som rapporteringsrammeverk. Videre er årsaken til at vi fokuserer på GRI Core

Option at ingen av selskapene i populasjonen rapporterte etter GRI Comprehensive, og rapportering "With reference to GRI" er vanskelig å studere med bakgrunn i stor frihet i rapporteringen.

Oppsummert har vi da følgende kriterier: 1) Selskap som tilhører NACE bransje H, 2) Selskap med forretningsadresse i Norge og som utgjør en vesentlig del av konsernet, dersom bærekraftsrapporten gjelder for konsernet som helhet, 3) Selskap som har en omsetning på over en milliard norske kroner, og 4) Selskap som rapporterer etter GRI Core option.

Vi sitter da igjen med ni virksomheter. Det ble diskutert om vi burde utvidet utvalget ved å fjerne ett eller flere av kriteriene, men etter å ha gjennomgått rapporteringen så vi at vi hadde en god bredde i informasjon og kvalitet, og med det følte vi at vi hadde tilstrekkelig informasjon til å kunne besvare problemstillingen. I tillegg mener vi at ved å begrense utvalget til ni selskaper får vi gjennomført en tilstrekkelig detaljert gjennomgang av de ulike bærekraftsrapportene til å kunne analysere disse opp mot hverandre og opp mot kravene som GRI setter. Ettersom vi har valgt å besvare oppgaven kvalitativt, og at informasjonen som oppgis i stor grad er av kvalitativ karakter, krever dette en grundig gjennomgang og tolkning for å kunne analyseres.

Vi ønsker også å poengtere her at vi i denne oppgaven ikke ønsker å vurdere kvaliteten på selve bærekraftsrapporteringen som helhet, trekke frem eller kritisere noen av virksomhetene. Hovedfokuset vårt er å finne ut av hvor sammenlignbar informasjonen er, og det blir derfor noe tilfeldig hvilke selskaper man benytter for å kontrollere dette i praksis. Dette er også hovedgrunnen til at vi vil holde virksomhetenes navn anonyme. Man vil allikevel kunne finne ut hvilke selskaper som inngår i utvalget gjennom informasjonen og eksemplene vi gir, men selskapene i seg selv er altså ikke fokuset i denne masteravhandlingen.

4.3 Forskningskvalitet

Forskningskvalitet handler om kvaliteten på forskningsdesignet. Guba og Lincoln (1994) opererer med begrepene pålitelighet, troverdighet, overførbarhet og overensstemmelse som mål på kvalitet i kvalitative undersøkelsesopplegg (Johannessen et al., 2020, s. 249; Guba & Lincoln, 1994). Johannessen et al. (2020) mener det ved kvalitative studier ikke er snakk om enten eller, men både og, og at det vil variere hvilke kriterier som er relevante.

4.3.1 Pålitelighet

Et av de grunnleggende spørsmålene i all forskning er datas pålitelighet, også kalt reliabilitet (Johannessen et al., 2020, s. 27). Reliabilitet er i utgangspunktet et konsept som er brukt for å teste og evaluere kvantitativ forskning, men ideen er som regel brukt i alle typer forskning (Golafshani, 2003). Reliabilitet knytter seg til hvilke data som brukes, hvordan de samles inn og hvordan de bearbeides (Johannessen et al., 2020). Johannesen et al. (2020) påpeker hvordan reliabilitet blir sentralt i kvantitative undersøkelser, mens det innenfor kvalitativ forskning ikke er like hensiktsmessig. Dette forklarer de med at det ikke benyttes strukturerte datainnsamlingsteknikker, observasjonene er verdiladede og kontekstavhengige og at man som forsker bruker seg selv som instrument. Vi mener at vi har vært såpass åpne og detaljerte i beskrivelsene rundt hvordan utvalget er tatt at det vil være relativt enkelt å finne ut hvilke selskaper som inngår i utvalget. I tillegg baserer vi oss på offentlig tilgjengelig rapportering, noe som gjør at informasjonen vi får tilgang til også vil være den samme andre får tilgang til. På denne måten blir ikke observasjonene påvirket av kontekst eller verdiladninger i like stor grad som ved eksempelvis et intervju. Allikevel vil vi som forskere bruke oss selv som instrument for å tolke informasjonen, noe som kan redusere reliabiliteten. Johannesen nevner også at påliteligheten kan styrkes ved at man legger vekt på hensiktsmessige kriterier for evaluering (Johannessen et al., 2020, s. 250). Da er man inne på validitet.

4.3.2 Validitet

Validitet innenfor kvalitativ forskning kan dreie seg om hvorvidt en metode undersøker det den har til hensikt å undersøke (Johannessen et al., 2020, s. 250; Pervin, 1984, s. 48). Vi ønsker å undersøke sammenlignbarhet av rapportering. Ved å definere hva vi legger i begrepet sammenlignbarhet, og kommentere ut hvordan vi mener kravene i GRI-standarden legger opp til sammenlignbarhet, mener vi at vi styrker validiteten. Dette fordi leseren enklere kan bedømme våre resultater. På samme måte velger vi, der det er hensiktsmessig, å ordrett gjengi eksempler fra rapporteringen, samt å beskrive innholdet før vi beskriver vår tolkning, noe som vi mener både styrker påliteligheten og validiteten til studien.

4.3.3 Etske vurderinger

I denne studien har vi ikke behandlet personvernopplysninger, og vi har derfor ikke sett behovet for å søke Sikt (tidligere Norsk senter for forskningsdata) om godkjenning til å gjennomføre studien. Vi har benyttet offentlig tilgjengelig rapportering fra de utvalgte virksomhetene til analyse, men hatt fokus på å ivareta etiske hensyn ved å anonymisere virksomhetenes navn.

Kapittel 5: Resultater og analyse

I denne delen vil vi presentere og diskutere funnene vi har gjort i gjennomgangen av rapporteringen. Vi vil også diskutere dette opp mot kravene i GRI for å kunne belyse om det er kravene i GRI-standarden som kan forklare ut våre resultater. Vi har valgt å ta for oss hver “disclosure” for seg, samt de underliggende kravene vi finner der. For hvert krav vil vi innlede med å presentere vår tolkning av kravet, og hvordan vi i første omgang mener kravet vil bidra til sammenlignbarhet i bærekraftsrapporteringen. Deretter vil vi presentere funnene vi har gjort ved gjennomgang av bærekraftsrapporteringene, før vi avslutter med å diskutere hva vi mener kan forklare resultatene. Vi velger denne fremgangsmåten da det er GRI-rapportering vi studerer og det vil da være naturlig å ta for seg kravene standarden gir for å se hvordan de legger opp til sammenlignbarhet, og for å kunne utelukke om dette er grunnen til at rapporteringen eventuelt ikke er sammenlignbar. Ved forklaring av standardene er all informasjon hentet fra GRI 305, dersom annet ikke er spesifisert. Avslutningsvis vil vi oppsummere funnene vi har gjort, før vi i tillegg presenterer noen generelle betraktninger vi har gjort oss som ikke tar utgangspunkt i kravene i GRI.

5.1 Presentasjon av funn

For å gi et bilde av rapporteringen vi har studert har vi utarbeidet tabellen under. Vi bryter tabellen mer ned på de enkelte standarder videre i oppgaven, men dette er de overordnede perspektivene. Blant annet kan man her se mengden data som er gjennomgått per selskap, da antall sider knyttet til bærekraftsrapportering ligger mellom 23 og 67 sider per selskap.

Selskap	Sum driftsinntekter konsern (omregnet til NOK)(tall i 1000)	Utslipp (Scope 1) oppgitt i CO2-ekvivalenter	Har egen bærekrafts-rapport	Antall sider i rapporten som vedrører bærekrafts-rapportering	Har GRI indeks	Har ekstern attestasjon på deler av bærekrafts-rapporteringen	Inngår i et konsern
A	9 314 000	9 000	Nei	49	Ja	Nei	Ja
B	33 398 904	4 591 612	Ja	46	Ja	Nei	Ja
C	24 716 000	62 890	Ja	29	Ja	Ja	Ja
D	8 982 362	192 459	Ja	67	Ja	Nei	Ja
E	15 289 000	210 578	Nei	26	Nei	Nei	Ja
F	2 614 079	291 103	Nei	23	Ja	Ja	Ja
G	1 769 153	302 657	Ja	37	Ja	Ja	Ja
H	8 142 617	1 330 000	Ja	63	Ja	Ja	Ja
I	2 263 579	135 015	Ja	64	Ja	Nei	Ja

Tabell 5.1: Oversikt utvalg

5.1.1 GRI 305-1 a.

Gross direct (Scope 1) GHG emissions in metric tons of CO2 equivalent.

Det første kravet i standarden er at virksomhetene skal oppgi sitt brutto direkte (Scope 1) klimagassutslipp i metriske tonn CO2-ekvivalenter. GRI har forklart både hva som ligger i brutto direkte (Scope 1) klimagassutslipp og CO2-ekvivalenter i sin vedlagte ordliste. I tillegg har de en vedlagt veiledning som også forklarer hva som skal inngå i brutto direkte (Scope 1) klimagassutslippene. Dette gjør det enkelt for virksomhetene som benytter standarden å vite hva som menes, og hva som skal inkluderes. Dette mener vi bidrar til at informasjonen vil være sammenlignbar, fordi det legges opp til en felles forståelse av begrepene. Gjennomgangen av rapporteringene viser at samtlige virksomheter har rapportert sine direkte klimagassutslipp og at de oppgir utslippet i metriske tonn CO2-ekvivalenter. Det at standarden legger opp til at alle virksomheter skal benytte en felles måleenhet når de rapporterer utslippet, gjør at brukeren enklere kan sammenligne utslippet mellom de ulike selskapene. Det ser vi også når vi gjennomgår rapporteringen og enkelt kan hente ut alle virksomhetenes direkte klimagassutslipp, uten å måtte regne de om for å kunne sammenligne "epler og epler".

Det kan også nevnes her at noen av virksomhetene i tillegg har valgt å ta inn forholdstall basert på utslippstallene, for å kunne forklare store forskjeller og justere for spesielle hendelser. Et eksempel på dette er selskap G som velger å vise sitt utslipp per skip i tillegg til sitt totale utslipp, begrunnet med at de har investert i flere skip i rapporteringsåret, som gjør at de totale utslippene i 2021 avviker spesielt mye mot tidligere år. Et annet eksempel er selskap I og A som velger å vise sitt utslipp per passasjer. Dette fordi det er virksomheter som er sterkt påvirket av Coronapandemien, og utslippene per år vil derfor variere stort. Når selskapene velger å oppgi slike forholdstall for de ulike årene, hjelper de med en gang brukeren til å kunne sammenligne informasjonen historisk, korrigert for ulike "variabler". Dette påpeker også viktigheten med å gi detaljert informasjon knyttet til tallene som oppgis, hvorfor endringene er som de er, og hva de består av. Et annet selskap som vi også forventer at er sterkt påvirket av Coronapandemien er eksempelvis selskap F, som ikke påpeker dette på samme måte. Hvis man da som bruker ikke har dette med seg når man sammenligner utviklingen over flere år, vil man fort kunne mistolke informasjonen som gis. Vi kommer tilbake til presentasjon av forholdstall i punkt 5.1.7 og 5.1.10.

5.1.2 GRI 305-1 b.

Gases included in the calculation; whether CO₂, CH₄, N₂O, HFCs, PFCs, SF₆, NF₃, or all

Videre krever standarden at virksomhetene rapporterer hvilke gasser som er inkludert i kalkuleringen av det totale klimagassutslippet. Slik vi tolker dette kravet, må virksomheten da på en eller annen måte ramse opp hvilke gasser som er medtatt i utslippet som er oppgitt. Ved gjennomgang av rapportene i vårt utvalg klarte vi ikke å finne slik informasjon for syv av de ni selskapene, mens to av selskapene oppga denne informasjonen. Felles for disse to selskapene er at de viser til et underdokument i sin bærekraftsrapportering. Dette underdokumentet ligger på selskapenes hjemmesider, og forklarer de rapporterte tallene mer i detalj. Vi kommer tilbake til dette.

Det at standarden her tydeliggjør at virksomhetene må opplyse om hvilke gasser som er inkludert og ikke, mener vi også bidrar til at informasjonen som gis blir mer sammenlignbar.

Dersom virksomhetene følger dette kravet, vil brukeren kunne hensynta dette ved vurdering av det totale utslippet opp mot andre virksomheter, eller over tid.

Allikevel mener vi det kan stilles et par spørsmål til kravet. For det første kunne man ønske at kravet var at man rapporterte hvor mye hver gass utgjorde av utslippet. Hvis et selskap da valgte å unnlate en gass, ville det da være enklere for brukeren å sammenligne mot andre selskaper, fordi man da kunne sett hvor mye disse gassene utgjorde der. Det neste spørsmålet vil være hvorfor det ikke i stedet er et krav at selskapene skal inkludere alle gasser. Vi ser jo i vår gjennomgang at det er vanskelig å identifisere hvilke gasser de ulike virksomhetene faktisk har tatt med, og hvis vi da antar at det å eventuelt ekskludere gasser vil kunne påvirke det totale utslippet virksomheten rapporterer, blir det plutselig vanskelig å sammenligne informasjonen som gis. For å sette dette på spissen: Dersom man i finansregnskapet hadde hatt et krav som eksempelvis åpnet for at man kunne velge å inkludere inntektene fra en viss avdeling, flere avdelinger, eller alle i finansregnskapet, ville det vært vanskelig å sammenligne inntektene mellom ulike selskaper, eller over tid. Hvis det i tillegg da ikke ble opplyst om hvilke inntekter som faktisk var medtatt, ville jo hele grunnlaget for å kunne sammenligne falle bort.

5.1.3 GRI 305-1 c.

Biogenic CO2 emissions in metric tons of CO2 equivalent

Neste krav i standarden sier at virksomhetene i tillegg skal rapportere sine biogene CO₂-utslipp i metriske tonn CO₂-ekvivalenter. I den vedlagte ordlisten til GRI 305 forklares biogene CO₂-utslipp som CO₂-utslipp fra forbrenning eller biologisk nedbryting av biomasse (GRI, 2016b, s. 18). På samme måte som kravene diskutert i de forrige avsnittene, mener vi dette også er et krav som bidrar til sammenlignbarhet. Dette i form av at det konkretiseres hva virksomhetene skal rapportere, og i hvilken måleenhet. Likevel kan det stilles spørsmål om det ville gitt brukeren av informasjonen enda bedre informasjon dersom GRI i tillegg opplyste mer detaljert hva som her skal inkluderes, og eventuelt ekskluderes.

Gjennomgangen av rapporteringen viser nemlig at det er et relativt stort sprik i tolkningen av dette kravet: Fem av selskapene rapporterer ingenting om dette. Selskap D påpeker at de ikke har inkludert biogene CO₂-utslipp i sin indeks. Selskap E har rapportert på det, mens selskap C har denne som egen linje i sitt klimaregnskap i bærekraftsrapporten med tilleggsinformasjon i fotnote som forklarer hva den består av, hvorfor de velger å presentere det, og forklaringen til endringen i utslipp mot fjorår. Det kan jo da i første omgang påpekes at selskapene som ikke informerer noe rundt dette kravet heller ikke kan påberope seg å rapportere i henhold til GRI. Allikevel mener vi at det at selskap D faktisk påpeker at de ikke har inkludert dette gir mer informasjon enn selskapene som ikke har nevnt det i det hele tatt. Brukeren kan da ta med seg dette i sin vurdering, mens for de andre selskapene vil brukeren kunne stille spørsmål til fullstendigheten av annen informasjon. Og som vi tidligere har diskutert, vil fullstendighet være essensielt for sammenlignbarhet. Når det gjelder selskapene som faktisk rapporterer biogene CO₂-utslipp, ser vi da at det i tillegg gir oss brukerne mer jo mer de forklarer i fotnoter eller lignende. Et siste eksempel er selskap A som skriver i fotnote til sin oversikt over utslipp at “etter normal regnemåte i Norge, legger vi til grunn at klimagassutslippene fra avansert biodiesel/biofyringsolje telles som null”. Som brukere mener vi denne fotnoten ikke gir oss mer informasjon, men heller skaper et behov for enda mer informasjon, hvor 1. Hva legger man i “normal regnemåte i Norge”, 2. Hva skiller utslippene fra forbrenning av “avansert biodiesel/biofyringsolje” fra andre biogene utslipp, og 3. Er da andre biogene utslipp inkludert? Vi mener alle disse eksemplene både viser bredden i kvaliteten på rapporteringen, men også mulighetsrommet som brukerne av standarden utnytter seg av.

5.1.4 GRI 305-1 d.

Base year for the calculation, if applicable, including: the rationale for choosing it, emissions in the base year, the context for any significant changes in emissions that triggered recalculations of base year emissions

Basisår defineres av GRI som som et historisk tidspunkt (som et år) som man måler utvikling mot over tid (GRI, 2016b, s. 18). I bærekraftsrapporteringen blir dette blant annet relevant mot målingen av utslippskutt selskapene rapporterer på. Mange setter seg mål de ønsker å nå på kort og lang sikt, og da tar de utgangspunkt i et basisår når de måler utviklingen. For eksempel hvis

noen ønsker å kutte utslippet med 50% innen 2030, så starter de å måle fra et bestemt år, som da er basisåret. Ifølge standarden, slik vi tolker det, skal året som er valgt spesifiseres dersom de har en slik beregning hvor de bruker basisår. I tillegg skal det være oppgitt informasjon om hvorfor akkurat det året er valgt, utslippet det året og om det har vært forhold som har ført til eventuelle korrigeringer i beregninger av utslippet det året. Ser man på sammenlignbarhet her er det flere relevante faktorer. For det første kan man som leser sammenligne selve bruken av basisår. Som det fremgår av tabellen under er det stor variasjon i bruk av basisår for selskapene vi har studert. Det å sammenligne basisåret uten konteksten er for så vidt ikke givende i seg selv, med mindre det er en klar tanke bak det. Basisåret brukes på mange måter i en større sammenheng og det er dermed relevant med disse tilleggskravene i GRI om å forklare hvorfor dette året er valgt og hvilket utslipp som var det året.

Ved vår studie var det syv av ni selskaper som oppga basisår. Av disse syv er det bare to selskaper som faktisk skriver at dette årstallet er basisår. For de resterende fem fremkommer det mer som "sammenlignet med.." og "fra .. til ...". Det er også gjerne årstall som ikke fremkommer på sidetallene som henvises til i GRI Indeksen, men man må lese seg opp på all tekst for å finne det. For selskap C er det for eksempel en separat bærekraftsrapport hvor det ikke fremkommer noe om dette, mens i årsrapporten er det skrevet om bærekraft og her fant vi en kommentar knyttet til basisår. Ønsker man som bruker å sammenligne årstallene benyttet krever det altså en del leting, som kan stride i mot noen av de grunnleggende prinsippene i GRI om at informasjon skal kunne finnes frem uten urimelig innsats. Det eneste selskapet som hadde presentert dette på en ryddig måte som var enkel å finne frem til, var selskap I. De hadde en tydelig presisering av at dette var basisår i GRI indeksen. I tillegg hadde de en egen kolonne i oversikten over utslipp hvor det også ble presentert utslipp i basisåret og de hadde som eneste selskap med forklaring på hvorfor de hadde valgt 2018 som basisår. At standarden legger opp til at valg av år skal begrunnes og at det faktisk begrunnes bidrar til å styrke sammenlignbarheten for brukeren dersom selskapene følger standarden i sin rapportering. Da kan man som bruker få en større forståelse for ulike år som benyttes om man ønsker å sammenligne selskapenes mål.

Selskap	C	A	D	B	H	G	I
Base year	2012	2012	2008	2019	2008	2018	2018
Mål om utslippskutt i %	Ikke oppgitt	50% innen utløpet av 2022	70% innen 2035	Ikke oppgitt	40% innen 2030	40% innen 2030	Ikke oppgitt
Begrunnet valg av basisår?	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei	Ja
Er utslipp i basisåret oppgitt?	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei	Nei	Ja

Tabell 5.2: Oversikt basisår

Ser man på konteksten hvor basisår brukes i sin helhet, er den store variasjonen i bruk av basisår ikke med på å styrke sammenlignbarheten. Ser vi for eksempel på selskap H og G som begge skal kutte 40% av sitt utslipp innen 2030 kan det ved å sammenligne se ut som de har samme mål. Forskjellen er at selskap H måler fra 2008 og selskap G måler fra 2018. Her er det mye som spiller inn, men forutsatt at begge selskapene var fullt operative og i drift alle de relevante årene, er det rimelig å anta at man hadde et større utslipp i 2008 enn 2018, med bakgrunn av at klimatiltak har vært en voksende trend de siste årene. Dette betyr at det med stor sannsynlighet er "lettere" å kutte et utslipp 40% over 22 år slik som selskap H skal, sammenlignet mot selskap G som skal kutte det samme på 12 år. I motsatt tilfelle er driften høyere i 2018 enn 2008 og således er utslippet høyere, og det blir motsatt. Uansett er det vanskelig å si for brukeren, for ingen av disse har oppgitt bakgrunn for valget, eller faktisk utslipp i basisåret. Foruten selskap I er det ingen som har oppgitt utslippet i basisåret, og det er dermed vanskelig å se hva målet i prosent faktisk utgjør i faktisk utslipp for alle de resterende selskapene.

Ved andre diskusjoner over har vi kritisert standarden noe med tanke på valgmuligheter og at denne i seg selv har bidratt til å redusere sammenlignbarheten. På dette punktet er det dog klare krav som kan bidra til at rapportert informasjon kan sammenlignes. Utfordringen ligger i at et fåtall faktisk rapporterer all pålagt informasjon. Ser vi på det faktiske forhold som er selve basisåret, er dette noe som i prinsippet kan sammenlignes om det oppgis. Skulle standarden bidratt til ytterligere sammenlignbarhet måtte det vært et krav til året som skal benyttes, men

dette er umulig med tanke på at det ikke er mulig å sette et år som fungerer for alle. Dette med bakgrunn i at tidspunkt for etablering av selskap, vekst og andre relevante forhold er ikke gitt.

5.1.5 GRI 305-1 e.

Source of the emission factors and the global warming potential (GWP) rates used, or a reference to the GWP source.

I standarden er det krav til å oppgi utslippsfaktorene og ratene fra GWP, eventuelt kildene til GWP i rapporteringen. I tillegg gir GRI noen anbefalinger som blant annet innebærer konsistent bruk av faktor i rapporteringen og det anbefales å benytte faktorene fra "IPCC assesment" som er basert på et hundreårsperspektiv. GWP er et mål på oppvarmingseffekten som de ulike drivhusgassene har på atmosfæren (Toldnæs, 2022). GWP-faktoren angir akkumulert oppvarmingseffekt sammenlignet med effekten av CO₂. Dette betyr at man veker de ulike drivhusgassene med en faktor, for å omregne til CO₂-ekvivalenter. GWP i seg selv ble utviklet for å muliggjøre sammenligning av påvirkningen på miljøet til ulike gasser (US EPA, u.å.). Ved denne omregningen kan alle drivhusgasser oppgis i CO₂ ekvivalenter, og som nevnt over vil bruk av samme måleenhet i rapporteringen bidra til sammenlignbarhet.

Av selskapene vi har studert er det fire av selskapene som ikke kommenterer ut dette i det hele tatt. De har ikke inkludert eller skrevet noe om kilden brukt, og ikke oppgitt faktisk benyttet faktor. Fire av selskapene opplyser om hvilken kilde som er benyttet. Dette oppgis enten i en fotnote, i GRI Indeksen, eller for selskap H som hadde et eget underdokument knyttet til kommentarer ved metodebruk. For siste selskap, selskap G, er faktorer som er benyttet oppgitt i en egen kolonne i tabellen hvor utslippene presenteres. I tillegg har de oppgitt hvor de har hentet faktoren fra. Dersom faktorene skulle variere for samme type drivhusgass mellom selskapene, mener vi det er klart at måten Selskap G presenterer det på, bidrar til å styrke sammenlignbarhet. At noen selskaper kun oppgir kilde, med støtte i standarden, gjør det mulig å sammenligne om selskapene benytter samme kilde. Ønsker brukeren av regnskapet å sammenligne selve faktoren, må man inn i kildene og lete etter relevante faktorer. Dersom selskapene ikke har oppgitt hvilke typer gasser de har i sin beregning av CO₂ ekvivalenter, kan

det dog ikke sammenlignes spesifikke faktorer for enkelte gasser, men det må gjøres en overordnet vurdering. Opparbeidet erfaring etter at vi har gjennomgått noen av kildene, er at disse gjerne består av mye informasjon, mange ulike faktorer og det er i noen kilder vanskelige å navigere frem til selve faktorene. Det å oppgi kilden til faktoren som er benyttet er på mange måter mer med på å styrke verifiserbarheten, men det er ikke så mye å verifisere dersom faktoren eller regnestykket ikke er oppgitt.

Som ved tidligere punkter faller vi litt tilbake til at mye av grunnen til at sammenlignbarheten er lav er hvordan regelverket er bygget opp. Når det åpnes for valgmuligheter knyttet til kilder, åpnes et mulighetsrom. Vi mener dette mulighetsrommet ville blitt klart redusert dersom GRI heller la opp til at virksomhetene skulle bruke bestemte faktorer, fremfor å velge mellom flere alternativer. Alternativt at det ble lagt opp til å benytte samme kilde. Dette ville sikret lik behandling og forenklet muligheten for både sammenligning og verifiserbarhet. GWP regnes i hovedsak ut fra et 100-årsperspektiv, men om noen bruker et 20- eller 50-årsperspektiv vil det gi store utslag på tallene. For noen gasser finnes det også intervaller av faktorene og dersom noen legger seg i nederste sjiktet, mens noen i øverste sjiktet, vil dette kunne gi store utslag på tallene som rapporteres og redusere sammenlignbarheten. GRI gir som nevnt anbefalinger rundt dette med bruk av kilde. Av vår studie ser vi at et fåtall faktisk følger disse anbefalingene, når hele fire selskaper ikke nevner temaet i det hele tatt og av de fire som faktisk oppgir kilde er det kun to som har brukt IPCC. GRI i seg selv ville dermed lagt bedre til rette for sammenlignbarhet om dette var et krav. Om man skal trekke det enda lenger kunne de hatt en liste med faktorer på egen hjemmeside for eksempel. Så er man selvfølgelig avhengig at selskapene også rapporterer i samsvar med standarden for å ha noe å sammenligne, noe fire av selskapene ikke gjør i det hele tatt per nå.

Bærekraftsrapportering vokser i dagens samfunn og man lærer stadig mer, så det kan selvfølgelig være man endrer metoder eller bruk av faktorer fra år til år også. I tillegg er GWP også basert på forskning og faktorene kan endres og oppdateres med tidene. Det er en anbefaling i GRI å være konsistent med bruk av faktorer i rapporterte tall. Dersom det har vært endringer eller ikke er

konsistent bruk som selskapene kommenterer, reduserer dette sammenlignbarheten. Av de ni selskapene vi har studert har ingen kommentert dette spesifikt, foruten Selskap C som i sin rapport hadde en fotnote hvor kilde ble oppgitt. Her hadde de også en kommentar om at de hadde endret kilde siden 2020. Det var ikke påpekt hvorfor, men det er med på å si noe om sammenlignbarheten fra år til år i det selskapet, at de oppgir slik informasjon. Det mangler forståvidt fortsatt noe informasjon, da det er vanskelig å si noe om påvirkningen av endringen, ut ifra det som er rapportert. Ved å oppgi faktorer man bruker og bredere kommentere ut om det har vært faktiske endringer ville informasjonen vært mer sammenlignbar over tid. Det er ikke sikkert rapportering vi har studert har vært utsatt for endringer, men det er vanskelig å vite når nærmest ingen har kommentert det.

5.1.6 GRI 305-1 f.

Consolidation approach for emissions; whether equity share, financial control, or operational control

Det skal ifølge standarden oppgis hvilken konsolideringstilnærming som er benyttet. Enten om det er "equity share"- egenkapitalandel, "financial control"-finansiell kontroll eller "operational control"- operasjonell kontroll, som benyttes. Ved egenkapitalmetoden innregner selskapet utslippene basert på egenkapitalandelen sin i virksomhetene eller prosjektene. Denne metoden reflekterer økonomiske interesser, som på mange måter er omfanget av andelen og rettigheter et selskap har på både eventuelle risikoer og gevinster i en virksomhet (World Resources Institute (WRI) & World Business Council for Sustainable Development (WBCSD), 2004) . Man innregner med andre ord en prosentandel. Den prosentandelen er ikke nødvendigvis alltid samme prosentandel som eierandel, da faktisk økonomisk substans på forholdet mellom selskapet og virksomheten "trumfer" eierstruktur. Ved de to ulike kontroll-metodene innregnes utslippet 100% fra virksomheter man har kontroll over (World Resources Institute (WRI) & World Business Council for Sustainable Development (WBCSD), 2004). Enten velger man finansiell kontroll, hvor det er virksomhet man har finansiell kontroll over som innregnes 100%. Dette har man hvis man har innflytelse nok til å styre virksomheten i den retning at det påvirker beløpet for avkastning. Dersom man velger operasjonell kontroll, konsoliderer man inn 100% av alle

virksomheter og aktiviteter man har operasjonell kontroll over. Dette betyr virksomheter de har full myndighet til å styre driften på. Oppsummert betyr dette at hvis det er konsern hvor man uansett har full eierkontroll, har det ikke noe å si hvilken metode som benyttes. Da innregnes alt uansett 100% ved alle tre metodene. Det kan dog oppstå store forskjeller hvis dette ikke er tilfelle. Dersom man velger mellom operasjonell eller finansiell kontroll kan det være forskjell i hva som innregnes. I enkelte sektorer er det gjerne store og komplekse strukturer på selskapet, som gjør at valg av metode er avgjørende. Ved mindre komplekse strukturer vil det være små forskjeller ved innregning. Tilnærmingene selskapene velger bør uansett være den som gir mest mulig riktig og presis presentasjon av utslippene.

Med bakgrunn i at det kan være avgjørende hvilken type tilnærming man velger, samt at dette er noe selskapene må ta stilling til, er dette viktig informasjon å opplyse om i rapporteringen. Dersom konsolideringen gjøres på ulike måter i konsern som er i samme sektor, reduserer dette sammenlignbarheten hvis tilnærmingen man benytter gjør utslag på beregningene. Ved vår studie var det kun selskap C, D og H som oppga at de benyttet operasjonell kontroll, mens selskap B og G oppga at de konsoliderte etter finansiell kontroll. Resterende fire selskaper kommenterte ikke ut deres tilnærming i det hele tatt. Av de fem selskapene som oppgir tilnærmingen sin, er det kun selskap D som faktisk forklarer valget og hva dette inkluderer. For de andre selskapene er det kun nevnt i korte bisetninger eller i fotnoter hvilken tilnærming som er valgt. Dette er også informasjon man må lete litt etter i rapporteringen. Selskap B var de eneste som presenterte det i tabellen med utslippet, samt at selskap C nevnte det i en fotnote i tilknytning til tabellen som de presenterer utslippet sitt i. Det var altså bare to av ni selskaper som hadde informasjonen på den siden de faktisk henviser til for 305-1 i GRI Indeksen sin.

I tillegg til dette kravet i 305-1, er det et generelt krav i GRI 102-45 som påpeker at man skal oppgi hvilke selskaper som inngår i konsolideringen og kommentere ut om dette er de samme som er inkludert i bærekraftsrapporten eller ikke. Vi mener dette kan sees i sammenheng med kravet knyttet til å oppgi konsolideringstilnærming, fordi en slik oversikt indikerer hvor mange selskaper for eksempel, som er konsolidert i de ulike rapportene sine utslipp. Av studerte

selskaper oppga alle som hadde GRI Indeks at de rapporterte på denne standarden, men det varierte stort i måten det var presentert på. Selskap C henviste for eksempel kun til noten om investeringer i årsregnskapet. Denne presenterer datterselskaper og vi så av denne at alle hadde eierandel på 100%. Dermed vil innregning bli lik uavhengig av valgt konsolideringsmetode, men det kunne vært kommentert om faktisk alle også er inkludert i bærekraftsrapporteringen. Selskap F presenterte på samme måte, de henviste til noten som presenterte investeringer, men oppga ikke konsolideringsmetode. Selskap A har med en kort kommentar i GRI-indeksen som sier at rapporten omhandler aktiviteter innenfor noen områder, men ikke aktivitet fra andre datterselskaper. Dette gir en indikasjon på at alt ikke er medtatt, men det er vanskelig som bruker å gjøre seg opp en mening av hvor mye som eventuelt er utelatt når det ikke spesifiseres nærmere. Selskap G er eneste selskap som påpeker at det er samme selskaper som er konsolidert både i finansregnskapet og bærekraftsrapporten, og de ramser opp de aktuelle selskapene. Dette er kommentert i GRI-indeksen, og det var lett å finne frem til informasjonen.

Slik kravet er i standarden 305-1 g, skal det kun opplyses om den tilnærmingen som er benyttet. Her mener vi at et tydeligere krav til å forklare bakgrunnen for valget og mer rundt omfanget ved konsolideringen ville bidratt til å øke sammenlignbarheten. Per i dag er ikke sammenlignbarheten veldig høy, når man kan se på to rapporteringer av et utslipp, men så har det ene selskapet inkludert mye mer, flere enheter eller andre forhold enn det andre.

5.1.7 GRI 305-1 g.

Standards, methodologies, assumptions, and/or calculation tools used

Det siste kravet knyttet til GRI 305-1 er kravet om å oppgi standarder, metoder, forutsetninger og/eller beregningsverktøy som er benyttet. I den vedlagte veiledningen til 305-1 spesifiseres dette noe ved å ramse opp ulike metoder som kan benyttes. Det at det er et krav at virksomhetene skal oppgi hvordan de har kommet frem til utslippene de rapporterer, mener vi er svært viktig for sammenlignbarheten. Dette fordi brukeren da kan få innsyn i fremgangsmåtene og forutsetningene som er tatt, som gjør at hen kan hensynta dette ved sammenligning mellom selskaper, og over tid. For å komme frem til det totale direkte CO2-

utslippet må det gjennomføres relativt komplekse beregninger. I tillegg må det tas forutsetninger rundt dataene som inngår i beregningene, som også kan basere seg på relativt usikre estimater. Dersom brukeren får begrenset informasjon om de underliggende forutsetningene som er tatt, begrenser man hvordan leseren kan bruke informasjonen til sammenligning, eller ta beslutninger basert på den. Det har nemlig forekommet at det har blitt benyttet slik ufullstendig informasjon som grunnlag for sammenligning, noe som kan føre til villedende resultater enten med vilje eller ved uhell (Laine et al., 2021, s. 182).

Oppsummert fra gjennomgangen av selskapenes rapportering kan vi si at det er et bredt spekter av rapportert informasjon knyttet til dette kravet. Vi ser alt fra selskap F og I som kun har en tabell over klimagassutslipp uten ytterligere forklaring, til selskap G og H som har utarbeidet egne vedlegg til klimagassregnskapet. Her gjennomgår de i detalj hvordan de har samlet inn data, hvilke forutsetninger som er tatt, hva som er utelatt, hvordan de har omregnet data, formler for beregning og annen informasjon som hjelper brukeren til å kunne vurdere utslippene som er oppgitt. I mellomstikket finner vi blant annet de som har et par fotnoter om ting som er utelatt, til de som oppgir mer grundig informasjon rundt beregningene. I tillegg vil vi dra frem selskap E som generelt har lite informasjon knyttet til beregninger og forutsetninger, men som viser i rapporten hvilke to mulige metoder de kan benytte for å beregne klimagassutslipp og hvilken effekt det får om de benytter den ene eller den andre.

For å illustrere viktigheten av å oppgi tilstrekkelig informasjon knyttet til dette kravet har vi satt opp en enkel oversikt som viser rapportert totalt direkte CO₂-utslipp (Scope 1) i forhold til sum driftsinntekter for konsernet ESG-informasjonen gjelder for:

Selskap	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Sum driftsinntekter konsern (i hele tusen) omregnet til NOK	9 314 000	33 398 904	24 716 000	8 982 362	15 289 000	2 614 079	1 769 153	8 142 617	2 263 579
Rapportert utslipp (Scope 1) i tonn CO2e	9 000	4 591 612	62 890	192 459	151 816	291 103	302 657	1 330 000	135 015
Utslipp i prosent av omsetning	0,10 %	13,75 %	0,25 %	2,14 %	0,99 %	11,14 %	17,11 %	16,33 %	5,96 %

Tabell 5.3: Oversikt utslipp i prosent av omsetning Scope 1

Brukeren av informasjonen bør jo kunne ha en forventning om at selskapenes utslipp bør ligge relativt jevnt i forhold til ometning/aktivitet, ettersom selskapene opererer i samme bransje. Dermed kan det være aktuelt å benytte seg av et slikt enkelt forholdstall for å kunne sammenligne. Et av de sentrale kravene til sammenlignbarhet ifølge GRI er jo at den rapporterte informasjonen skal presenteres på en måte som støtter analyse mot andre virksomheter. Forholdet mellom utslipp og omsetning ser vi da varierer helt fra 0,1% - 17,11%. Vi må selvfølgelig understreke at forholdet mellom utslipp og omsetning er et svært "generelt" forholdstall som vil påvirkes av mange faktorer. Selv om selskapene tilhører transportbransjen, er det likevel store forskjeller i deres drift og hvordan de påvirker det ytre miljø.

Om brukeren derimot vil se på utslippet historisk for en og samme virksomhet, trengs det ikke å hensyntas slike særegenheter for de ulike virksomhetene. Så lenge selskapet da ikke har hatt vesentlige endringer i driften vil man kunne forvente en stabilitet i dette forholdstallet. Ser vi eksempelvis på selskap F, får vi da denne utviklingen:

Selskap F	2021	2020	2019	2018
Sum driftsinntekter konsern (i hele tusen) omregnet til NOK	2 614 079	2 583 069	5 320 261	5 141 167
Utslipp (Scope 1) i tonn CO2e	291 103	291 267	431 270	405 310
Utslipp i prosent av omsetning	11,14%	11,28%	8,11%	7,88%

Tabell 5.4: Oversikt utslipp i prosent av omsetning selskap F historisk

Over tid ser vi da en økning fra 7,88 % - 11,14%. Dette er et av selskapene vi antar ble sterkt påvirket av Coronapandemien, og får derfor et dropp i selve utslippet i 2020 og 2021. Det kan her kommenteres at selskapet likevel ikke forklarer noe om dette i fotnoter til tabellen, som nevnt innledningsvis, men heller vektlegger informasjon rundt deres fokus og tiltak knyttet til reduserte utslipp. Dette kan medføre at informasjonen lett kan mistolkes. Vi mener begge disse fremstillingene kan være med på å understreke viktigheten av å opplyse om hvordan man har kommet frem til utslippet som oppgis, og gi tilstrekkelig informasjon til brukeren for å unngå mistolkning. Da kan brukeren ta med seg eventuelle forutsetninger som er tatt i vurderingen, og få større tillit til tallene som gis, i tillegg til at muligheten til sammenlignbarhet øker.

Vi mener kvaliteten på rapporteringen vil kunne bedres ved at selskapene faktisk oppgir tilstrekkelig informasjon, noe GRI i og for seg legger opp til med dette kravet. Allikevel mener vi også at GRI kunne vært mer presis, og eksempelvis ikke åpnet for at selskapene kunne benytte seg av ulike metoder og beregningsmåter. Da ville brukeren sluppet å hensynta disse vurderingene ved sammenligning. Det som gjør dette vanskelig er selvfølgelig at det er snakk om ulike typer virksomheter, som vanskeliggjør felles metoder og beregningsmåter. Men vi mener allikevel at det å etablere felles metoder som er pålagt å benytte innenfor samme bransje burde være oppnåelig.

5.1.8 GRI 305-2

Energy indirect (Scope 2) GHG emissions

Det neste som skal rapporteres om etter standarden er utslipp i Scope 2 oppgitt i metriske tonn CO₂-ekvivalenter. Scope 2 er det indirekte utslippet selskapet har fra innkjøpt energi, som kan være elektrisitet, fjernvarme, fjernkjøling og damp, ifølge forklaringen til GRI sin ordliste (GRI, 2016b, s. 18). I denne standarden er det veldig mange like krav som i GRI 305-1. Utslippet skal presenteres i CO₂-ekvivalenter, det skal oppgis hvilke gasser som er medtatt i beregningen, basisår skal oppgis, kilde på GWP, konsoliderings tilnærming og kommentarer knyttet til beregningene. Det som skiller seg fra 305-1 er hva det skal rapporteres på. Det skal rapporteres på lokasjonsbasert utslipp ifølge første punkt, men det skal i tillegg hvis aktuelt rapporteres på markedsbasert utslipp også. Ved lokasjonsbasert metode skal det beregnes basert på hvilket land strømmen er produsert og faktorene er basert på faktiske utslipp knyttet til elektrisitetsproduksjon innenfor et geografisk område det foregående året (Klimapartnere, u.å.) I tillegg er det for å trigge økt produksjon av fornybar energi etablert en internasjonal ordning med kjøp og salg av opprinnelsesgarantier, og disse gir grunnlag for beregning ut fra et markedsbasert perspektiv (Klimapartnere, u.å.). Da baseres beregningen av utslippsfaktoren om virksomheten velger å kjøpe opprinnelsesgarantier eller ikke.

Det å vurdere Scope 2 utslipp vil ikke være like komplisert, fordi virksomhetene har nøyaktig informasjon om hvor mye strøm den bruker på et gitt anlegg over en gitt tidsperiode (Laine et al., 2021, s. 175), vi forventet dermed at dette var noe alle rapporterte på. Realiteten var at åtte av de ni studerte selskapene oppgir at de rapporterer på Scope 2, men vi finner kun rapporteringen på syv av disse. Av disse syv er det kun fem som både oppgir lokasjonsbasert og markedsbasert utslipp, ellers er det kun lokasjonsbasert. Som nevnt over er dette noe som burde være enkelt å regne på, og burde dermed også være mulig å sammenligne for en bruker. I tillegg kan man som bruker, ved å se hvem som rapporterer på markedsbasert metode, se hvem som jobber med å bruke fornybare kilder. Det er ikke kun tallet som rapporteres i seg selv som kan brukes for sammenligning, men også det faktum at dette er noe selskapene velger å investere i. Med bakgrunn i at de andre kravene i denne delen av standarden har mye av den samme

oppbyggingen og de samme forholdene som i 305-1, ser vi ingen nye ting å påpeke med tanke på sammenlignbarheten, foruten det kommentert over. Variasjonen i rapporteringen er fortsatt stor, utslippet presenteres på ulike måter og det mangler diverse informasjon for å kunne gjøre seg opp en mening om tallene som rapporteres.

5.1.9 GRI 305-3

Other indirect (Scope 3) GHG emissions

GRI 305-3 omhandler rapporteringskravene vedrørende indirekte klimagassutslipp. I den vedlagte ordlisten konkretiserer GRI hva dette innebærer: “indirect GHG emissions not included in energy indirect (Scope 2) GHG emissions that occur outside of the organization, including both upstream and downstream emissions” (GRI, 2016b, s. 19). Ifølge GHG-protokollen er det obligatorisk å rapportere Scope 1 (305-1) og Scope 2 (305-2), mens Scope 3 er valgfritt, selv om det ikke er uvanlig at disse utslippene utgjør mellom 80%-95% av virksomhetens totale klimafotavtrykk (PwC, u.å.-a). Et av kjennetegnene ved virksomhetenes Scope 3-utslipp er at det omfavner et bredt spekter, og at det å vurdere Scope 3-utslippene er vesentlig mer komplisert enn for Scope 1 og Scope 2 (Laine et al., 2021).

Som vi nevnte innledningsvis er standardene 305-1, 305-2 og 305-3 svært like når det gjelder hvilke krav GRI stiller til den rapporterte informasjonen. Allikevel skiller GRI 305-3 seg ut ved å ha med et tilleggskrav i punkt d som sier at rapporten skal inneholde informasjon om andre indirekte (Scope 3) klimagassutslippskategorier og - aktiviteter som er inkludert i kalkuleringen. Dette mener vi er et viktig krav for at brukeren skal kunne vurdere informasjon fra ulike selskap opp mot hverandre, og over tid. Dersom det ikke fremgår tydelig hva som er inkludert, og hva som eventuelt ikke er inkludert, vil ikke brukeren kunne ha tilstrekkelig informasjon til å kunne sammenligne, og heller ikke vurdere fullstendigheten av informasjonen.

Selskap	C	D	G	H
Sum driftsinntekter konsern (i hele tusen) omregnet til NOK	24 716 000	8 982 362	1 769 153	8 142 617
Utslipp (Scope 3) i tonn CO2e	259 575	2 711	203 300	233 300
Totalt utslipp (Scope 1 + Scope 2 + Scope 3)*	326 420	195 835	500 701	1 563 832
Utslipp (Scope 3) i prosent av omsetning	1,05%	0,03%	11,49%	2,87%
Utslipp (Scope 3) i prosent av totalt utslipp	79,52%	1,38%	40,60%	14,92%

* markedsbasert

Tabell 5.5: Oversikt utslipp Scope 3 i prosent av totale utslipp

Gjennomgangen av rapporteringen viser at det er fire av de ni selskapene som rapporterer sine Scope 3 utslipp, selskap C, D, G og H. Selskap C har tatt inn sine Scope 3-utslipp i tabellen over klimagassutslipp, men har ingen kommentarer eller informasjon knyttet til tallene som rapporteres. Selskap D viser utslippet i sin tabell, og splitter utslippet på to kategorier: logistikk og reise, samt forklarer hva som inngår i de to kategoriene. Blant annet påpekes det at det kun er utslippene knyttet til rammeavtalen med hovedleverandør som inngår i logistikk-kategorien, og at dette utgjør ca. 48% av alle utslipp knyttet til logistikk. Det forklares videre hvordan de har innhentet dataene knyttet til de to kategoriene, og hvilke forutsetninger som er tatt når de har beregnet utslippene. Her mener vi at man ser en direkte konsekvens av hva omfanget av informasjon kan gi. Med en gang vi vet at det kun er 48% av logistikkutslippene som er medtatt hos selskap D, vil man som bruker kunne gjøre seg opp en mening om hva det totale utslippet knyttet til logistikk kan være. Men man vil nok i tillegg automatisk spørre seg selv hva som egentlig er medtatt hos selskap C. De oppgir ingen informasjon til tallene, som gjør at man ikke har noe grunnlag for å forstå hva som er medtatt. Allikevel ser vi av tabellen vi har utarbeidet over at Scope 3-utslippene til selskap D skiller seg sterkt ut fra de andre ved at de utgjør kun 1,38 % av de totale utslippene, i motsetning til selskap C som nærmer seg det som ifølge PwC er mer vanlig, med 79,52 %. Da kan man også stille seg spørsmål rundt fullstendigheten til informasjonen selskap D oppgir. Vi mener allikevel at måten selskap D oppgir informasjonen på

gir mer til brukeren, for vi har ingen informasjon til å kunne vurdere hvorfor selskap C's utslipp utgjør såpass mye mer.

Selskap H har også beskrevet tydelig i rapporten hva som inngår i deres Scope 3-utslipp, samt en kommentar til hva som ikke er inkludert i disse kategoriene. De oppgir også kilder til faktorer som er benyttet, samt en formel som forklarer deler av utslippene. På denne måten ligner rapporteringen på dette området på rapporteringen til selskap D. Selskap G mener vi har tatt det et steg lenger for å gi brukeren informasjonen som er relevant for å vurdere utslippet. De har i sitt vedlegg til klimagassrapporteringen ramset opp 15 ulike kategorier for Scope 3 i en tabell der de har krysset av for om de anser kategorien som relevant for dem, og om de har beregnet utslippet knyttet til kategorien. Der de mener kategorien er relevant, og de har beregnet utslippet, har de ingen videre kommentar, mens der de mener den er relevant og de ikke har beregnet utslippet, har de lagt inn en kommentar på hvorfor. Det fremkommer her at dette i all hovedsak skyldes at det er vanskelig å innhente fullstendig data knyttet til kategorien, og at de jobber med å sikre seg bedre data før de rapporterer dette. På de kategoriene de har krysset av for ikke relevant har de også kommentert ut hvorfor de mener disse kategoriene ikke er relevante for dem. Denne fremstillingen mener vi er et meget godt bidrag til at brukeren skal kunne forstå innholdet i de rapporterte utslippene, og ikke minst vurdere fullstendigheten av det som er rapportert. Og som vi har nevnt tidligere er fullstendighet et nødvendig kriterium for å i det hele tatt kunne sammenligne. Dersom samtlige selskap i utvalget hadde vist en slik "kartlegging", ville brukeren både kunnet sammenligne de ulike selskaperes vurderinger, samt hatt et bedre grunnlag for å sammenligne utslippene som blir rapportert.

Det at selskap H gir såpass detaljert informasjon om hva som er inkludert i tallene de rapporterer, gjør det også enklere å sammenligne utslippene over tid. Dette er ett av få selskaper som per dato for vår drøftelse også har publisert rapporter for 2022, og ved å ta en rask titt på den samme tabellen for dette året, ser vi at de har beregnet data for ytterligere fire kategorier. Dette poengterer de også i klimagassregnskapet som da går fra å være splittet på tre kategorier til syv. Leseren kan da enkelt bruke denne tabellen som et grunnlag for å vurdere de historiske

utslippene. Det at selskapet har kommentert ut i denne tabellen for 2021 at de har unnlatt å rapportere på flere av kategoriene fordi de mangler verifiserbare data, mener vi også bidrar til å styrke kvaliteten på rapporteringen gjennom at den blir mer fullstendig. Ufullstendig i form av at de ikke har inkludert alle kategoriene i rapporten, men fullstendig i form av at de da påpeker hva som er inkludert og hva som ikke er inkludert, slik at brukeren får en indikasjon på fullstendigheten. Denne tabellen gjorde oss som brukere oppmerksomme på hvor mange kategorier man kunne forvente å se i en bærekraftsrapportering, og ga oss da også innsikt i hvor vanskelig det var å bedømme resterende selskap som ikke presenterte hvilke kategorier de hadde tatt med i sine rapporterte utslipp. Dette mener vi er med på å understreke viktigheten fullstendighet har, og at det nærmest blir et krav for å i det hele tatt kunne sammenligne.

5.1.10 GRI 305-4

GHG emissions intensity

I denne standarden skal det rapporteres på utslippsintensiteten til selskapene. Dette er et forholdstall mellom utslipp og økonomisk aktivitet. Det er et krav ifølge standarden å rapportere på intensitetsnivået, hvilken selskapsspesifikk variabel de benytter for beregningen, hvilket Scope det gjelder og hvilke gasser som er inkludert i beregningen. Formelen er å dele totalt utslipp for valgt Scope på denne valgte variabelen fra driften. Dette kan ifølge standarden være for eksempel produktenheter, produksjonsvolum, salgsinntekter, antall ansatte og så videre. Det opplyses også i standarden om at dersom det rapporteres på intensiteten knyttet til Scope 3, skal denne presenteres for seg selv og ikke sammen med Scope 1 og 2.

Som det fremkommer, skal det med bakgrunn i standarden rapporteres et tall på intensiteten. I tillegg er det mulig å beregne dette ut ifra det man anser som mest relevant variabel. Syv av selskapene vi har studert rapporterer på standarden, mens de to siste ikke har denne inkludert i sin GRI Indeks og vi finner heller ingen relevante kommentarer på dette. Det kan nevnes at selskap A heller ikke hadde den nevnt i sin GRI Indeks, men vi fant rapporterte tall på det i rapporten. Av de studerte selskapene som rapporterer på dette, er det fire ulike beregninger. Selskap C rapporterer på utslipp per omsatte krone, selskap B og H rapporterer på antall

kilometer, selskap F, G og H rapporterer på bruttotonn per nautiske mil og selskap A og I rapporterer på utslipp per passasjer/gjest. Selskap H er eneste som oppgir to ulike beregninger.

Selskap	A	B	C	D	E	F	G	H	I
Per omsatte krone			x						
Per antall km		x						x	
Antall nautiske mil per skip						x	x	x	
Per passasjer/gjest	x								x
Beregnet intensitet	401	33,5	10			14,2	7,4	5,26	0,13
Utslipp (Scope 1) i tonn CO _{2e}	9 000	4 591 612	62 890	192 459	151 816	291 103	302 657	1 330 000	135 015

Tabell 5.6: Fremstilling utslippsintensitet

Overordnet er dette en standard som gir et godt grunnlag for å kunne sammenligne selskapenes utvikling over tid. I tillegg legger standarden opp til å gi informasjon som kan benyttes for sammenligning mellom ulike selskap, forutsatt at flere regner på de samme forholdstallene. Det blir derimot lite sammenlignbart om alle velger ulike variabler. Skal man sammenligne disse tallene er det mest aktuelt å sammenligne de som bruker de samme formlene, noe vi ser flere av selskapene i vår studie gjør. De fleste selskapene oppgir også formlene, men ikke tallene som er benyttet i beregningen. Dette kunne styrket sammenlignbarheten, slik at man også fikk et bilde på benyttede tall. Av selskapene er det også veldig få som egentlig presiserer både hvilket Scope de har regnet ut for, samt om det gjelder hele virksomheten eller bare deler av den. Selskap F og I er de eneste som presenterer tallet de har kommet frem til i samme tabell som de presenterer utslippet sitt, og således fremgår det også hvilket Scope de har regnet ut for. Begge har kun med for Scope 1.

Som vi ser av faktisk rapportert intensitet i tabellen over, er det stor variasjon i rapporterte tall. Når selskapene presenterer dette og velger variabler kan man spekulere om det velges variabler som gjør at de kan presentere tall som indikerer lav intensitet. Det er slik at de med høy utslippsintensitet forurensar mye i forhold til verdiskapningen de står for. Ser vi på rapporterte

tall over, kommer selskap A dårlig ut om vi sammenligner med selskap I som rapporterte på det samme. Ved å sammenligne disse vil man betvile hvorvidt noen av dem gir et rettvise bilde. At svært få av selskapene i det hele tatt kommenterer tallet, forklarer beregningen eller oppgir tallene de faktisk har benyttet i beregningen, gjør i tillegg at muligheten for sammenligning av tallet reduseres.

Det er ingen krav til å oppgi tall for tidligere år i standarden. Som bruker er det å sammenligne mot tidligere år noe som kan være givende for å se det hele i et større perspektiv. De aller fleste selskaper ønsker å øke aktiviteten og resultatene i selskapet, men samtidig redusere belastningen på miljøet. Av selskapene vi har studert som rapporterer på dette, er det kun selskap B, C og F som oppgir intensiteten også i 2020. Selskap I oppgir for basisåret sitt. Hvilke selskap som har klart å redusere intensiteten er dermed vanskelig å studere, når så få rapporterer på dette.

Som nevnt over her, påpekte ikke selskap A i GRI indeksen at de rapporterte på dette, men vi fant det oppgitt i tabellen hvor de presenterte utslippet sitt. Det var også tilfeller hvor selskapene ikke henviste til riktige og relevante sider i indeksen, samt at for selskap B presenterte de tallet på siden de henviste til, men formelen de benyttet fant vi på en helt annen side. Dette betyr at man kan miste mye av muligheten for sammenligning, når det er misvisende informasjon i indeksen.

5.1.11 GRI 305-5

Reduction of GHG emissions

GRI 305-5 krever at virksomhetene rapporterer klimagassutslipp redusert som en direkte følge av initiativer for reduksjon. Dette skal oppgis i tonn CO₂-ekvivalenter. På samme måte som for GRI 305-1, 2 og 3 skal man rapportere hvilke klimagasser som er inkludert, basisår, samt hvilke standarder, metoder, forutsetninger og beregningsmetoder som er benyttet. I tillegg skal det opplyses om hvilket Scope reduksjonen knytter seg til (Scope 1, 2 og/eller 3). Standarden spesifiserer videre at selskapene her ikke skal inkludere reduksjoner som kommer av at det har

vært redusert produksjon eller lignende. Vi mener at det at GRI tar inn en egen standard som konkretiserer hvilken informasjon selskapene skal gi vedrørende reduksjoner er sentralt for sammenlignbarheten. Dette mener vi fordi selskapene da vil gi mer konkret informasjon, dersom de følger kravene, til eventuelle reduksjoner, og hva grunnen til reduksjonene er. Som vi har diskutert tidligere vil mangelfull informasjon knyttet til endringer medføre at informasjonen kan feiltolkes. Dette konkretiserer derimot hensikten med å opplyse brukeren slik at hen får tilfredsstillende informasjon til å kunne sammenligne over tid. Om man derimot ønsker å sammenligne selskap mot selskap, mener vi ikke denne standarden er like sentral. Dette fordi det vil være særegent hva de ulike selskapene gjør for å redusere utslippene, men man kan gjøre seg opp en mening om hvilket fokus de ulike selskapene har på å redusere klimagassutslipp.

Gjennomgangen av rapporteringen til selskapene i vårt utvalg viser at fire av selskapene ikke har tatt med denne standarden i sin GRI indeks, og vi antar derfor at de ikke rapporterer på dette. For de fem resterende fremkommer henvisning til ulike sider i bærekraftsrapporten, men en gjenganger er at informasjonen som opplyses på disse sidene rundt reduserte utslipp er svært lite konkret. Vi ser overordnet at det brukes mye plass i bærekraftsrapporten på å opplyse om enkelttiltak av ulik størrelse som er gjort, samt planlagte tiltak. Det vi derimot ser at mangler mange steder er tallfesting av hvor mye disse tiltakene har bidratt med. Selskap A bruker eksempelvis en hel side i sin bærekraftsrapport på å fortelle om tiltak som er gjort og skal gjøres uten at noe tallfestes. Blant annet bruker de et helt avsnitt på å fortelle om at de har anskaffet en elektrisk UTV uten å forklare noe om hvordan dette påvirker deres klimagassutslipp. Selskap G har en egen del i sin rapport som handler om hvilke mål de har satt seg, og hvordan de har gjort det i år i forhold til målene som er satt. I den sammenheng kommenteres noen av årets resultater ut med begrunnelse i hva som er hovedgrunnen til reduksjonen eller økningen i utslippet. Her ser man blant annet at de direkte utslippene (Scope 1) fremstår som økte i tabellen, men ved ytterligere forklaring ser man at dette i stor grad kommer som følge av økning i antall skip. Når selskapet da videre forklarer ut at de har investert i ny teknologi, samt mer miljøvennlige skip som gjør at utslippet per båt er redusert, får man derimot en bedre forklaring på endringen.

5.1.12 GRI 305-6

Emissions of ozone-depleting substances (ODS)

Her skal det rapporteres på ozonnedbrytende stoffer. De fleste stoffer som slippes ut brytes ned i troposfæren, men her skal det rapporteres på de stoffene som ikke brytes ned her, men går helt ut i stratosfæren (Isovator, u.å.). Forklart på en enklere måte er det drivhusgasser med direkte oppvarmingseffekt. Standarden legger opp til mye av det samme som i standardene nevnt over. Det skal rapporteres i tonn KFK-11 (CFC-11 er engelsk begrep), substans i beregningen, kilder på utslippsfaktorer og eventuelle metoder, beregninger eller forutsetninger som er gjort. Det spesifiseres også at man skal rapportere både på utslipp i forbindelse med produksjon, import og eksport. I tillegg er det presentert en formel på utregningen, hvor man blant annet kan trekke ut stoffer som blir destruert ved bruk av godkjente teknologier.

Av selskapene vi har studert er det ingen som har rapport på dette og det blir vanskelig å gjøre en studie på sammenlignbarheten på denne delen av rapporteringen. Det kan sammenlignes i den forstand at ingen selskaper rapporterer, men det er kun ett selskap som forklarer hvorfor det ikke er med. For resterende selskap vet man ikke som bruker om det er fordi de ikke har slikt utslipp eller om det bare ikke er rapportert på. Av selskapene er det kun selskap G som kommenterer ut og forklarer hvorfor denne ikke er medtatt, og det skyldes at de ikke har produksjon, import eller eksport av slike stoffer. Dette forklarer de ut i indeksen. Samtidig som de har et større avsnitt knyttet til dette i rapporteringen, som det henvises til i GRI indeksen, og her sier de hvordan de har jobbet med dette og hvordan de håndterte det tidligere når de faktisk hadde utslipp på dette.

5.1.13 GRI 305-7

Nitrogen oxides (NOx), sulfur oxides (SOx), and other significant air emissions.

Dette er standarden som blir litt "oppsamlingen" for resterende utslipp av andre type gasser og stoffer. Her skal det blant annet rapporteres på nitrogenoksider, svoveldioksider og andre vesentlige utslipp. Standarden legger frem krav til å oppgi kilde til utslippsfaktoren som er benyttet, metoder, forutsetninger og beregningsverktøy som er benyttet, samt at det legges opp

til valg av fire ulike tilnærminger ved beregning av utslippene. Dersom noen er nødt til å gjøre estimater i beregningene skal dette også påpekes. Av studerte selskaper så er det kun fire selskaper som refererer til denne standarden i sin indeks. Selskap I er dog en av disse, men i indeksen står det ingen referanse til sidetall og vi finner ingen relevant informasjon på dette i rapporten. Selskap D derimot, har ingen henvisning til denne i indeksen, men vi finner rapporterte tall på nitrogen- og svovel-utslipp i en tabell hvor de presenterer de andre utslippene sine. De oppgir ingen ytterligere informasjon knyttet til dette. Selskap B er en av de fire som har denne standarden med i indeksen, men de forklarer i sin indeks at de ikke rapporterer på denne type utslipp. Her nevner de både at de ikke har etablerte systemer for å beregne et slikt utslipp, samt at de skriver at det er teknisk umulig å rapportere på dette fordi de ikke kan måle dette. Selskap C forklarer ut i sin indeks hvilke av de nevnte utslippene i standarden som de ikke rapporterer på, med forklaring at de ikke har virksomhet som medfører vesentlige utslipp på disse gassene. For gassene de dog rapporterer på, er disse presentert i en tabell i bærekraftsrapporten. Her har de også splittet utslippet på ulike avdelinger, samt at de oppgir kilde til hvor utslippsfaktoren de benytter er innhentet. De presenterer kun 2021 tall. Selskap H presenterer i underdokumentet sitt hvordan beregningene på noen av utslippene er gjort, men det opplyses ikke om hvilken kilde som er benyttet på de ulike faktorene eller hvilken faktor de faktisk har brukt. Selve utslippet er her presentert i bærekraftsrapporten i en tabell, og det er kun årets tall som er presentert. Selskap G er eneste selskap som faktisk tar for seg rapporteringen og gir utfyllende kommentarer til tallene. I tillegg til fotnote hvor de oppgir kilden til utslippsfaktorer benyttet, har de en egen kolonne i tabellen hvor utslippet presenteres hvor benyttet faktor fremkommer. Vi ser av rapporteringen på denne standarden at det ikke er noen nye poenger knyttet til sammenlignbarheten og at det blir samme type komplikasjoner som påpekt tidligere. Dette er mye med bakgrunn av at kravene er de samme, det er bare nye utslipp som skal rapporteres på. Det kan uansett sies at når ikke halvparten av de studerte selskapene en gang har med standarden, samt at det er stor variasjon i hvordan det faktisk presenteres for de som har dette med, er det vanskelig å sammenligne selskapene.

5.2 Oppsummering GRI 305

Oppsummert viser våre funn at mange av selskapene påberoper seg å rapportere etter GRI, men vi ser gjentakelser av at selskapene ikke gir tilstrekkelig informasjon, eller informasjon i det hele tatt, til å tilfredsstille kravene som GRI stiller. Når vi da ser at noen av selskapene på flere områder faktisk gir omfattende og detaljert informasjon som tilfredsstiller kravene som er satt, viser det at man ikke kan skynde på standardenes utforming. Det at selskapene faktisk ikke følger kravene som er satt, mener vi er et funn i seg selv. Dette gjør at selv om GRI krever at informasjonen skal tilfredsstille blant annet kvalitetskravet sammenlignbarhet, vil det ikke oppnås, fordi selskapene ikke følger kravene. Der vi ser at det gis god nok informasjon til å tilfredsstille kravene ser vi med en gang at informasjonen er et bedre grunnlag for sammenligning, både over tid, men også mot andre selskap. Vi vet dog at det vil komme strengere reguleringer på området innen kort tid, som gjør at rapporteringen går fra å være frivillig til å bli pliktig. Å ikke følge kravene vil da anses som et brudd mot reguleringen, som kan ettergås, og rapporteringen vil da gå fra å bidra til moralsk legitimitet til å også bidra til regulatorisk legitimitet. I tillegg vil det være krav om attestasjon fra ekstern revisor. Dette antar vi at også kan bidra til at kvaliteten på rapporteringen øker, fordi det blir tatt mer på alvor.

Vi ser også at det kunne vært gjort tydeligere presiseringer i utformingen av kravene for å oppnå at informasjonen som gis tilfredsstiller kravene til kvalitet. En gjentakelse vi ser her er at kravene gir mulighetsrom ved å ikke være konkrete nok. Eksempler på dette er at GRI krever at du opplyser om hvilken kilde du har benyttet for GWP-faktor, eller hvilken metode du har brukt for beregning. Ved å heller spisse disse kravene til å tvinge selskapene til å bruke samme GWP-faktorer, eller samme beregningsmåter, ville dette innskrenket disse mulighetsrommene. En slik innskrenkning mener vi også ville bidratt til at det ville bli vanskeligere å benytte Lindbloms (2010) legitimitetsstrategi 2, 3 og 4, men heller tvunget virksomhetene til å kommunisere sine faktiske endringer de gjør for å bli bedre. Men som vi har drøftet innledningsvis så handler ikke sammenlignbarhet om uniformitet, og ved å åpne for valgmuligheter, åpner også GRI for at selskapene kan tilpasse rammeverket til sin virksomhet. Man må da bare håpe at selskapene ikke benytter tilpasningsmulighetene til å gi misvisende informasjon.

Et siste punkt vi vil påpeke i denne oppsummeringen, er bruken av GRI-indeks. GRI krever at selskapene vedlegger en indeks som blant annet viser hvor i rapporten brukeren finner hvilken informasjon. Her ser vi igjen et gjennomgående brudd med kravene i standarden, ved at mange av selskapene hopper over enkelte standarder uten å kommentere ut hvorfor. Vi ser også eksempler på selskap som henviser til sidetall der man ikke finner noe informasjon vedrørende kravet. På den måten kan selskapene vise til det som ser ut som en omfattende rapport, men som egentlig har store mangler. Kravet om å ha en indeks mener vi i utgangspunktet er et positivt bidrag for å forenkle informasjonsinnhenting for brukeren. Man vil få et overordnet blick på både omfanget av rapporten, samt at man enklere kunne finne informasjonen man er ute etter. Det krever dog at brukeren faktisk finner informasjonen det henvises til.

5.3 Generelle betraktninger

Ved gjennomgang av rapporteringen gjorde vi oss også noen andre betraktninger som vi ikke har løftet gjennom å se på kravene i GRI, men som vi også mener er aktuelle for å bedømme om informasjonen er sammenlignbar. En betraktning vi her gjorde var hvordan selskapene fremstiller informasjonen i rapporten, både med tanke på layout, bruk av tabeller, tekst, figurer, bilder og andre visuelle effekter. Her noterte vi oss at samtlige av de ni selskapene viser utslippene sine i en eller annen form for tabell. I tabellen fremgår utslippene fordelt på de ulike Scopene, i tillegg til at de fleste i samme tabell viser historiske utslipp fordelt på alt fra ett til fire år bak i tid. Et av selskapene viser ikke dette, noe de begrunner med at det er første året de utarbeider rapporten. En slik fremstilling mener vi gjør det enklere for brukeren å sammenligne historisk, fordi all informasjonen da er samlet på ett sted. Allikevel ønsker vi å trekke frem selskap E som her slår sammen Scope 1 og 2 i tabellen, og dermed mister man fort muligheten til å sammenligne mot andre selskap. Det kan i denne sammenhengen nevnes at det ikke fremgår som et eksplisitt krav i GRI å vise sammenligningstall for de foregående årene, selv om det er anbefalt. I GRI 1 fremkommer det derimot at selskapene skal sammenligne utslippene mot de to foregående årene, og ettersom denne nye standarden gjelder for de neste årenes

bærekraftsrapporteringer, vil man nok se at selskapene inkluderer mer historisk informasjon, som kan bidra til sammenligning, fremover.

Videre vil vi trekke frem selskap G som i bærekraftsrapporten velger å vise utslippene i et kakediagram, som igjen er splittet opp i nye kakediagram. Brukeren vil da kunne gjøre seg en oppfatning av hvor stor andel de ulike Scopene utgjør av det totale utslippet, men samtidig mister man evnen til å sammenligne mot historisk informasjon, samt andre selskap. Tabellen som derimot viser denne informasjonen er det linket til i det ene hjørnet, hvor man blir sendt til hjemmesiden, hvor man må lete for å finne tabellen. Vi stilte oss med en gang da spørsmålet om dette var gjort med hensikt, for å få oss som brukere til å unngå å dypdykke i tallene, men heller fokusere på kakediagrammet i rapporten. Også bilder og figurer av ulike slag brukes til å fylle rapportene, som vi ofte heller ikke kunne se hadde noen sammenheng til temaet. Virkemiddelet som derimot blir brukt mest er tekst. Vi anser det som en fellesnevner for alle selskapene at de benytter store deler av sin rapportering rundt utslipp på å gi kvalitativ informasjon i form av tekst. Dette handler ofte om overordnet og generell informasjon rundt mål, ambisjoner, strategier, enkelttiltak og lignende informasjon som er lite egnet for å oppnå sammenlignbarhet. Problemet er også at det er manglende integrasjon mellom disse uttalte målsetningene og hva virksomheten faktisk rapporterer på. Noe av det som går igjen i notatene våre er at "enkelte målbare og sammenlignbare indikatorer er sauset sammen med masse annen informasjon". Allikevel ser vi også "prakteksemlene" på konkretisering hos selskapene som har egne dokumenter som oppsummerer mange av kravene, uten å oppgi annen "unødvendig støy". Vår oppfatning er at det er dette som bidrar til sammenlignbar informasjon, og ikke de mer "rosmalte" rapportene.

En annen betraktning vi mener det er verdt å nevne, er at noen av selskapene har valgt å vise utslippet fordelt på mer enn bare de ulike Scopene. Et eksempel er selskap C som blant annet deler inn sitt Scope 1 utslipp på vei og bygg, eller selskap G som presenterer sine Scope 3 utslipp fordelt på kapitalgoder, avfall, tjenestereiser, drivstoff- og energirelaterte aktiviteter. Det skal nevnes at GRI har tatt inn dette med ytterligere oppdeling som en av sine anbefalinger, og

begrunner det med at det kan bidra til transparens og sammenlignbarhet over tid, men det er altså ikke et krav. For større konsern som driver ulik type virksomhet, og har stor geografisk spredning, mener vi dette kan være et godt virkemiddel for å hjelpe brukeren til å få informasjon til å kunne sammenligne mellom ulike selskaper, men også følge utviklingen historisk innenfor de ulike delene av virksomheten. Dette leder oss inn på neste betraktning, som handler om at bærekraftsrapporten følger konsernet.

Denne betraktningen gjorde vi allerede da vi skulle innhente informasjonen vi trengte for å kunne analysere virksomhetenes bærekraftsrapportering. Det at bærekraftsrapporten som regel følger konsernet, gjør at informasjonen gjelder for konsernet som helhet. Som nevnt i metoddelen gjorde også dette at vi så det nødvendig å sette et kriterium knyttet til det at selskapet måtte utgjøre en vesentlig del av konsernet for å inngå i utvalget. Dette så vi da mange av selskapene som kom med på listen utgjorde en relativt liten del av større, internasjonale konsern, selv om selskapet var stort i Norge. Etersom samtlige av selskapene i vårt utvalg inngår i konsern, gjelder derfor bærekraftsrapporten også for andre selskap. Ett av funnene som i den forbindelse overrasket oss var at kun ett av de ni selskapene valgte å rapportere utslipp per datterselskap, i tillegg til å vise totale utslipp for konsernet. Et krav om at informasjonen skulle vært splittet på eksempelvis vesentlige døtre, mener vi ville gitt et bedre sammenligningsgrunnlag for brukeren, ettersom selskapene ofte opererer i ulike bransjer. Dette ville også bidratt til å enklere se hvordan eventuelle endringer fra år til år fordelte seg på de ulike selskapene.

5.4 Attestasjon

I vår oppgave har ikke attestasjon av bærekraftsrapporteringen vært et hovedfokus. Allikevel presenterte vi i tabell 5.1 en oversikt over hvor mange av selskapene som hadde attestasjon på sin bærekraftsrapportering og vi har kort gjennomgått om dette påvirker sammenlignbarheten, for å se om dette eventuelt kan være en grunn til at noe er sammenlignbart. Fire av de ni selskapene vi har studert har fått deler av bærekraftsrapporten attestert av ekstern revisor. Av

beretningene som presenteres er det varierende og tidvis noe uklart hva som faktisk er attestert på, og det er dermed ikke direkte sammenlignbart hvordan type attestasjon rapportene har. Det som dog fremgår av attestasjonene er at de gjerne er knyttet til de delene av rapportene vi har studert, og det burde dermed være en forventning til at kvaliteten på disse områdene burde være gode på selskapene med attestasjon.

Vi kan ikke se noen klar sammenheng mellom hvor sammenlignbare bærekraftsrapportene som er attestert på er, kontra de som ikke er attestert. I og med at vi ikke har satt noen score på selskapene kan vi ikke utarbeide for eksempel en korrelasjonsanalyse for å presentere dette. Men for å trekke paralleller kan vi for eksempel se at selskap F er av selskapene som har attestasjon på sin bærekraftsrapport. Dette selskapet har vi også tidligere i oppgaven kritisert for å blant annet ikke ha presentert noe annet enn Scope 1 utslipp. I dette tilfellet har også revisor attestert på ESG nøkkeltall knyttet til klima, og det øker forventningen til at det burde vært presentert ytterligere mer info i bærekraftsrapporten som kunne styrket sammenlignbarheten. Videre løftet vi frem Selskap C som eksempel under 305-3, hvor det var vanskelig å sammenligne deres utslipp i denne kategorien fordi det blant annet var lite forklaringer, samt at det generelt var andre mangler i rapporteringen. Selskap C har også attestasjon av sin bærekraftsrapport, men dette er blant attestasjonene som er vanskeligst å tyde hva faktisk gjelder. Selskap H og G har også fått deler av bærekraftsrapporten sin attestert. Disse selskapene er blant selskapene vi ofte har trukket frem som "gode eksempler" og det har vært lettere å tyde rapporteringen. Selv om vi har trukket frem selskap G og H som gode i noen tilfeller, har de også enkelte mangler i rapporteringen, som for eksempel at ingen av dem har med pkt c. knyttet til biogene utslipp, ingen av dem kommenterer ut basisår i henhold til kravene i standardene og så videre. Med bakgrunn i dette mener vi at attestasjon ikke bygger opp under bedre kvalitet ved rapporteringen, og forventningen man med utgangspunkt i legitimitetsteorien har om høyere samsvar med GRI ved attestasjon kan forkastes.

Kapittel 6: Konklusjon

Våre funn viser at selv om virksomheter befinner seg i samme bransje og benytter samme rammeverk for rapportering, ser man likevel at informasjonen som gis rundt deres klimagassutslipp ikke er sammenlignbar på alle områder. Våre funn tyder på at dette har en sammensatt forklaring, som blant annet består av at virksomhetene har en vei å gå for å faktisk tilfredsstille kravene i standardene de følger. Når selskapene ikke følger kravene ivaretas ikke interessene til alle interessentene, slik det forventes under stakeholderteorien. Vi har også sett at GRI kunne skrenket inn mulighetsrommene ved å gi tydeligere krav, som hadde bidratt til at informasjonen ville bli mer sammenlignbar. Allikevel åpner også slike mulighetsrom for å kunne vise at ulike ting faktisk er ulikt, noe som skaper en viss fleksibilitet. Uansett mener vi det er viktig at reglene er tydelige nok til å ikke åpne for at like ting blir presentert ulikt. I så fall vil man samtidig åpne for at virksomhetene kan benytte en mer strategisk innfallsvinkel for å sikre sin legitimitet overfor interessentene, noe som ikke er ønskelig.

Vi mener, basert på dette, at våre funn knyttet til årsaker til lite sammenlignbarhet også kan generaliseres til all type bærekraftsrapportering og ikke bare gjelder transportbransjen. Både det at selskapene ikke tilfredsstiller kravene standarden setter, og det at standarden åpner for fleksibilitet er grunner som ikke knytter seg til bransjen, men til rapporteringkvalitet og standardenes utforming.

Videre forskning

Vi har i denne studien gjort en tverrsnittundersøkelse der vi benytter rapportering fra ulike selskaper fra samme tidspunkt som grunnlag for å vurdere sammenlignbarheten. Det kunne også vært interessant å benytte rapportering over flere år for å se utviklingen. Spesielt når det snart blir lovpålagt å rapportere etter bestemte standarder. Det å da kunne undersøke om mulighetene for å sammenligne ble forbedret gjennom tid, og spesielt da ved etablering av nytt rammeverk, mener vi ville fanget opp eventuelle andre faktorer som påvirker sammenlignbarheten. Blant annet ville det vært interessant å se på hvordan de sektorspesifikke standardene bidrar til å øke sammenlignbarheten mellom selskaper i en og samme sektor.

En annen måte å utvide studien på ville være å inkludere flere områder av bærekraftsrapporteringen, ettersom vi kun har fokusert på det som har med klimagassutslipp å gjøre. Man kunne også inkludert flere ulike rammeverk for å se om det er forskjeller mellom de ulike rammeverkene.

For å kunne svart ut eventuelle andre faktorer som påvirker sammenlignbarheten mener vi også det kunne vært aktuelt å gått dypere inn i selskapenes rapportering ved å kontakte de ansvarlige hos de ulike selskapene og foretatt et intervju, slik at man fikk en dypere forståelse for hvordan de tenker rundt valgene som tas, og hva de legger i kvalitetskravet sammenlignbarhet. Man ville da i større grad kunne danne seg en mening om svakhetene vi har funnet skyldes forhold ved selskapet, deres bærekraftsansvarlige, eller om det kun er eksterne forhold som påvirker.

Vi har i denne studien også kort vurdert hvilken virkning attestasjon av bærekraftsrapportering får, men å sentrere oppgaven rundt attestasjon og hvilken påvirkning en attestasjon har, mener vi også ville være en spennende problemstilling. Spesielt nå som attestasjonen etterhvert blir pliktig.

Som vi har sett i vår oppgave bygger mange av kvalitetskravene opp under hverandre, og noen av dem er tilnærmet avhengige av hverandre. Vi mener derfor det også kunne vært interessant å

utvidet studien til å også gjelde andre kvalitetskrav, slik at man kunne sett hvilke kvalitetskrav som selskapene anser som de viktigste, men også hvilke kvalitetskrav brukerne av rapporteringen anser som de viktigste.

Litteraturliste

- Aldrich, H. & Ruef, M. (2006). *Organizations Evolving*. SAGE Publications.
- Baalouch, F., Ayadi, S. D., & Hussainey, K. (2019). A study of the determinants of environmental disclosure quality: evidence from French listed companies. *Journal of Management and Governance*, 23, 939 - 971. <https://doi.org/10.1007/s10997-019-09474-0>
- Ballou, B., Chen, P.-C., Grenier, J. H., & Heitger, D. L. (u.å.). Corporate social responsibility assurance and reporting quality: Evidence from restatements. *Journal of Accounting and Public Policy*, 37(2), 167-188. <https://doi.org/10.1016/j.jaccpubpol.2018.02.001>
- Boiral, O., & Henri, J.-F. (2017). Is Sustainability Performance Comparable? A Study of GRI Reports of Mining Organizations. *Business & Society*, 56(2), 283 - 317. <https://doi-org.ezproxy2.usn.no/10.1177/0007650315576134>
- Carbon Disclosure Project. (u.å.). *About us: What we do*. CDP. Hentet 28. Mars 2023 fra <https://www.cdp.net/en/info/about-us/what-we-do>
- Chauvey, J.-N., Giordano-Spring, S., Cho, C. H., & Patten, D. M. (2015). The Normativity and Legitimacy of CSR Disclosure: Evidence from France. *Journal of Business Ethics*, 130(4), 789-803. <http://www.jstor.org/stable/24703458>
- Ching, H. Y., & Gerab, F. (2017). Sustainability reports in Brazil through the lens of signaling, legitimacy and stakeholder theories. *Social Responsibility Journal*, 13(1), 95-110. <https://doi.org/10.1108/SRJ-10-2015-0147>
- Ching, H. Y., Gerab, F., & Toste, T. (2013). Analysis of sustainability reports and quality of information disclosed of top Brazilian companies. *International Business Research*, 6(10), 62 - 77. <http://dx.doi.org/10.5539/ibr.v6n10p62>
- Ching, H. Y., Gerab, F., & Toste, T. H. (2017). The Quality of Sustainability Reports and Corporate Financial Performance: Evidence From Brazilian Listed Companies. *SAGE Open*, 7(7). <https://doi.org/10.1177/2158244017712027>
- Christensen, H. E., & Johansen, E. B. (2022). *GRI-rapportering blant Norges 200 største selskaper – bare for syns skyld?* [Masteroppgave].
- Deegan, C. M. (2019).). Legitimacy theory. Despite its enduring popularity and contribution, time is right for a necessary makeover. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 32(8), 2307-2329. <https://doi.org/10.1108/AAAJ-08-2018-3638>
- de Freitas Netto, S. V., Falcão Sobral, M. F., Bezerra Ribeiro, A. R., & da Luz Soares, G. R. (2020). Concepts and forms of greenwashing: a systematic review. *Environmental Sciences Euroe*, 32(19). Springer Open. <https://doi.org/10.1186/s12302-020-0300-3>
- Dowling, J., & Pfeffer, J. (1975). Organizational Legitimacy: Social Values and Organizational Behavior. *The Pacific Sociological Review*, 18(1), 122-136. <https://doi.org/10.2307/1388226>

- EFRAG. (2022, November). *Draft European Sustainability Reporting Standards ESRS 1 General requirements*.
<https://www.efrag.org/Assets/Download?assetUrl=%2Fsites%2Fwebpublishing%2FSiteAssets%2F06%2520Draft%2520ESRS%25201%2520General%2520requirements%2520November%25202022.pdf>
- Ellefsen, H. C. (2019, 31. oktober). Global Reporting Initiative - en kort innføring. *Regnskap Norge*. <https://www.regnskapnorge.no/faget/artikler/regnskap/global-reporting-initiative---en-kort-innforing/#>
- Elster, K. (2022, November 11). Ny rapport: Kraftig økning i CO₂-utslipp i 2022 – NRK Urix – Utenriksnyheter og -dokumentarer. *NRK*. https://www.nrk.no/urix/ny-rapport_-kraftig-okning-i-co_2-utslipp-i-2022-1.16174365
- Emisoft (u.å.) *Hva er GHG-protokollen*. Hentet 31. Mars 2023 fra <https://www.emisoft.com/kunnskapssenter/ghg-protokollen/hva-er-ghgprotokollen/>
- EU Taxonomy Info. (u.å.). *EU Taxonomy Overview*. EU Taxonomy Info. Hentet 10. November 2022 fra <https://eu-taxonomy.info/info/eu-taxonomy-overview>
- Fallan, E., Granrud, H. R., Litlabø, E., & Rønning, J. E. (2021). Miljørapportering i oppdrettsforetak: Fast i fisken? *Magma - Tidsskrift for økonomi og ledelse*, 24(7), 121 - 130.
- Fallan, E. (2016). Environmental reporting regulations and reporting practices. *Social and Environmental Accountability Journal*, 36(1), 35-55.
<https://doi.org/10.1080/0969160X.2016.1149300>
- Fallan, E., & Fallan, L. (2017). Er regnskapsreguleringer avgjørende for kvaliteten på miljøinformasjon i årsrapporten? I Busch, Olaussen, & Pettersen (Red.), *Bred og spiss! NTNU Handelshøyskolen 50 år. En vitenskapelig jubileumsantologi* (Kap. 5). Fagbokforlaget
- Fallan, E. (2020). Bruk av informasjon fra foretaks miljørapportering til ressursallokerings- og kontrollformål. I T. Stenheim, K. M. Baksaa og E. M. Kulset (Red.), *Aktuelle temaer i regnskap og revisjon* (Kap. 9, s. 243–275). Oslo: Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.112.ch9>
- Fernando, S., & Lawrence, S. (2014). A theoretical framework for CSR practices: Integrating legitimacy theory, stakeholder theory and institutional theory. *The Journal of Theoretical Accounting*, 10(1), 149-178.
- Finanstilsynet. (2020). *Kartlegging av foretakenes bærekraftsrapportering* [Temarapport]. https://www.finanstilsynet.no/globalassets/tilsyn/finansiell-rapportering/kartlegging_av_foretakenes_barekraftsrapportering_01092020.pdf
- FN-Sambandet. (2021). *Bærekraftig utvikling - Fattigdom*. FN-sambandet.
<https://www.fn.no/tema/fattigdom/baerekraftig-utvikling>
- Freeman, R. E. (1984). *Strategic management: A stakeholder approach*. Boston: Piman.

- Freeman, R. E., & Reed, D. L. (1999). Aksjonærer og interessenter - et nytt perspektiv på styring av foretak. *Magma*, 2(6), 71-91.
- Gamsjäger, L., & Ray, D. (2021, 5. oktober). *GRI, SASB, CDP – Making sense of overlapping sustainability and climate disclosures*. Nordea. <https://www.nordea.com/en/news/gri-sasb-cdp-making-sense-of-overlapping-sustainability-and-climate-disclosures?translation=nb>
- Garcia-Torea, N., & Fernandez-Feijoo, B. (2019). CSR reporting communication: Defective reporting models or misapplication? *Corporate Social-Responsibility and Environmental Management*, 27(2), 952-968. <https://doi.org/10.1002/csr.1858>
- Gjesdal, F. (1981). Accounting for Stewardship. *Journal of Accounting Research*, 19(1), 208-231. <https://doi.org/10.2307/2490970>
- Golafshani, N. (2003, 4. desember). Understanding Reliability and Validity in Qualitative Research. *The Qualitative Report*, 8(4), 597 - 606. <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2003.1870>
- Gray, R. (2007). Taking a Long View on What We Now Know About Social and Environmental Accountability and Reporting. *Social and Environmental Accounting*, 1(2), 169-198. <https://doi.org/10.22164/isea.v1i2.13>
- GRI. (u.å.-a). *About GRI*. GRI. Hentet 28. Mars 2023 fra <https://www.globalreporting.org/about-gri/>
- GRI. (u.å.-b). *Mission & history*. GRI. Hentet 28. April 2023 fra <https://www.globalreporting.org/about-gri/mission-history/>
- GRI. (2016a). GRI 101: Foundation 2016. GSSB. <https://www.globalreporting.org/standards/media/1036/gri-101-foundation-2016.pdf>
- GRI. (2016b). GRI 305: Emissions. GSSB. <https://www.globalreporting.org/standards/media/1012/gri-305-emissions-2016.pdf>
- GRI. (2022). GRI 1: Foundation 2021. GSSB. <https://globalreporting.org/pdf.ashx?id=12334>
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Fagbokforlaget.
- Grønnvaskingsplakaten. (u.å.). Grønnvasking. Hentet 18. April 2023 fra <https://gronnvasking.no/>
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1994). Competing paradigms in qualitative research. In *Handbook of qualitative research* (s. 105-117). Sage Publications, Inc.
- Guthrie, J., & Parker, L. (2012). Corporate social reporting: a rebuttal of legitimacy theory. *Accounting and business research*, 19(76), 343-352. <https://doi.org/10.1080/00014788.1989.9728863>
- IASB. (2003). IAS 8 Regnskapsprinsipper, endringer i regnskapsmessige estimater og feil. London: IFRS Foundation Publications Department.
- IAASB. (2013). ISAE 3000 (revidert) Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon.

- IASB. (2018). Conceptual framework for financial reporting. London: International Accounting Standards Board.
- IFRS. (u.å.). *IFRS - International Sustainability Standards Board*. IFRS Foundation. Hentet 10. November 2022 fra <https://www.ifrs.org/groups/international-sustainability-standards-board/>
- Isovator. (u.å.). *ODP*. Stiftelsen Returgass. <https://www.returgass.no/regelverk-miljo/ozonlaget/odp/>
- Jadoon, I. A., Ali, A., Ayub, U., Tahir, M., & Mumtaz, R. (2021). The impact of sustainability reporting quality on the value relevance of corporate sustainability performance. *Sustainable Development*, 29(1), 155-175. <https://doi.org/10.1002/sd.2138>
- Johannessen, A., Christoffersen, L., & Tufte, P. A. (2020). *Forskningsmetode for økonomisk-administrative fag* (4th ed.). Abstrakt.
- Key, S. (1999). Toward a new theory of the firm: a critique of stakeholder "theory". *Management Decision*, 37(4), 317-328. <https://doi.org/10.1108/00251749910269366>
- Klimapartnere. (u.å.). *Metode for klimaregnskap*. Hentet 18. April 2023 fra <https://klimapartnere.no/metode-for-klimaregnskap/>
- KPMG International. (2022). *Big shifts, small steps* [Survey of Sustainability Reporting 2022]. <https://assets.kpmg.com/content/dam/kpmg/xx/pdf/2022/10/ssr-small-steps-big-shifts.pdf>
- Laine, M., Tregidga, H., & Unerman, J. (2021). *Sustainability Accounting and Accountability* (3rd ed.). SD Books.
- Lépineux, F. (2005). Stakeholder theory, society and social cohesion. *Corporate Governance*, 5(2), 99-110. <https://doi.org/10.1108/14720700510562640>
- Lindblom, C. (2010). The Implications of Organizational Legitimacy for Corporate Social Performance and Disclosure. In R. Gray, J. Bebbington, & S. Gray, *Social and Environmental Accounting Volume II Developing the Field* (s. 51-63). London: SAGE.
- Lodhia, S., Jacobs, K., & Park, Y. J. (2012). Driving Public Sector Environmental Reporting. *Public Management Review*, 14(5), 631-647. <https://doi.org/10.1080/14719037.2011.642565>
- Luque-Vilchez, M., & Larrinaga, C. (2016). Reporting models do not translate well: Failing to regulate CSR reporting in Spain. *Social and Environmental Accountability Journal*, 36(1), 56 - 75.
- Mahadeo, J. D., Oogarah-Hanuman, V., & Soobaroyen, T. (2011). A Longitudinal Study of Corporate Social Disclosures in a Developing Economy. *Journal of Business Ethics*, 104(4), 545-558. <https://www.jstor.org/stable/41476326>
- Meld. St. 12. (2021-2022). *Finansmarkedsmeldingen 2022*. Finansdepartementet. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-12-20212022/id2909342/?ch=5#kap5-3-2>

- Meld. St. 13. (2020-2021). Klimaplan for 2021-2030. Det kongelige Klima- og miljødepartementet.
<https://www.regjeringen.no/contentassets/a78ecf5ad2344fa5ae4a394412ef8975/nn-no/pdfs/stm202020210013000dddpdfs.pdf>
- Meld. St. 20. (2020 - 2021). *Nasjonal transportplan 2022 - 2033*. Det kongelige Samferdselsdepartement. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-20-20202021/id2839503/?ch=1>
- Melting, E., & Tungen, Ø. (2012). *Miljørapportering og lovverk: Har rapporteringspraksis utviklet seg etter endelig innføring av Norsk RegnskapsStandard 16 i 2007?* [Masteroppgave].
- Melvær, K. (2019). *Forskning for forskerspirer*. Holbergprisen.
https://holbergprisen.no/sites/default/files/2019-11/Forskning%20for%20forskere%202019_ALT_mindre.pdf
- Miles, S. (2017). Stakeholder Theory Classification: A Theoretical and Empirical Evaluation of Definitions. *Journal of Business Ethics*, 142, 437-459. <https://doi.org/10.1007/s10551-015-2741-y>
- Miljødirektoratet. (2022a). *Miljøindikator 5.4.1*. Miljøstatus. Hentet 19. april 2023 fra <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/miljomal/klima/miljomal-5.4/miljoindikator-5.4.1>
- Miljødirektoratet. (2022b). *Norske utslipp av klimagasser*. Miljøstatus. Hentet 30. Mars 2023 fra <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/klima/norske-utslipp-av-klimagasser/>
- Miljødirektoratet (u.å.). *Klimagassutslipp fra transport i Norge*. Miljøstatus. Hentet 10. November 2022 fra <https://miljostatus.miljodirektoratet.no/tema/klima/norske-utslipp-av-klimagasser/klimagassutslipp-fra-transport/>
- Mitchell, R. K., Agle, B. R., & Wood, D. J. (1997). Toward a Theory of Stakeholder Identification and Salience: Defining the Principle of Who and What Really Counts. *The Academy of Management Review*, 22(4), 853-886. <https://doi.org/10.2307/259247>
- Norges Lastebileierforbund. (u.å.). *Miljø og utslipp*. Fair Transport. Hentet 10. November 2022 fra <https://fairtransport.no/>
- Norsk RegnskapsStiftelse. (2019). *NRS 16 Årsberetning*. <https://www.regnskapsstiftelsen.no/wp-content/uploads/2019/10/NRS-16-Aarsberetning-september-2019.pdf>
- Pervin, L. (1984). *Personality: Theory and Research* (4th ed.). Wiley.
- PwC. (2022). *Enighet om bærekraftsdirektivet (CSRD) – Hva betyr det for din virksomhet?* PwC. Hentet 10. November 2022 fra <https://www.pwc.no/no/pwc-aktuelt/enighet-om-baerekraftsdirektivet-csrd.html>
- PwC. (2023). *Bærekraftsrapportering - hva er status?*. Hentet 27. April 2023 fra <https://www.pwc.no/no/pwc-aktuelt/baerekraftsrapportering-status.html>

- PwC. (u.å.-a). *Standarder for bærekraftsrapportering*. PwC. Hentet 28. mars 2023 fra <https://www.pwc.no/no/pwc-aktuelt/baerekraftsrapportering/standarder-for-baerekraftsrapportering.html>
- PwC. (u.å.-b). *Hva er ESG?* PwC. Hentet 28. mars 2023 fra <https://www.pwc.no/no/pwc-aktuelt/hva-er-esg.html>
- Quilice, T. F., Cezariona, L. O., Alves, M. F. R., Liboni, L. B., & Caldana, A. C. F. (2018). Positive and negative aspects of GRI reporting as perceived by Brazilian organizations. *Environmental Quality Management*, 27(3), 19-30. <https://doi.org/10.1002/tqem.21543>
- Regnskapsloven. (1999). Lov om årsregnskap m.v. (LOV-1998-07-17-56). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-56>
- Revisorforeningen. (2021). *Klimakrisen: Bærekraftsrapportering en viktig del av løsningen*. <https://revisorforeningen.no/om-oss/dnrmener1/klimakrisen-barekraftrapportering-en-viktig-del-av-losningen/>
- Revisorforeningen. (2022). *Bærekraftstandarder for Europa*. Hentet 14. Desember 2022 fra <https://www.revisorforeningen.no/fag/nyheter/barekraftstandarder-for-europa/>
- Revisorforeningen. (2023). *Nye regler om bærekraftsrapportering (CSRD) innføres fra 2024*. Hentet 27. April 2023 fra <https://www.revisorforeningen.no/fag/nyheter/nye-regler-om-baerekraftsrapportering-fra-2024/>
- Revisorforeningen. (u.å.). *Bærekraftsrapportering*. Hentet 28. Mars 2023 fra <https://www.revisorforeningen.no/fag/barekraft/barekraft-for-revisor-kunnskapsportalen/baerekraftsrapportering/>
- Røsok, K. O. (2020). IASBs syn på sammenlignbarhet i finansregnskapet. I T. Stenheim, K. M. Baksaas og E. M. Kulset (Red.), *Aktuelle temaer i regnskap og revisjon* (Kap. 2, s. 55–81). Oslo: Cappelen Damm Akademisk. <https://doi.org/10.23865/noasp.112.ch2>
- Sander, K. (2022, 22. mars). *Dokumentanalyse / Innholdsanalyse*. eStudie.no. Hentet 30. Mars 2023 fra <https://estudie.no/dokumentanalyse/>
- Sbanken. (2020, 11. november). *Grønne fond er i vinden som aldri før*. Hentet 9. Mars 2023 fra <https://sbanken.no/aktuelt/sparing/gronne-fond-pa-kjopstoppen-i-sbanken/>
- Skara, M., & Kjelse, I. M. (2021). Starten på slutten for grønnvasking. *Revisjon & Regnskap*, (4), 33-34. <https://www.revregn.no/journal/2021/4/m-1080>.
- Statistisk sentralbyrå. (2015). *Hvilke utslipp dekkes av statistikkene?*. Hentet 10. November 2022 fra <https://www.ssb.no/natur-og-miljo/artikler-og-publikasjoner/hvilke-utslipp-dekkes-av-statistikkene>
- Statistisk sentralbyrå. (2022). *Klimagassutslippene gikk ned 0,7 prosent i 2021*. Hentet 10. November 2022 fra <https://www.ssb.no/natur-og-miljo/forurensning-og-klima/statistikk/utslipp-til-luft/artikler/klimagassutslippene-gikk-ned-0-7-prosent-i-2021>
- Statistisk sentralbyrå. (u.å.). *Standard for næringsgruppering (SN)*. Statistisk sentralbyrå. Hentet 10. November 2022 fra <https://www.ssb.no/klass/klassifikasjoner/6>

- Stenvold, T. D. & Degerstrøm, M. M. (2020). *Revisjonshandlinger i praksis*. Fagbokforlaget.
- Suchman, M. C. (1995). Managing legitimacy: Strategic and institutional approaches. *Academy of management review*, 20(3), 571-610. <https://doi.org/10.2307/258788>
- TCFD. (2017, 15. juni). *Recommendations of the Task Force on Climate-related Financial Disclosures* [Final report]. <https://assets.bbhub.io/company/sites/60/2021/10/FINAL-2017-TCFD-Report.pdf>
- TCFD. (2022, Desember). *Task Force on Climate-related Financial Disclosures Overview*. <https://assets.bbhub.io/company/sites/60/2022/12/tcf-2022-overview-booklet.pdf>
- TCFD. (u.å.). *Task Force on Climate-related Financial Disclosures*. Hentet 28. Mars 2023 fra <https://www.fsb-tcf.org/>
- Toldnæs, J. P. (2022). Globale oppvarmingspotensialer. I *Store norske leksikon*. https://snl.no/globale_oppvarmingspotensialer
- Trueblood, R. M. (1966). Accounting principles: The board and its problems. *Journal of Accounting Research*, 4(*Empirical Research in Accounting: Selected Studies 1966*), 183-191. <http://hdl.handle.net/10.2307/2490181>
- US EPA. (u.å.). *Understanding Global Warming Potentials*. United States Environmental Protection Agency. Hentet 18. April 2023 fra <https://www.epa.gov/ghgemissions/understanding-global-warming-potentials>
- Wartick, S. L., & Mahon, J. F. (1994). Toward a substantive definition of the corporate issue construct: A review and synthesis of the literature. *Business & Society*, 33(3), 293-311. <https://doi.org/10.1177/000765039403300304>
- Williams, C. (2007, Mars). Research Methods. *Journal of Business & Economic Research*, 5(3), 65 - 72. <https://clutejournals.com/index.php/JBER/article/view/2532/2578>
- Woodward, D. G., Edwards, P., & Birkin, F. (1996). Organizational Legitimacy and Stakeholder Information Provision. *British Journal of Management*, 7, 329-347. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8551.1996.tb00123.x>
- World Resources Institute (WRI) & World Business Council for Sustainable Development (WBCSD). (2004, Mars). The Greenhouse Gas Protocol [A Corporate Accounting and Reporting Standard]. *Revised Edition*. <https://ghgprotocol.org/sites/default/files/standards/ghg-protocol-revised.pdf>
- Wæraas, A. (2007). The re-enchantment of social institutions: Max Weber and public relations. *Public Relations Review*, 33(3), 281-286. <https://doi.org/10.1016/j.pubrev.2007.05.007>
- Zeff, S. A. (2007). Some obstacles to global financial reporting comparability and convergence at a high level of quality. *The British Accounting Review*, 39(4), 290-302. <https://doi.org/10.1016/j.bar.2007.08.001>